

1140
Geschied-, Taal-, Land- en
Volkenkundig Genootschap der
Nederlandsche Antillen.
CURAÇAO.

Present-Exemplaar

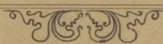
VIERDE JAARLIJSCH VERSLAG

VAN HET

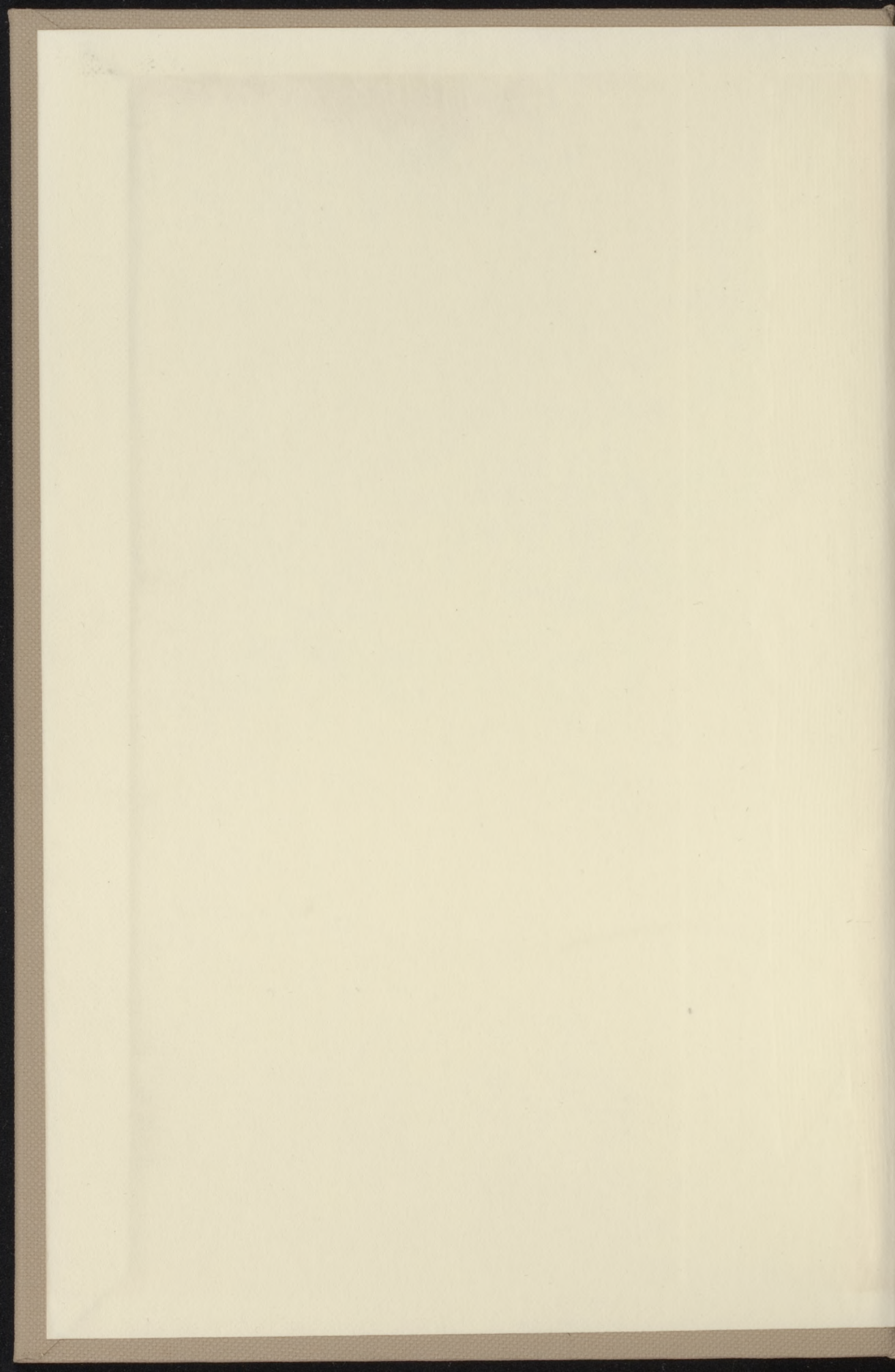
GESCHIED-, TAAL-, LAND- en VOLKENKUNDIG GENOOTSCHAP,

gevestigd te WILLEMSTAD,

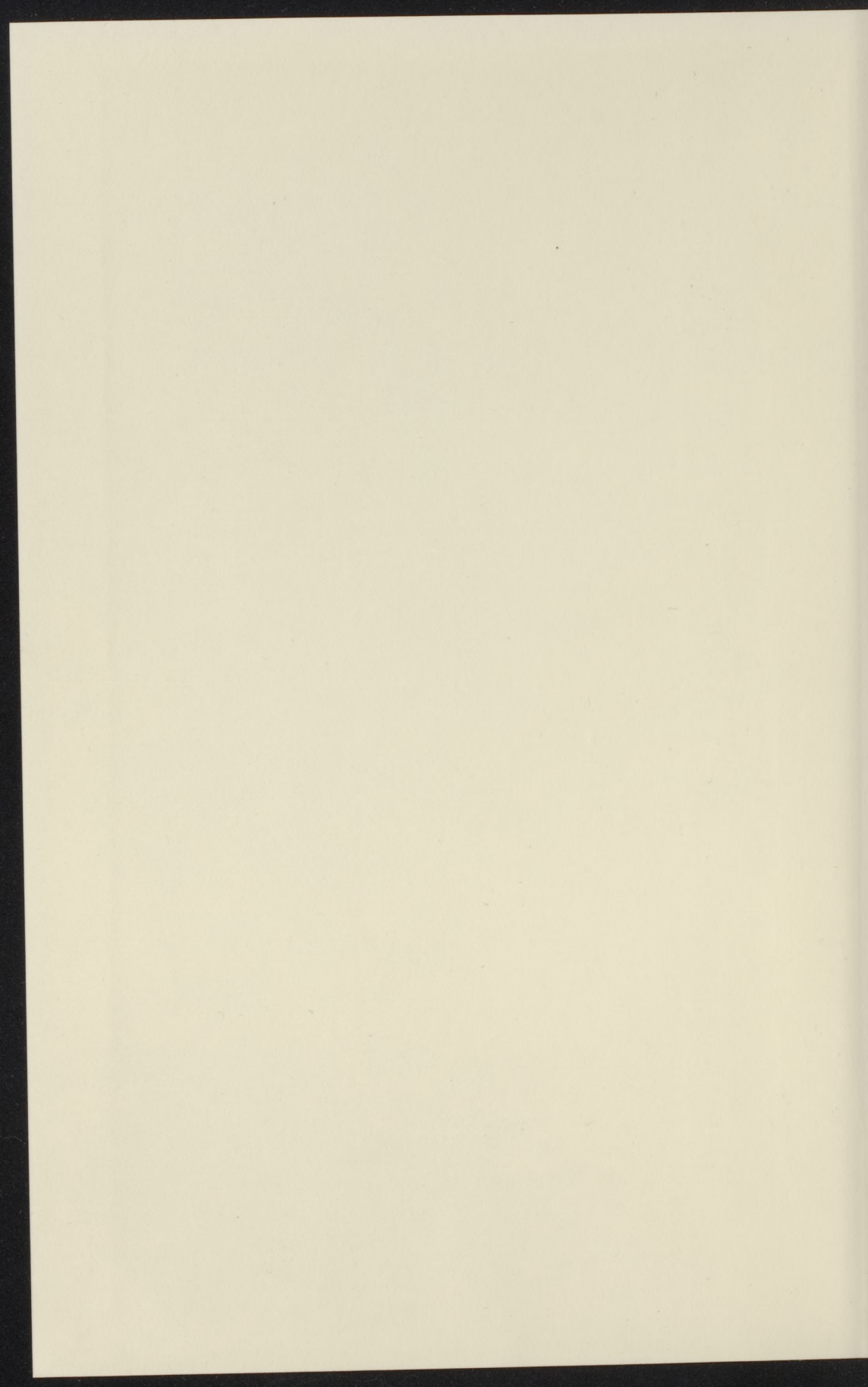
CURAÇAO.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN BIJ J. H. DE BUSSY. — AMSTERDAM, 1900.

K56E

VIERDE JAARLIJKSCH VERSLAG.

*„Het recht van vertaling in het Engelsch en Spaansch
wordt voorbehouden.”*

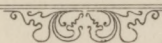
VIERDE JAARLIJSCH VERSLAG

VAN HET

GESCHIED-, TAAL-, LAND- en VOLKENKUNDIG GENOOTSCHAP,

gevestigd te WILLEMSTAD,

CURAÇAO.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN BIJ J. H. DE BUSSY. — AMSTERDAM, 1900.

WEDDE JAARLIJKSE VERSLAG

WEDDE JAARLIJKSE VERSLAG

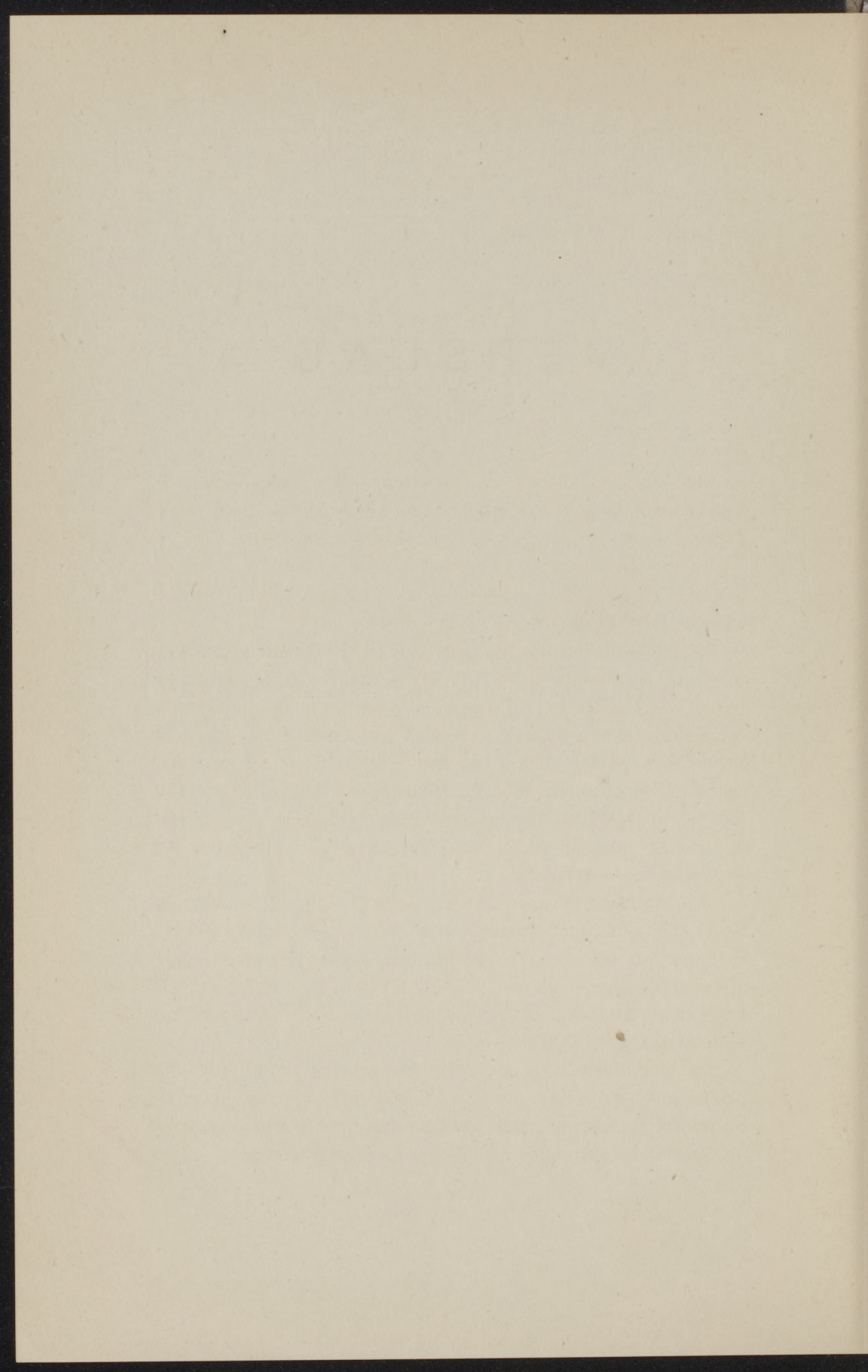
WEDDE JAARLIJKSE VERSLAG

WEDDE JAARLIJKSE VERSLAG

WEDDE JAARLIJKSE VERSLAG

INHOUD.

	Blz.
Verslag	5
Tobago. Een vergeten Nederlandsche kolonie	11
Bijlagen, daarbij behoorende	61
De Hollanders op Porto Rico in 1625	91
Idem. Uittreksel uit J. DE LAET'S werk	97
Een bladzijde uit de geschiedenis van St. Eustatius . . .	111
Archivalia, betreffende St. Eustatius, St. Martin en Saba .	142
Sisalcultuur	152
Opgaaf van de crediteuren en debiteuren der W. I. C ^o .	
op St. Eustatius en Saba in 1686	159
Lijst der leden	163

VERSLAG.

Ook dit jaar werd in de Algemeene Vergadering, op 6 December 1899 gehouden, op voorstel van den heer V. M. ZWIJSEN geen verandering in het Bestuur gebracht.

De heeren HENRIQUEZ, FERGUSON, GORSIRA en HAMELBERG, bleven wederom als Voorzitter, Onder-Voorzitter, Penningmeester en Secretaris fungeeren.

De Bestuursvergadering van Juli 1899 werd bijgewoond door het corresponderend lid Mr. A. TELTING, die zich voor archiefzaken tijdelijk op Curaçao bevond. ZEd. betuigde in die vergadering zijne sympathie voor het genootschap en verklaarde zich steeds gaarne bereid om mede te werken tot het doel door het Genootschap beoogd. Voor zijne welwillende woorden en voor de bewijzen van belangstelling reeds door hem gegeven, werd ZEd. daarop door den Voorzitter de dank van het Genootschap toegebracht.

De Secretaris van het Genootschap, die met verlof naar Nederland vertrok, verklaarde zich bereid de belangen van het Genootschap ook daar te bevorderen, terwijl gedurende zijne afwezigheid ingevolge art. 2, al. 2, van het Huishoudelijk Reglement de heer BUIJS, als jongste bestuurslid, met het secretariaat werd belast.

De bibliotheek van het Genootschap, die tot nu toe eene plaats gevonden had in de archief-kamers, moest, daar de Secretaris heeft opgehouden werkzaam te zijn als gouvernementearchivaris, in een ander lokaal ondergebracht worden.

Door de welwillende medewerking van het bestuurslid SELHORST, werd met goedkeuring van den Gouverneur een eigen lokaal beschikbaar gesteld in het Fort-Amsterdam, zoodat ook nu de leden op eene gemakkelijke wijze de boekwerken van het Genootschap kunnen raadplegen.

Hiermede is aan het Genootschap een groote dienst bewezen, daar de finantiële toestand vooralsnog niet toelaat een geschikt lokaal voor de bewaring der bibliotheek te huren.

De voor de bibliotheek verlangde boekwerken konden niet worden geleverd, doch door de persoonlijke bemoeiingen van den Secretaris (thans met verlof in Europa) hoopt men eenige op de kolonie betrekking hebbende en nog in de boekerij ontbrekende werken te verkrijgen.

Van particuliere zijde werd de bibliotheek verrijkt door de schenking van de volgende boekwerken :

van den heer J. C. B. FORBES :

— Bemerkingen betreffende de Nederlandsche West-Indische eilanden, door A. H. BISSCHOP GREVELINK. Tweede stuk. Rotterdam, H. A. KRAMERS, 1848;

— Eenige bijzonderheden betreffende de voormalige Evangelisch-Luthersche Gemeente op Curaçao, door S. VAN DISSEL. Leiden, A. W. SLJTHOFF, 1865 ;

— Prospectus van een werk getiteld „Vrijmoedige gedachten over de oorzaken van den tegenwoordigen staat van verval der kolonie Suriname, enz.“, door A. HALBERSTADT, MDCCCXXXVIII ;

van den heer H. FERGUSON :

— Aanteekeningen, gehouden gedurende mijn verblijf in de West-Indiën in de jaren 1837—1840, door G. VAN LENNEP COSTER. Amsterdam, J. F. SCHLEIJER, 1842 ;

van den heer Mr. A. TELTING :

— Geschiedenis van het eiland Curaçao, door Ds. G. J. SIMONS. Oosterwolde, G. S. DE TEMPE, 1868 ;

Curaçao. Herinneringen en Schetsen, door S. VAN DISSEL, Leyden, A. W. SLJTHOFF, 1857.

van Mevrouw de Wed. Mr. G. R. PALM, geb. BOER :

— Schetsen en Tafereelen uit China, door J. F. DAVIS. Groningen, W. VAN BACKEREN, 1843 (2 deelen);

— Algiers en Tunis in 1845, door Kapitein KENNEDY. Amsterdam, P. N. VAN KAMPEN, 1846 (2 deelen);

— Herinneringen enz., opgedaan gedurende eene reize naar het Oosten (1832—1833), door ALPHONSE DE LAMARTINE. Breda en Amsterdam, F. P. STERK en L. VAN BAKKENES, MDCCCXXXV (4 deelen).

Aangenaam is het het Bestuur voor deze bewijzen van belangstelling zijn hartelijken dank te betuigen.

Door gebrek aan middelen kon ook dit jaar niet worden overgegaan tot een meer uitgebreid onderzoek naar de overblijfselen der oorspronkelijke bewoners van dit eiland op de Plantage Assiento.

Ook kon geen uitvoering gegeven worden aan het plan om in de bijlagen van het verslag een rubriek „genealogie” te openen, daar de Secretaris, die zich met die rubriek had belast, er terecht bezwaren tegen had, zijne aantekeningen te plaatsen, zonder die nog eens zorgvuldig met de origineelen te hebben vergeleken, waartoe hem in Nederland de gelegenheid ontbrak.

Het 3e Jaarverslag mocht zich evenals zijne beide voorgangers verheugen in blijken van belangstelling, zooals o.a. blijkt uit een stuk van den heer A. TELTING in „de Nederlandsche Spectator” van 17 Maart 1900, No. 11.

Van de instellingen waarmede het Genootschap in ruilverkeer staat, werden geregeld de hiervoor bestemde uitgaven ontvangen.

Ofschoon enkele nieuwe leden zich in den loop van het jaar aanmeldden, onderging het ledental door het bedanken van enkele anderen eene geringe vermindering.

Door den dood verloor het Genootschap de leden Mr. J. H. BEAUJON, M. B. GORSIRA en C. RADEMAKER.

Van den Secretaris werd mededeeling ontvangen, dat de heer A. A. VORSTERMAN VAN OYEN zich bereid verklaard heeft als corresponderend lid voor Nederland werkzaam te zijn.

Door bemiddeling van genoemden heer komt het Genootschap in het bezit van het „Algemeen Nederlandsch Familieblad”, waarvan reeds een paar Afleveringen zijn ontvangen.

Aldus opgemaakt in voldoening aan art. 12 der Statuten en art. 4 van het Huishoudelijk Reglement, en goedgekeurd in de Bestuursvergadering van 17 Augustus 1900.

Namens het Bestuur:

De President,
SOL. C. HENRIQUEZ.

De Secretaris ad hoc,
TH. BUIJS.

B I J D R A G E N .

BRITISH MUSEUM

TOBAGO.

Een vergeten Nederlandsche kolonie.

Vrij algemeen heerscht de meening, dat de Hollanders geen andere Antillen hebben bezeten of gekoloniseerd dan die, welke nog tegenwoordig onder Nederlandsch bestuur staan. Van de volharding, waarmede onze voorouders hebben getracht ook op andere dan de tegenwoordig aan *Nederland* toebehoorende West-Indische eilanden vasten voet te krijgen; van de opofferingen in goed en bloed, die zij zich daarvoor hebben getroost en van de daarbij getoonde energie en dapperheid is niet alleen den Nederlanders in het algemeen, doch ook den West-Indischen kolonisten slechts weinig bekend. Toch vullen de energieke pogingen der Nederlanders om door het bezit van West-Indische koloniën aan den handel en de nijverheid in het moederland gelegenheid te geven om zich te ontwikkelen, eervolle bladzijden in de Historie des Vaderlands. Menig heldenfeit, menig bewijs van zelfopofferenden moed kan men op die bladzijden vermeld vinden, daden, die er recht op hebben aan de vergetelheid te worden ontrukkt.

Ik heb het daarom geen onnut werk geacht den lezers van dit Verslag in deze bijdrage van een enkele dier bladzijden een overzicht te geven. Ik heb daarbij geen gebruik kunnen maken van origineele bescheiden — zij stonden mij niet ten dienste. Wat ik in deze schets geef werd voornamelijk geput uit *de Rochefort's* beschrijving van *Tobago* ¹⁾ en uit het standaard-

¹⁾ *Relation de l'isle de Tabago ou de la Nouvelle Ovalecre.* par le Sieur de Rochefort. Paris, *Lovijs Billaine*, M. DC. LXVI.

werk over ons zeewezen ¹⁾, welks schrijver vele origineele stukken heeft kunnen raadplegen en ook geraadpleegd heeft. Door het naschrijven van hetgeen die geschiedschrijvers vermelden — de een uit eigen ervaring, de andere uit officiële documenten — geloof ik gerust te kunnen aannemen, dat een met de waarheid overeenkomstig verhaal zal worden geleverd, te meer, daar ik de door hen beschreven feiten meermalen door vreemde schrijvers heb bevestigd gevonden.

Men mag de opmerking maken — en zeker is die niet ongegrond — dat de in de geschiedenis onzer Antillen belangstellende lezer zich ter kennisneming van de hier volgende gebeurtenissen met meer voordeel kan wenden tot de origineele bronnen. Doch waar deze in deze kolonie moeielijk verkrijgbaar zijn en waar misschien menig lezer zal opzien tegen de lijvige boekdeelen, waarin de hier volgende bijzonderheden staan vermeld of bevestigd worden, daar hoop ik verschooning te vinden voor het boeken van wat elders reeds staat geboekt.

Tabago of, zooals het tegenwoordig heet, *Tobago* is op één na het zuidelijkste eiland in de rij der Kleine Antillen, die door *Trinidad* wordt gesloten. Vele schrijvers beweren, dat het in 1498 door *Columbus* werd ontdekt en dat het zijn naam aan dien admiraal is verschuldigd, doch in de mij ten dienste gestaan hebbende beschrijvingen van *Columbus'* reizen ²⁾ wordt deze bijzonderheid niet vermeld. Zeer waarschijnlijk is het echter,

¹⁾ *Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen*, door Jhr. Mr. J. C. de Jonge, Rijksarchivaris. Haarlem., A. C. Kruseman, 1859.

Voor zoover mij bekend, is er slechts één exemplaar van dit werk in de kolonie, hetwelk berust in de bibliotheek der heeren officieren van het garnizoen.

²⁾ Deze werken waren: ^{10.} *Naaukeurige Versameling der gedenkwaardigste Reizen naar Oost- en West-indien*. Leijden, Pieter van der Aa, 1707, (Deel 99); ^{20.} *Relation des quatre voyages, entreprises par Christophe Colon*, par Don M. F. de Navarette. Paris, Treuttel & Wurtz, 1828; ^{30.} *Histoire générale des Voïages, etc.* Paris, Didot, 1754 (Tome 45).

Ook in „*La découverte des Indes Occidentales par les Espagnols*, par

dat *Columbus*, die den noordkant van *Trinidad*, bij de kaap *Galera*, aandeed, het eiland in zicht moet hebben gehad, al blijkt het niet dat hij het aandeed of er eene kolonie van Spanjaarden achterliet.¹⁾

Volgens Engelsche berichten²⁾ zou in 1580 voor het eerst de Engelsche vlag op het eiland zijn geplant, dat toen door Caraïeben was bewoond, die er echter kort daarna weer van moeten zijn verdreven – waarschijnlijk door hunne erfvijanden de Arowakken van de *Vaste-Kust* – want in 1596 vond *Laurent Keymis* het verlaten³⁾. In 1608 verklaarde *James I* van *Engeland* zich meester van het eiland, en een poging werd gedaan om het te koloniseeren, die echter ten eenenmale mislukte (1625). Drie jaar later schonk Karel I *Tobago* aan den graaf van *Pembroke* en later aan den graaf van *Warwick*, doch geen hunner beproefde er een kolonie te stichten.

Zich niet storende aan de souvereiniteit van het eiland, die *Engeland's* koning zich had aangematigd, ondernamen vier jaar later de Hollanders de kolonisatie er van (1632). Een paar honderd Zeeuwen, uitgerust door eenige vermogende kooplieden van *Vlissingen*, vestigden zich in 1632 aan de baai, die thans „*Scarborough-bay*” heet, doch door hen „*Roodklip-baai*” werd genoemd⁴⁾. Dezer kolonie was echter een treurig lot beschoren. In 1634 werd zij overvallen door een groote overmacht van Spanjaarden van het eiland *Trinidad* en Indianen van de *Vaste-Kust*. Slechts weinige kolonisten, vrouwen en kinderen niet uitgezonderd, ontkwamen aan het moordend staal der Spanjaarden of aan de vergiftigde pijlen der wilden.

Don *Barth. de las Casas*, Paris, *Andre Pralard*, 1797” noch in „*Histoire universelle des Indes Occidentales*, par *Wytfliet. A. Dorvay*, chez *Francois Fabri*. 1607” vindt men omtrent *Tobago* iets vermeld.

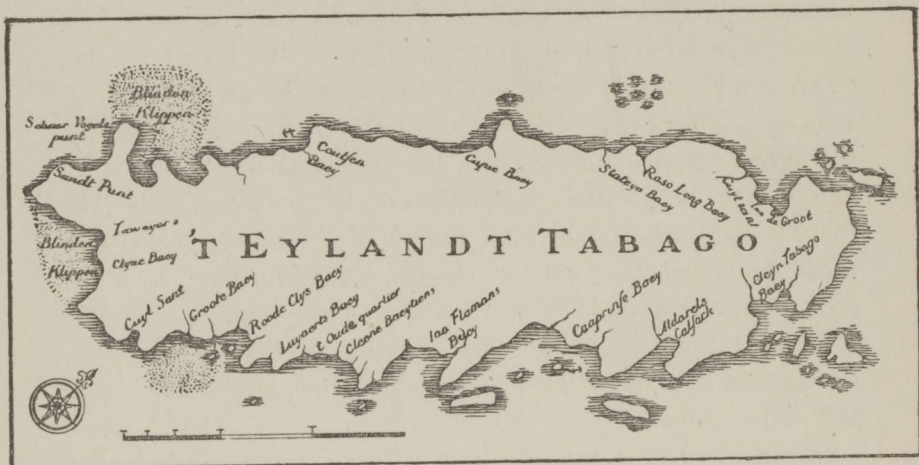
1) De zuidelijkste, dichtst bij *Trinidad* gelegen landtong van het eiland draagt den naam van „*Columbus-Point*”, doch waarom die plaats zoo is genoemd, is mij niet gebleken.

2) Zie o.a.: „*The Colonial Yearbook*, 1890, *Sampson Low*, London” (pag.622).

3) *Histoire générale des voyages*, etc. Paris, *Didot*, M. DCC. LVIII (Tome 54).

4) Door de Engelschen verbasterd in „*Rockly-Bay*”.

Zij, die zich door een tijdige vlucht in de bosschen hadden gered, wisten later, langs verschillende wegen en na veel ellende te hebben doorstaan, het moederland te bereiken, waar dit treurig overschot een zoo ontmoedigenden indruk maakte, dat men vooreerst van alle pogingen tot kolonisatie van *Tobago* afzag.

Eerst twintig jaar later, in 1654, namen de gebroeders *Adriaan* en *Cornelis Lampsins*, kooplieden te *Vlissingen*, de zaak weer ter hand en verkregen van de Staten Generaal het uitsluitend recht op het eiland. Nog hetzelfde jaar werd voor deze heeren van het eiland bezit genomen door den Commandeur *Pieter Becquard*, die met de Indianen — toen de eenige bewoners van het eiland — een verbond aanging en er eenigen zijner manschappen achterliet, die zich vestigden op dezelfde plaats, waar in 1632 de eerste Hollandsche kolonisten zich hadden neergezet, het eiland *Nieuw-Walcheren*, en hunne nederzetting *Nieuw-Vlissingen* noemden en de baai, waaraan die was gelegen, *Lampsins-baai*. Daar de geheele bemanning van *Becquard's* schip echter niet meer dan vijftig man bedroeg, kon slechts een klein getal der equipage worden achtergelaten, waarom *Becquard* besloot naar *St.-Eustatius* te vertrekken om van daar kolonisten naar de nieuwe kolonie over te brengen.

Intusschen had *Jacob*, Hertog van *Koerland*, aanspraak op het eiland gemaakt. Hij beweerde reeds door Koning *Jacob* van *Engeland* en door Koning *Karel I* in het bezit van het eiland te zijn bevestigd, terwijl hij ten overvloede nog van den graaf van *Warwick* alle diens rechten op het eiland, hem gegeven ingevolge het privilege van Koning *Karel I*, had overgenomen. *Karel II* ondersteunde de eischen van den Hertog bij de Staten Generaal, doch deze lieten zich daaraan weinig gelegen liggen. Hertog *Jacob* rustte daarom een expeditie van 150 man uit, die enkele maanden nadat *Becquard Tobago* had verlaten, daar aankwam. Het eiland echter in het bezit der Hollanders vindende, verzochten de Koerlanders niets anders dan om te mogen landen teneinde zich van water te voorzien, hetgeen hun gereedelijk werd toegestaan, doch van die gunst misbruik makende, weigerden zij zich weer in te schepen, vestigden zich op de plaats nog heden „*Courland-bay*” geheeten en bouwden daar het fort „*Jacob*.”

De Hollanders, onder hun gouverneur *Huibert van Beverningen*, waren niet bij machte om de Koerlanders te verdrijven, en de laatsten namen geen agressieve maatregelen tegen de eersten, zoodat het eiland in het bezit bleef van beide nationaliteiten. In tegenstelling met de Duitsche kolonie nam de Hollandsche in enkele jaren aanmerkelijk in welvaart en invloed toe. Schermutselingen hadden nu enkele malen tusschen de kolonisten van beide natie's plaats, die echter steeds eindigden met het besluit om de onderlinge geschillen en de aanspraken van den hertog van *Koerland* aan hoogere beslissing over te laten. Doch toen in 1659 de Hertog door den koning van *Zweden* werd gevangen genomen en deze hem van al zijne staten had beroofd, grepen de Hollanders de gelegenheid aan om de Koerlanders te dwingen het eiland te verlaten. Bij overeenkomst hunne aanspraken op het eiland opgevende — welke overeenkomst volgens de heeren *Lampsins* door den commandant der Duitsche kolonisten, *Christoffel Kyselingh*, den 27sten Februari 1660 te

Vlissingen vrijwillig was erkend en bij notarieele akte bekrachtigd — werden de weinige overgebleven Koerlanders in Zeeuwsche schepen naar Nederland gebracht en bleven de Hollanders de eenige bezitters van het eiland.

De kolonie nam nu spoedig in bloei toe. Na enkele jaren telde zij reeds 1200 inwoners, die er zich toelegden op de cultuur van de tabak, het suikerriet, de gember en het katoen. Zeeuwen vormden het meerendeel der inwoners, doch ook vele Fransche uitgewekenen, die in *Zeeland* een schuilplaats hadden gevonden, vestigden zich op het eiland, aan wie een apart kwartier werd aangewezen op korten afstand van de nederzetting der Hollanders. Beide natie's hadden er hun eigen kerk en hun eigen predikant, doch leefden overigens in de beste verstandverhouding met elkaar. Twee forten werden er aangelegd: het eene, *Lampsinsberg* genaamd, ter verdediging van de Fransche nederzetting, het andere, dat *van Beveren* werd gedoopt, ter bescherming van *Nieuw Vlissingen*. Ook werd er nog een verschansing aangelegd om het landen van een vijand in de *Lampsinsbaai* — zoo hadden de nieuwe kolonisten de Roodklipbaai herdoopt — te beletten. Onder de plantage's, die er waren aangelegd, noemt *Rochefort* die van *de Beveren*, *Corneille Alard*, *du Chesne*, *Jacob de Cop*, *Isaac Baselus*, *Samuel Ians*, *la Fortune Haring*, *Midaures & Coton*, *Cigailly*, *Pierre Copin*, *Petit Picard*, *Isaac Bondon*, *Jean Robin*, *Guire Burmestre*, *Govert Harmanset*, *Moris* (secretaris), *Thomas Deinod*, *Chaillou* (predikant): *Henry de Gaint*, *Mogge* (landmeter), *Brouë* (luitenant), *Jean Chaillou*, *Nicolas Maldre*, *Samuel Stetin*, *Marc Maillard*, *Daniel Marius*, *M^{re}. Henrik & Jean Rovels*, *Timbergue*, *Roules*, *Anthoine de VVit*, *Vaudin*, *Jacques Becuol*, *le Cupre*, *la Riviere*, *la Sale*, *Louijs de Rohain* en diens neef *Jean de Charpentier*, *Jacob Lombard* en *Wichel Vvsin* ¹⁾. Het eiland werd bestuurd door een Gouverneur en een Raad, bestaande uit een burgemeester, vijf

¹⁾ De namen geef ik weer zooals door *de Rochefort* gespeld.

wethouders, éen secretaris en de hoofdofficieren van de Burgerij. Ook de rechtspraak was aan Gouverneur en Raden toevertrouwd.

De Franschen en Engelschen der naburige eilanden gunden den Hollanders echter geenszins een rustig bezit van het eiland. Meermalen werden de kolonisten door benden dezer twee vreemde natie's verontrust en hunne aanplantingen verwoest. De Engelschen beweerden nog steeds, dat het eiland hun rechtens toebehoorde en, uit krachte van een overwinning door de Franschen op de Hollandsche kolonisten behaald, maakte nu ook *Lodewijk XIV* aanspraak op het eiland. Het is waarschijnlijk om deze reden, dat *Cornelis Lampsins*, ofschoon reeds door de Staten in het bezit van het eiland gesteld, het geraden achtte de rechten van koning *Lodewijk XIV* op het eiland te eerbiedigen, al was het dan ook maar voor den schijn. Op zijn verzoek verkreeg hij in 1662 van dien ijdel monarch het bezit van het eiland, onder de Kroon van *Frankrijk*, met den titel van *Baron van Tabago* ¹⁾. Ook deed de hertog van *Koerland* nog steeds zijn eischen gelden en verkreeg in 1664 een nieuw privilege van *Karel II*, waarin zijn rechten op het eiland werden erkend, met terzijdestelling van die van *Holland* en *Frankrijk*. Enkele jaren lang weerstonden de Hollanders de invallen hunner vijanden, maar, uit *Holland* geen versterking ontvangende, begrepen zij, dat zij zich op den duur niet in hunne bezitting zouden kunnen handhaven. Velen keerden daarom naar het moederland terug, anderen vestigden zich op *St. Eustatius* en op *St. Martin* en na een kort tijdperk van bloei verliep de kolonie te eenenmale.

¹⁾ Op grond van dit adelsdiploma aan zijn voorvader verleend werd *Apollonius Jan Cornelis Lampsins*, bij organiek besluit van 28 Augustus 1814, onder de Edelen van Zeeland geadmitteerd en verkreeg 18 December 1815 de bekrachtiging van den titel van Baron of Barones voor hem en al zijn afstammelingen. („De wapens van den tegenwoordigen en vroegeren Nederlandschen adel, beschreven door *J. B. Rietstap*. Groningen, *J. B. Wolters*, 1890).

In de mannelijke linie is deze tak thans uitgestorven.

In 1665 werden er echter wederom plannen beraamd ter kolonisering van *Tabago*. Het voorstel hiertoe was uitgegaan van den bekwamen en schranderen staatsman *Pieter de Huybrecht*, Raadpensionaris van *Zeeland*. In de maand Mei van dat jaar had deze aan *Johan de Witt* het voorstel gedaan, dat de Staten een expeditie zouden uitrusten tegen de Engelsche koloniën in West-Indië en die, welke deze laatsten ons hadden ontnomen. *De Witt* onderwierp dit voorstel aan de vergadering van afgevaardigden der gezamenlijke admiraliteiten, de zoogenaamde „Haagsche Besoigne”, die deze plannen echter vrij koel ontving. Er zou dan ook waarschijnlijk niets van zijn gekomen, hadden niet de Staten en de Admiraliteit van *Zeeland* zich in staat geacht, ook zonder de hulp der overige gewesten en zee-college's aan *de Huybrecht's* voorstellen gevolg te kunnen geven. Zij rustten dan ook een eskader van zes schepen uit, bestaande uit vijf fregatten (waarvan twee van 34, twee van 20 en een van 14 stukken) en eene boot, over welke schepen, onder het opperbevel van den dapperen Commandeur *Abraham Crynssen*, de kapiteins *Loncke*, de *Mauregnault*, *le Sage* en *Keuvelaer* het bevel voerden, terwijl aan de kapiteins *Julius Ligtenbergh* en *Maurice de Rame* het gezag was toevertrouwd over de 300 man uitgelezen troepenmacht, die het eskader vergezelde.

In December 1666 in zee gestoken, richtte *Crynssen* allereerst den koers naar *Suriname*, waar hij de Engelsche volkplanting, door Lord *Willoughby* gesticht, noodzaakte het Nederlandsch gezag te erkennen (28 Februari 1667). Van daar begaf hij zich naar *Essequibo*, waar de Zeeuwen zich in vorige jaren hadden gevestigd, doch door de Franschen en Engelschen waren genoodzaakt het land te ontruimen. Ook hier herstelde *Crynssen* het gezag der Staten, liet er, evenals te *Paramaribo*, eene bezetting achter en stevende daarna naar *Tobago*. Omstreeks April (1667) kwam hij op dit nu onbewoond eiland aan en wierp er eene versterking op, waarna hij, eenige manschap ter

verdediging dier versterking achterlatende, zijn tocht vervolgde ¹⁾.

Opnieuw was dus *Tobago* in het uitsluitend bezit der Hollanders, doch nadat *Crynssen* de West-Indische wateren had verlaten, viel het terstond weer in handen der Franschen. Bij het vredesverdrag van *Breda* (1667) werd het echter, na lange beraadslagingen, weer aan de Nederlanders gerestitueerd ²⁾. Slechts vijf jaar echter bleef het in hun bezit. In 1672 viel Sir *Tobias Bridge* met een eskader van zes schepen het aan, verwoestte er de woningen en aangelegde plantage's en voerde de ingezetenen als gevangenen weg, zonder echter zelf op het eiland een bezetting achter te laten. Woest en verlaten bleef het liggen.

In *Nederland* verloren intusschen enkele bekwame en schrandere mannen de hooge belangrijkheid van den handel met de West-Indische koloniën niet uit het oog en tevens zag men in, hoe het fnuiken van den handel en de zeevaart der Franschen in *West-Indië* den overmoedigen *Lodewijk XIV* minder veeleischend zou maken in zijn vredesvoorwaarden.

De voorstellen om eene expeditie naar *West-Indië* uit te rusten, in 1674 aan den Secretaris der Admiraliteit van Amsterdam, *Hiob de Wildt*, gedaan door een zekeren *Hendrik Carloff* — een West-Indisch grondeigenaar, die in de laatste oorlogen zware verliezen had geleden — vielen dan ook in vruchtbaren bodem. *De Wildt* raadpleegde er *Fagel*, den Raadpensionaris van *Holland* over, die er weer den Prins-Stadhouder mee in kennis stelde, bij wien het plan zeer veel bijval vond en die het krachtig steunde, hetgeen een enkel geschiedschrijver ³⁾

1) De bijzonderheden van dezen tocht vindt men in het aangehaalde werk van *de Jonge*, deel II, blz. 157 tot 162.

2) Zie hieromtrent het Tweede Jaarlijksch Verslag, blz. 123 seq.

3) *E. Sue* in zijn "*Histoire de la Marine Française*".

aanleiding schijnt te hebben gegeven tot de bewering dat de Prins, „pour flatter le génie de la nation”, uit eigen middelen geld voor het ten uitvoerleggen van het plan beschikbaar stelde.

De Secretaris der Amsterdamsche admiraliteit schijnt er echter aan getwijfeld te hebben of dit plan tot herovering der ons door de Franschen ontnomen koloniën en het vernietigen van Frankrijks handel in *West-Indië* wel veel bijval zou vinden bij zijn collegie. De expeditie werd tenminste met veel geheimzinnigheid voorbereid. Met den Prins Stadhouder, *Fagel* en *de Wildt*, droegen slechts twee of drie leden der Amsterdamsche admiraliteit kennis van het werkelijk doel der uitrusting, (waarover men in de notulen van dat collegie dan ook niets vindt vermeld) en voorgegeven werd, dat het eskader bestemd was tot versterking van de Nederlandsche vloten in de Middellandsche- en in de Oost-zee. Misschien echter ook werd — zooals *de Jonge* veronderstelt — slechts met zulk een geheimzinnigheid gehandeld om niet in een zelfde fout te vervallen als was begaan bij de uitrusting van *de Ruyter's* vloot in 1674, waarvan de Franschen bij tijds verwittigd waren, zoodat des admiraals aanslag op het voorbereide *Martinique* geheel mislukte ¹⁾.

In het begin van het jaar 1676 was dit eskader gereed om zee te kiezen. Het was met veel zorg uitgerust en voorzien van alles, voor een onderneming van zoo langen duur benoodigd. Aan boord bevond zich ook *Hendrik Carloff* als Commissaris-Generaal, aan wien door den Prins de tweede plaats in den krijgsraad was toegekend en die was bestemd om over de

¹⁾ Het doel om de bestemming van het eskader voor de Franschen geheim te houden werd volkomen bereikt. BINCKES had reeds met goed gevolg verscheidene agressieve handelingen in West-Indië gepleegd, vóórdat men van het aanwezig zijn aldaar van een Hollandsch eskader in Frankrijk bericht kreeg. Zelfs de Fransche gezant d'ESTRADES, voor wien anders niet veel verborgen bleef, kwam het doel der uitrusting niet te weten (*Lettres* etc. de M. le Comte d'Estrades, Londres, *J. Nourse*. Tome V).

nieuwe kolonie op *Tobago* als gouverneur het bevel te voeren ¹⁾. Den 16den Maart (1676) vertrok het eskader uit *Tessel* en richtte zich direct naar *Cayenne*, waar het na een zeer voorspoedige reis den 4den Mei aankwam.

Het ligt niet in mijn bestek *Binckes* op dezen roemrijken tocht te volgen ²⁾. Ik heb voor mijn onderwerp alleen te maken met hetgeen de Commandeur op *Tobago* verrichtte ³⁾ en zeker kan ik niet beter doen dan daartoe de beschrijving van die verrichtingen, zooals *de Jonge* ze te boek stelde, op den voet te volgen en zooveel mogelijk woordelijk terug te geven ⁴⁾.

„Zoodra BINCKES te Tabago was aangekomen, hield hij „zich het allereerst bezig met de gelegenheid van het eiland „op te nemen en ging hij alle baaien onderzoeken, teneinde „een keuze te doen voor de hoofdplaats der nieuwe volkplanting. „Na rijpe overweging koos hij daartoe de roode Klip-baai, „liggende in het zuidelijk gedeelte van het eiland, zoo omdat „de noordkust geen geschikte gelegenheid daartoe aanbood als „omdat de landen, daaromtrent liggende, zeer goed waren om „te bewonen en te bebouwen, en dewijl deze baai een uit- „muntende gelegenheid aanbood tot het oprichten van een fort, „hetwelk de aldaar liggende schepen zou kunnen beschermen. „Zoodra hij zich tot die keuze bepaald had, werd een aanvang „gemaakt met het aanleggen der sterkte ter zelfde plaatse waar

1) Volgens eene aantekening van *de Jonge* schijnt deze *Carloff* heerschzuchtig van karakter en over het algemeen een onhandelbaar mensch geweest te zijn. BINCKES kreeg oneenigheden met hem, die zoo hoog liepen, dat de Commandeur hem in hechtenis deed nemen.

2) De bijzonderheden daarvan vindt men bij *de Jonge*, deel II, blz. 689 tot 702.

3) Het eiland was intusschen op den 19den Mei 1676 bij notariële akte door de Amsterdamsche admiraliteit voor *f* 36.000.— van de heeren *Lampsins* gekocht.

4) Te vinden in deel II, blz. 688 tot 739.

„voorheen, toen het eiland den heeren LAMPSINS toebehoorde,
 „een fort was geweest. Dit werk werd op een vrij groote
 „schaal begonnen, doch weldra deden zich tegen de spoedige
 „voltooiing, waarop men, om tegen een vijandelijken aanval
 „bestand te zijn, vooral prijs stelde, vele moeielijkheden op,
 „deels veroorzaakt door de gesteldheid van den grond en het
 „invallen van het regengetijde, deels door zware en aanhoudende
 „ziekte en vrij groote sterfte onder de Europeanen. Men achtte
 „het uit dien hoofde raadzaam voorloopig van het oprichten
 „dier sterkte af te zien, en besloot bij voorraad een vierhoekige
 „of starreschans te maken, welke voldoende werd geoordeeld
 „om, ook ingeval de oorlogschepen het eiland mochten verlaten,
 „tot schuilplaats der bezetting en ter verdediging van de
 „Klipbaai te dienen. Hieraan werd met ijver gearbeid, zoodat,
 „toen in Februari des jaars 1677 de hoewel nog onzekere tijding
 „inliep, dat een Fransch eskader bij de Antillen was gezien,
 „de schans bijna was voltooid en binnen weinige dagen vol-
 „komen in staat van verdediging gesteld kon worden. Deze
 „schans, welke van achteren door ontoegankelijke bergen en
 „bosschen, en van twee kanten door moerassen gedekt werd,
 „bestreek de baai, zoodat geen schip haar kon binnenkomen
 „zonder aan haar vuur blootgesteld te zijn. Doch om het
 „binnenloopen van vijandelijke schepen, hetgeen overigens
 „wegens de gesteldheid der baai, die door rotsen omringd en
 „met banken en riffen bezet was, zeer gevaarlijk was, nog
 „beter te verhinderen, deed BINCKES voor de schans op het
 „strand een ravelijn maken, welke met 9-, 12- en 24 ponders
 „beplant werd.

„Inmiddels begon er merkelijk gebrek aan levensmiddelen
 „en andere behoeften, welke bij den langdurigen tocht meest
 „verbruikt waren, te ontstaan, en met verlangen werden eenige
 „schepen uit het vaderland tegemoet gezien. Teneinde echter
 „in de meest dringende benoedigheden te voorzien en om
 „tevens onmisbare werktuigen, zaden en wat meer voor de

„ontginning en bebouwing van den vruchtbaren grond vereischt
 „werd, te bekomen, zond BINCKES een schip naar Nieuw-
 „Nederland en een ander naar Barbados. Tot groote blijdschap
 „van hemzelve en van zijn tochtgenooten, kwam kort daarna
 „een schip van oorlog, *de Star*, van 30 stukken, gevoerd door
 „den kapitein PIETER COOREMAN, opdagen, hetwelk door de
 „Admiraliteit van Amsterdam gezonden was. dat ter verdediging
 „van het krijgsvolk 90 soldaten overbracht en waarin zich ook
 „eenige leeftocht bevond, met belofte dat er spoedig twee
 „schepen met meerdere levensmiddelen volgen zouden. Het
 „leed nog eenige weken, alvorens die schepen zich vertoonden.
 „Eindelijk kwamen zij op den 3^{den} Februari 1677, waarmede
 „BINCKES, behalve de toegezegde behoeften, ook 150 matrozen
 „ontving. Dan met hen kwam ook te Tabago een voor Cayenne
 „bestemd victualieschip, hetwelk met de beide andere in de
 „nabijheid dier volkplanting geweest was, maar deze niet had
 „durven aandoen, omdat het scheepsvolk meende, de Fransche
 „witte vlag van het fort te hebben zien waaien en daaruit
 „besloten had, dat het genoemde eiland met de zich daarop
 „bevindende sterkte wederom in de macht des vijands gevallen
 „was. Hoewel deze tijding BINCKES onwaarschijnlijk voorkwam
 „en zij dus niet veel geloof bij hem vond, meende hij nochtans
 „de noodige maatregelen van voorzichtigheid te moeten nemen,
 „vooral nadat hij ook van elders het bericht had bekomen,
 „dat een Fransch eskader onder den Vice-Admiraal d'ESTRÉES
 „bij de Antillen gezien was. Hij gaf dus bevel zoo spoedig
 „mogelijk aan de schans en het ravelijn te voltooien, hetgeen
 „er nog aan ontbrak, en zond, opdat hij eenige zekerheid,
 „voornamelijk omtrent Cayenne, mocht krijgen, een schip naar
 „Nevis, teneinde tijdingen in te winnen ¹⁾. Niet lang daarna

¹⁾ Het verhaalde is ontleend uit de achtervolgende brieven van BINCKES, sedert zijn aankomst te Tabago tot in Februari 1677 geschreven aan Prins WILLEM III, den Raadpensionaris FAGEL en de admiraliteit van Amsterdam, alle in het Rijksarchief berustende.

„bleek het, dat de tijding der herovering van Cayenne maar al
 „te waar was en er verlieden slechts weinige weken, of BINCKES
 „en de zijnen werden zelve ook op Tabago door de Franschen te
 „land en ter zee aangegrepen.

„Nauwelijks had koning Lodewijk de tijding ontvangen, dat
 „Cayenne door de Nederlanders vermeesterd was en dat het
 „smaldeel van het Gemeentebest, hetwelk die verovering gedaan
 „had, zich nog in West-Indië bleef ophouden en de overige
 „Fransche eilanden bedreigde, of hij gaf bevel dat een aanzienlijk
 „eskader, hetwelk reeds vroeger deels op kosten van het Rijk,
 „deels op dat van den Vice-admiraal JEAN D'ESTRÉES uitge-
 „rust was ¹⁾, om de Nederlandsche volkplantingen in West-
 „Indië aan te tasten, ten spoedigste zee zou kiezen, teneinde
 „Cayenne te heroveren en daarna BINCKES en de zijnen op te
 „zoeken en te bestrijden. Dit eskader liep op den 6 October
 „des jaars 1676 uit Brest, zette regelrecht koers naar Cayenne,
 „voor welk eiland het op den 17 December aankwam, en liet
 „het anker vallen in een baai, op drie uur afstand van het fort.
 „Den volgenden dag ontscheepte D'ESTRÉES — dezelfde vloot-
 „voogd, die met de Britsche zeemacht voor drie en vier jaren
 „de Nederlanders had helpen bevechten — 800 man om de
 „sterkte aan de landzijde aan te vallen, terwijl hij tevens vier
 „fregatten tot voor het fort deed opzeilen om het van den
 „zeekant aan te tasten. Den 19 werd de sterkte opgeëischt
 „door den Ridder DE LERY, die tijdens de verovering van het
 „eiland aldaar Gouverneur was, door BINCKES naar Amsterdam
 „opgezonden werd, in die stad uit zijn gevangenis ontvlucht
 „was en nu als vrijwilliger den tocht bijwoonde, in de hoop,
 „dat de gelegenheid zich zou aanbieden, den door hem beganen
 „misstap in het spoedig overgeven van het fort door dapperheid
 „uit te wisschen. De Nederlandsche bevelhebber, QUIRIN

¹⁾ Deze soort van uitrusting, deels ten koste van het Rijk, deels van officieren of bijzondere personen, was toen in Frankrijk vrij gewoon. Zie SUE, *Hist. de la Marine Française* T, III, p. 408.

„SPRENGER, weigerde de aan hem toevertrouwde sterkte over
 „te geven, maar wendde geen krachtdadige pogingen aan, het
 „geen hij had kunnen doen, om de landing te beletten of den
 „vijand in het oprukken te verontrusten; zelfs schijnt hij geen
 „genoegzame zorg gedragen te hebben voor de verdediging der
 „plaats. Zij werd althans in den nacht van den 21 stormen-
 „derhand ingenomen, wel niet zonder tegenstand, doch het blijkt
 „geenszins, dat SPRENGER zich zoo hardnekkig heeft verdedigd,
 „als men had mogen verwachten van de middelen, waarover
 „hij kon beschikken en na de aanmerkelijke verbeteringen, welke
 „BINCKES aan het fort had doen maken ¹⁾.

„De graaf d'ESTRÉES, de noodige beschikkingen gemaakt
 „en een bezetting achtergelaten hebbende, zeilde met zijn eskader
 „naar Martinique, alwaar hij zijn schepen deed herstellen, zich
 „op nieuw van levensmiddelen en krijgsbehoeften voorzag en
 „een aantal troepen en vrijwilligers aan boord nam, met voor-
 „nemen om BINCKES op Tabago te gaan bestoken en, zoo
 „mogelijk, ook deze Nederlandsche volkplanting voor zijn wapenen
 „te doen bukken. Twee jachten werden door hem vooruit
 „gezonden om de ligging en gesteldheid van dat eiland op te
 „nemen, en hij zelf kwam den 20 Februari 1677 met zijn geheel
 „eskader voor Tabago opdagen. Dit eskader was samengesteld
 „uit tien schepen van oorlog, als een, zijnde het admiraalschip
 „*le Glorieux*, van 72 stukken en 445 man, één van 62, één van
 „58, twee van 50, twee van 46 tot 48, drie van 36 tot 38
 „stukken, alle zeer goed gewapend en overvloedig bemand, een
 „brander, twee snauwen, een kits en galjoot, aan welker
 „boord zich, behalve de zeelieden, negen compagnieën krijgsvolk
 „bevonden, ten getale van 450 man, gelijk mede 400 gewapende
 „planters van de naburige eilanden en een aantal jonge edel-

¹⁾ *Holl. Mercurius* Ao. 1677, blz. 76; PONCET DE LA GRAVE, *Précis Historique*, T. I., p. 228; *Vie d'ESTRÉES*, par RICHER. p. 30, en vooral het omstandig verslag van den graaf d'ESTRÉES, te vinden in *l'Histoire de la Marine Française* van SUE, T. III, p. 411 tot 419.

„lieden, die den tocht vrijwillig bijwoonden; tellende het
 „gansche smaldeel 4060 koppen, over hetwelk, onder den graaf
 „D'ESTRÉES, zeer dappere en kundige mannen het gebied
 „voerden, zooals de kapitein GABARET, die nu met den rang
 „van schout bij nacht bekleed was de graaf
 „DE BLENAC en anderen.

„Zoodra de commandeur BINCKES onderricht was van de
 „nadering der vijandelijke scheepsmacht en bij hare verschijning
 „voor het eiland merkte, dat de Franschen voornemens waren
 „eene landing te doen, zond hij eene afdeeling van honderd
 „man naar de Palmytbaai, om deze zoo mogelijk te beletten.
 „Doch overtuigd geworden dat, bijaldien hij al de landing daar
 „mocht verhinderen, er zich veelvuldige andere gelegenheden
 „tot uitvoering van dat ontwerp aanboden, zonder dat hij in
 „staat zou zijn zulks tegen te gaan, riep hij deze afdeeling
 „terug, teneinde geen volk, dat zoo hoog noodig was, onnut
 „te verspillen. Hij stelde dus vast zijn macht bijeen te houden
 „en nam met overleg van den krijgsraad onverwijld alle maat-
 „regelen, welke hij het meest doelmatig achtte, zoo tot ver-
 „dediging der sterkte als tot afwering der Fransche oorlogsschepen,
 „bijaldien deze mochten onderstaan de Klipbaai binnen te loopen
 „en het Nederlandsche eskader aan te grijpen, hetgeen men
 „echter eenparig oordeelde niet denkbaar te zijn, als zijnde ten
 „uiterste dwaas ¹⁾ en met soldaat- en zeemansschap ten eenen-
 „male strijdig. Het inkomen toch van deze baai, in welke merke-
 „lijke droogten waren en die bovendien met klippen bezet was,
 „leverde op zich zelf reeds vele bezwaren op, doch het uitkomen
 „daaruit was vooral ten hoogste moeielijk, daar zulks volstrekt
 „niet met zeilen, maar enkel door werpen ²⁾ of uitwinden kon

¹⁾ „Costen niet oordeelen, dat de Franschen *soo desperaet* souden syn van in eene baay te comen, daar soo veel schepen lagen,” zegt BINCKES in een syner brieven.

²⁾ *Se touer* zeggen de Franschen. *Werpen* beteekent de schepen van plaats doen veranderen of, gelijk hier, uitbrengen of uitwinden, door middel

„geschieden. Maar hierbij kwam dat deze baai door de schans
 „en het ravelijn kon bestreken worden en dat er bovendien
 „het Nederlandsche eskader in geschaard lag. Dit smaldeel
 „bestond thans uit de navolgende schepen, welke in eene linie
 „of halve maan aldus gerangschikt waren. Aan het uiterste van
 „de rechtervleugel lag de fluit *de Zaaier*, tot een brander
 „toegerust; naast deze bevond zich het schip *Zeelandia* van
 „44 stukken, gevoerd door den kapitein PIETER CONSTANT;
 „daarop volgde eenigszins achterwaarts de Fransche veroverde
 „prijs *l'Alcion* van 24 stukken; hierna het schip *de Bescherming*
 „van den commandeur BINCKES, met 50 stukken; vervolgens
 „wederom eenigszins achterwaarts het victualieschip, *de Hertog*
 „van *York* van 26 stukken; onmiddellijk daarop *het Huis te*
 „*Kruiningen*, van 56 stukken, kapitein ROEMER VLACQ; daarna,
 „doch ook achterwaarts, het victualieschip *de gouden Monnik*
 „van 31 stukken; hiernaast het schip *Middelburg*, kapitein
 „JAN SWART, van 36 stukken; vervolgens de schepen *de*
 „*gouden Star* van 28 en *Popkensburg* van 24 stukken, gevoerd
 „door de kapiteins PIETER COOREMAN en PIETER STOLWYCK, en
 „eindelijk het schip *het wapen van Leyden* van 34 stukken,
 „over hetwelk thans de commandeur GALTIE GALTJES het
 „bevel voerde in plaats van den onlangs overleden commandeur
 „RICHEWYN. Dit laatste schip was het uiterste van den linker-
 „vleugel. Meer achterwaarts lag het adviesjacht *de Fortuin*
 „en nog nader bij het strand twee ongewapende koopvaarders
 „en het behoefteschip *Sphaera Mundi*, in twee van welke ruim
 „tweehonderd zieken, vrouwen, slaven en slavinnen met hunne
 „kinderen geborgen werden, omdat men deze in de schans niet
 „velen kon, men voor het verloop der laatste vreesde en men
 „ze in de genoemde bodems veilig achtte. Al deze gewapende
 „schepen lagen voor anker, met de breede zijde naar den mond

van het *uitwerpen* van een of meer zware touwen, aan een anker of aan een
 ander vast lichaam gehecht, waaraan de matrozen met alle kracht trekken
 en het schip dus doen vooruitgaan.

„der baai gekeerd en dus in zoodanige gesteldheid, dat men bij
 „de overige bezwaren, welke het in- en uitloopen der baai
 „opleverde, redelijkerwijs niet denken kon, dat de vijand het
 „zou durven wagen, het eskader van de zeezijde aan te tasten,
 „maar alles zou opzetten om zich eerst meester van de schans
 „en het ravelijn te maken, teneinde daarna het smaldeel van den
 „land- en zee kant te benauwen, in te sluiten, misschien tegelijk
 „aan te grijpen of uit te laten hongeren en aldus tot de overgave
 „te noodzaken.

„In dezen geest werden dan ook de maatregelen door
 „BINCKES, met overleg van den krijgsvaad, voornamelijk tot
 „een hardnekkige verdediging der schans genomen. Hij versterkte
 „de bezetting met een aantal kloeke matrozen tot bediening van
 „het geschut, waardoor echter de door sterfte als anderszins
 „reeds zeer verzwakte equipages nog verminderd werden, zoodat
 „de *Beschermer* van 50 stukken niet meer dan 153, het *Huis*
 „te *Kruiningen* van 56 stukken niet meer dan 128, de *Zeelandia*
 „van 44 stukken niet meer dan 118 en de overige schepen
 „van 24 tot 36 stukken slechts 25, 35, 52 tot 74 man telden;
 „eene noodlottige omstandigheid, welke voornamelijk uit het
 „groot gebrek aan volk, maar ook uit den aard der genomen
 „maatregelen voortspoot, en die op de uitkomst van den
 „strijd een onmisbaren invloed uitoefende, maar die tevens de
 „dapperheid der Nederlandsche zeelieden nog meer doet uitkomen.
 „Verder vormde BINCKES uit de meest kundige soldaten een
 „klein korps grenadiers tot het werpen van granaten op den
 „vijand. Ook liet hij een mortier naar het fort overbrengen om
 „bommen op den vijand te kunnen schieten. Voorts maakte
 „hij nog zooveel verbeteringen aan de vestingwerken als de
 „tijd gedoogde, richtte in het nog niet voltooide bolwerk van het
 „grootte fort een borstwering van tonnen op, plantte tusschen
 „deze geschut en deed de huizen in den omtrek der schans
 „in brand steken, opdat de vijand zich daarin niet mocht nestelen.
 „Op deze wijze hoopte en vertrouwde BINCKES, dat de schans

„zich behoorlijk verdedigen, aan den aanval der Franschen
 „weerstaan en dientengevolge het eiland en het eskader zouden
 „kunnen behouden worden.

„Dan het welslagen hiervan hing geheel af van hem, aan
 „wien het gebied over de schans zou opgedragen worden.
 „BINCKES, doordrongen van het gewicht der zaak, besloot
 „met overleg en eenparige goedkeuring van den krijgsraad,
 „die taak zelf op zich te nemen. Zijne beweegredenen daartoe
 „waren vooreerst de overtuiging, dat met den val van de schans
 „het geheele eiland en het eskader verloren zouden zijn; ten
 „tweede, de zeer geringe waarschijnlijkheid, dat de Franschen
 „tegelijk met de sterkte ook de oorlogsschepen van den Staat
 „zouden aangrijpen; ten derde de zekerheid dat hij, ook bijaldien
 „de vijand mocht ondernemen de schepen tegelijk aan te tasten,
 „veel nuttiger in de schans dan op het eskader zou zijn, daar
 „al de schepen voor anker en op hunne orde gerangschikt
 „liggende, er in de gesteldheid waarin en de plaats waarop zij
 „waren, geene algemeene bevelen tot wenden of anderszins
 „behoefden of konden gegeven worden, zoodat hij aan boord
 „blijvende niets meer zou kunnen verrichten dan ieder kapitein
 „kon en behoorde te doen; ten vierde het besef, dat zijn
 „tegenwoordigheid in de sterkte hoogst noodig was om den
 „moed der bezetting, welke door de overmacht der Franschen
 „min of meer verflauwd was, op te wekken en te onderhouden;
 „ten vijfde het bewustzijn dat hij, het gebied der schans op
 „zich nemende, veel zou kunnen toebrengen om onder de ver-
 „schillende soorten van lieden, uitmakende de bezetting en
 „bestaande uit soldaten, matrozen en planters, waaronder
 „ettelijke Franschen, die men mistrouwde, beter de krijgstucht
 „te handhaven ¹⁾. Aldaar het bevel voerende, meende BINCKES,
 „na al de genomen maatregelen, den vijand gerustelijk te

¹⁾ Al deze beweegredenen worden door BINCKES in zijne brieven aan den Prins en den Raadpensionnaris voorgedragen.

„kunnen afwachten, tegen wien hij met zijn gewone kloekmoedigheid besloten had zich tot het uiterste te verdedigen.

„Inmiddels waren de Franschen op den 21 Februari ten getale van ruim duizend man geland. Het gebied over deze krijgsmacht was door den graaf d'ESTRÉES opgedragen aan den scheepsmajoor ¹⁾ DE HÉROUARD DE LA PIOGERIE en aan den ridder DE GRAND-FONTAINE, voormalig bevelhebber van het voetvolk in Franschen dienst. Het kostte den vijand nog al eenige moeite tot in de nabijheid der sterkte door te dringen, daar hij zich door een zwaar bosch een weg moest banen om tot haar te kunnen genaken. Den tweeden dag na de landing vertoonden de Franschen zich voor het eerst in de nabijheid der schans, waarna een tamboer uit naam van den graaf d'ESTRÉES de sterkte kwam opeischen, hetgeen natuurlijk door BINCKES werd geweigerd, met bijvoeging: „Dat hij en de zijnen tot de forteres te veel moeite hadden gedaan om deze zoo lichtvaardig over te geven”. Van nu af zond BINCKES bijna dagelijks partijen uit om de werken des vijands te bespieden en dezen zooveel mogelijk afbreuk toe te brengen, waarbij van tijd tot tijd schermutselingen voorvielen, welke over het algemeen niet onvoordeelig voor de onzen waren. Doch hiermede kon niet belet worden, dat de Franschen met hun arbeid voortgingen en in het bijzonder niet, dat zij een batterij op een naburigen berg oprichtten, vanwaar zij ettelijke zware bommen schoten, van welke echter geen een de schans bereikte. BINCKES van zijne zijde antwoordde daarop uit zijn mortier en maakte ook een hevig vuur uit het geschut; maar ofschoon daardoor nog al eenig nadeel aan den vijand toegebracht werd, legerden zich de Franschen toch

¹⁾ Zijn titel was: *Major des vaisseaux du Ponant*. Hij woonde o. a. ook in 1672 den zeeslag van Solebay op het schip van d'ESTRÉES bij en voerde nu het bevel over een der vijandelijke oorlogsschepen. In vroegere jaren had hij als luitenant-kolonel in Portugal gediend en daarom werd hem nu bij voorkeur het gebied over de landmacht opgedragen.

„even buiten musketschot van de sterkte en bereidden zij zich „aldaar tot een hevigen aanval.

„Tot dusverre was niets van de zeezijde gebeurd, hetgeen „aanduidde, dat de vijand voornemens was met zijne scheeps- „macht ook het Nederlandsche smaldeel aan te grijpen. Er „hadden zich alleen eenige sloepen voor de baai vertoond, „kennelijk met het doel om het inkomen te peilen en de „gesteldheid der baai, van het smaldeel en der sterkte op te „nemen; doch deze waren spoedig met het geschut verdreven. „Ook hadden veertien vijandelijke sloepen, vol volks en aan- „gevoerd door twee hoofdofficieren, in den nacht tusschen den „22sten en 23sten Februari getracht het adviesjacht *de Fortuin*, „hetwelk op de brandwacht lag, te overrompelen, doch de „moedige commandant JAN ERASMUS, die door BINCKES met „vijftig man versterkt was, had de Franschen zoodanig „ontvangen, dat zij mannelijk afgeslagen werden en met be- „bloede hoofden moesten terugwijken. Er waren ook wel „eenige vijandelijke oorlogsschepen tot voor de baai, hoezeer „buiten kanonschot, opgezeild, doch dit scheen meer te geschieden „om het uitloopen van het Nederlandsche smaldeel te beletten „dan wel om een aanval daarop te doen. Op den 3^{den} Maart „kreeg alles intusschen een geheel ander aanzien, daar de „vijand op dien dag en van den zee- en van den landkant een „allerhevigsten, men zou kunnen zeggen onberaden en wan- „hopigen aanval deed, welke aan de onzen zeer duur te staan „kwam, maar waarbij ook de Franschen weinig voordeel be- „haalden, zware verliezen leden en schande inoogstten.

„Wanneer een bekwaam en voorzichtig zeeheld het gebied „over de Fransche scheepsmacht gevoerd had, zou hij waar- „schijnlijk — de gesteldheid der Klipbaai en de middelen tot „hare verdediging overwegende — zich bepaald hebben tot het „insluiten van het Nederlandsche smaldeel van de zeezijde en „tot het doen eener landing en alles hebben opgezet om eerst „de sterkte en het eiland te vermeesteren, teneinde vervolgens,

„hetzij enkel van de landzijde, hetzij van den land- en zeekant
 „tevens, de schepen van het Gemeenebest aan te grijpen. Het
 „lijdt bijna geen twijfel of een bevelhebber, die zoo gehandeld
 „had, zou in zijn ontwerp geslaagd zijn, want de Nederlandsche
 „schepen, na de verovering van de sterkte en het eiland van
 „de zeezijde ingesloten en door de gelegenheid der baai buiten
 „de mogelijkheid zich door den vijand een weg te banen, zouden,
 „wanneer zij niet alleen de ondersteuning misten van het fort,
 „maar daaruit beschoten werden, vroeg of laat voor het geweld
 „der wapenen of door gebrek aan levensmiddelen hebben moeten
 „bukken. Doch de graaf d'ESTRÉES was zulk een bekwaam
 „en voorzichtig zeevoogd niet. Het ontbrak hem geenszins aan
 „moed, hiervan had hij bij veelvuldige gelegenheden onweder-
 „sprekelijke bewijzen gegeven, en hij droeg ook de kenmerken
 „zijner dapperheid ¹⁾, doch eerst laat in den zeedienst getreden,
 „miste hij, alhoewel hij de twee groote zeetochten ²⁾ van dezen
 „oorlog tegen Nederland had bijgewoond, nog altijd die kundig-
 „heden en die ondervinding, welke noodwendig in den gebied-
 „van een vloot of smaldeel gevorderd worden. Dit gebrek
 „had, althans gedeeltelijk, kunnen verholpen worden, indien
 „d'ESTRÉES den raad van deskundigen had ingeroepen en
 „willen volgen. Maar van hem wordt getuigd, dat hij een man
 „was, die hoog ingenomen was met zijn eigen denkbeelden en
 „er bijzonder veel prijs op stelde om voor een ervaren zeeman
 „door te gaan, die alles zelf wilde doen en ook deed, maar
 „daardoor dikwerf gebrekkig; die hoog en koud was tegen zijn
 „minderen; die najverig was omtrent allen, ook in de kleinste
 „aangelegenheden, en die nimmer blijken van vertrouwen of
 „goedkeuring gaf aan de bevelhebbers, welke met en onder hem

¹⁾ In het beleg van Grevelingen (1644) werd hij, 20 jaar oud zijnde, verminkt aan zijn linkerhand en sedert droeg hij dien arm steeds in een zwarten doek. SUE geeft zijn afbeelding in het derde deel van zijne geschiedenis van het Fransche zeewezen.

²⁾ Die van 1672 en 1673.

„waren, ja zelfs hunne verdiensten en loffelijke daden zocht te
 „verkleinen ¹⁾. Het is niet vreemd, dat een dusdanig zeevoogd
 „den aangewezen weg niet insloeg, maar aan zijn blakenden
 „moed en zijne zucht naar een spoedige overwinning bot vierende,
 „de regelen der voorzichtigheid uit het oog verloor en, zonder
 „te letten op de groote bezwaren, die zich tegen een goeden
 „uitslag opdeden, een onderneming aanving, welke zijn eigen
 „officieren ongeraden oordeelden, die de Nederlandsche bevel-
 „hebbers bijna ondenkbaar achtten en die een zoo moedig en
 „ervaren opperhoofd als BINCKES meende te strijden tegen
 „soldaat- en zeemanschap, en als een dwaze en wanhopende
 „daad beschouwde.

„D'ESTRÉES derhalve, door eigen denkbeelden vervoerd,
 „besloot niet slechts de Nederlanders van de landzijde, maar ook
 „van den zee kant aan te tasten, teneinde hen op eens met zijn ge-
 „heele macht te verpletteren en voor zijn wapenen te doen bukken.

„In den morgen van den 3 Maart geraakte het Fransche
 „smaldeel in beweging tot uitvoering van dit ontwerp en kwam
 „met volle zeilen de baai binnenloopen. De vijandelijke vice-
 „admiraal had aan de aanvoerders der landmacht bevel gegeven
 „op denzelfden dag de Nederlandsche sterkte aan te tasten, doch
 „den aanval niet eer te beginnen dan één uur nadat het gevecht
 „met de schepen zou begonnen zijn, in de hoop en de verwachting,
 „dat die strijd een gunstige afwending bewerken, schrik onder
 „de bezetting veroorzaken en de verovering der sterkte bevorderen
 „zou. Dan, hetzij de Fransche krijgsmacht zich door te grooten
 „ijver op het hooren van het gebulder des geschuts liet wegslepen,

¹⁾ Aldus wordt hij beschreven in een geheim rapport van den heer Deseuil over het gedrag der Fransche zee-officieren in de zeeslagen des jaars 1673, te vinden bij SUE, *Hist. de la Marine Française*, T. III, p. 61. Die schrijver in hetzelfde werk (T. III, p. 410) hulde doende aan den moed van D'ESTRÉES en aan zijn bekwaamheid als landofficier, zegt van hem: „Malheureusement ces rares qualités ne lui étaient d'aucun secours sur mer, et son intraitable orgueil rendait souvent bien funestes les conséquences de sa complète ignorance.”

„hetzij het gegeven bevel niet goed begrepen was, HÉROUARD
 „en GRAND-FONTAINE tastten bijna gelijktijdig met den
 „intocht van het eskader de Nederlandsche sterkte aan, „ons”
 „— gelijk BINCKES daarna schreef — 1) „zeer furieus met
 „„stormgereedschap en menigte van granaten bevechtende,
 „„loopende en drijvende tot aan een van de punten der schans,
 „„zonder op eenige andere plaats te attaqueeren en trachtende
 „„aldaar te ondergraven en het punt te doen springen. Maar
 „„telkens raakte zooveel van hun volk onder den voet, dat de
 „„vijanden na drie furieuze aanvallen in verwarring retireerden,
 „„achterlatende al hun stormgereedschap en 170 of 180 dooden,
 „„die binnen musketschot van het fort lagen, en aldaar door
 „„ons volk begraven zijn, benevens eenige gekwetsten, die niet
 „„in staat waren te loopen en door ons in de schans werden
 „„gehaald.” Hiermee mislukte teneenenmale de voornaamste
 „bedoeling van den vijand. De wel genomen maatregelen van
 „BINCKES en zijne dapperheid en die der bezetting, welke zich
 „door drie kort na elkander herhaalde aanvallen niet liet
 „vervaren, maar kloekmoedig den haar toevertrouwd post
 „verdedigde, mogen als de eerste oorzaak der mislukking van
 „dien aanslag aangemerkt worden, maar hierbij komen ook
 „andere redenen. Evenzeer als de Fransche aanvoeders een
 „misslag begingen met de sterkte te vroeg aan te grijpen, zoo
 „maakten zij er zich aan een tweeden schuldig door de sterkte,
 „tegen den uitdrukkelijken last van den graaf d'ESTRÉES,
 „slechts op één punt in plaats van op meer tegelijk aan te
 „vallen 2). Hierdoor kregen de Nederlanders de gelegenheid
 „hunne gansche macht op dat eene punt te vereenigen en waren
 „zij in staat de drie herhaalde stormen aldaar af te slaan.
 „Daarbij kwam nog dat de vijand spoedig zijn beide aanvoeders

1) In zijn brief van 23 April 1677 van Prins WILLEM III.

2) Dit zegt PONCET DE LA GRAVE in zijn *Précis*, en dat BINCKES zulks ook voor een misslag hield is duidelijk uit zijn boven aangehaalde woorden.

„verloor. DE HÉROUARD werd met een geweerkogel dood-
 „geschoten, GRAND-FONTAINE zwaar gewond. Deze omstan-
 „digheid, het sneuvelen en kwetsen van al de 40 vijandelijke
 „officieren, twee slechts uitgezonderd, en van vele aanzienlijke
 „vrijwilligers, gelijk mede het buiten gevecht stellen van ruim
 „twee honderd soldaten, behalve de doden, deed den moed
 „aan de Franschen ontzinken en de Nederlanders zegevieren,
 „die deze overwinning behaalden slechts ten koste van een
 „officier ¹⁾, veertien doden en zeven gekwetsten.

„Middelerwijl was het gevecht tusschen de scheepsmachten
 „aangevangen en werd van beide zijden met de grootste hevig-
 „heid voortgezet.

„Bij het binnenloopen der baai verdeelde de vijandelijke
 „macht zich in twee smaldeelen, waarvan het eene door den
 „graaf D'ESTRÉES in persoon en het andere door den schout-
 „bij-nacht GABARET aangevoerd werd, zettende dit laatste
 „koers op den linker- en het eerste op den rechtervleugel en
 „den middeltocht der Nederlanders. Reeds met het inzeilen
 „werd de eenige brander, die bij den vijand was, en welken
 „GABARET voornemens was tegen een der Nederlandsche
 „schepen aan te voeren, zoodanig door de onzen getroffen, dat
 „hij, niet langer kunnende bestuurd worden, tegen de klippen
 „dreef en oogenblikkelijk in den grond stootte. De overige
 „schepen volbrachten, niettegenstaande het aanhoudend en
 „geweldig vuur der Nederlanders, den intocht gelukkiger. De
 „schout-bij-nacht GABARET en de kapitein DE LEZINE bereikten
 „met hunne schepen *l'Intrépide* van 50 en *le Marquis* van 48
 „stukken het eerst den linkervleugel der onzen, en nu ontstond
 „er een hevig schutgevaarte van weerszijde, waarbij het genoemde
 „schip *le Marquis* den Nederlandschen bodem *Leyden* enterde
 „en zich van het bovenschip meester maakte. Doch kort
 „daarna geraakte *le Marquis* in brand, van wie het vuur op

¹⁾ Deze was de luitenant CHAVONNES, commandeerende een compagnie, die zich bij deze gelegenheid uitnemend van zijn plicht kweet.

„de *Leyden* oversloeg, welke beide schepen een prooi der vlammen
 „werden, vindende de twee bevelhebbers en het meerendeel
 „van hun volk in het vuur of in het water den dood. Eenigen
 „tijd daarna geraakten achtereenvolgens in brand de Nederlandsche
 „oorlogsschepen *de gouden Star* en de *Middelburg* benevens het
 „adviesjacht *de Fortuin*, welke brandende schepen, van hun
 „ankers geraakt, en machteloos door de baai heen en weder
 „drijvende, ook het behoefschip *de Monnik* ontstaken.

„Intusschen had ook het andere vijandelijke smaldeel den
 „Nederlandschen rechtervleugel en middeltocht bereikt. De graaf
 „D'ESTRÉES, die de voorste was, zet het, gevolgd door een
 „gewapend adviesjacht, onder een hagelbui van kogels regelrecht
 „aan op de *Bescherming*, het schip van den commandeur
 „BINCKES, maar wordt door een dwarrelwind belet het te
 „bereiken. Hij slaagt er echter in het *Huis te Kruijningen* van 56
 „stukken, gevoerd door den kapitein ROEMER VLACQ, aan boord
 „te leggen. Terstond springt een menigte van het talrijk bemande
 „vijandelijke schip, *le Glorieux*, op den zwak bemanden ¹⁾
 „Nederlandschen bodem en maakt zich in weinige oogenblik-
 „ken van het bovenschip meester, hetgeen zulk een schrik
 „verwekte onder de zeelieden van VLACQ, reeds vervaard door
 „de schepen, die zij rondom zich zagen branden, dat een gedeelte
 „van hen, meenende dat het schip veroverd was, in de boot
 „springt en naar land vlucht. Dan, noch dit lichtvaardig bedrijf ²⁾,
 „noch de overmacht des vijands is in staat den moedigen
 „bevelhebber zijn bedaardheid te doen verliezen. Hij geeft last
 „het anker te kappen, teneinde tegelijk met D'ESTRÉES naar het
 „strand te drijven, om aldus, zoo zijn schip niet kon gered
 „worden, dan ook dat des Franschen opperbevelhebbers mede
 „in het verderf te slepen. *Le Glorieux* weet echter nog bij tijds
 „door het kappen van de enterdreggen van de *Kruijningen*

1) *Le Glorieux* voerde 445, het *Huis te Kruijningen* niet meer dan 128 man.

2) Zoo noemt BINCKES het.

„af te geraken, en laat niet verre van de plaats het anker
 „vallen, blijvende het schip van VLACQ in diens nabijheid aan
 „den grond zitten. ROEMER had dus zijn doel gemist, maar
 „zijn moed ontzinkt hem daarom niet. Van d'ESTRÉES hevig
 „beschoten, met een gedeelte van de overgesprongen vijandelijke
 „matrozen op het bovendeck belast, vraagt hij, vreezende voor
 „de overmacht te zullen moeten bukken, naar de kruithoorns,
 „welke bij het afschieten van het geschut gebruikt worden,
 „doch deze niet zoo ras kunnende bekomen, doet hij den
 „konstabel een tonnetje buskruit brengen. VLACQ steekt
 „daarin den brand en nu rijst de vlam achter den grooten mast
 „omhoog, welke zich alras door het geheele schip verspreidt,
 „tot de kruitkamer doordringt en het *Huis te Kruiningen* met
 „alles wat het bevat doet opspringen ¹⁾. Gelukkig ontkwam

¹⁾ Ik volg omtrent deze kloeke daad van ROEMER VLACQ de beëdigde verklaring van acht matrozen, vermeld bij WAGENAAR (*Vaderl. Hist.* D. XIV, bl. 444). Er bestaat geen reden om aan die verklaring geloof te weigeren, zoolang er geen tegenbewijzen zijn en ik neem ze dus aan. Ik moet er echter bijvoegen, dat in geen der zeer omstandige brieven van BINCKES aan den Prins en aan den raadpensionaris FAGEL, noch in eenige andere zijner stukken of in gelijktijdige bescheiden en geschiedschrijvers een enkel woord van deze daad van ROEMER gevonden wordt. Alleen wordt in de lijst van gekwetsten VLACQ opgegeven als *op verscheiden plaatsen gewond*. Dit stilzwijgen van BINCKES kan niet aan naijver worden toegeschreven, omdat hij zelfs met lof van hem gewaagt, maar moet misschien op rekening gesteld worden van de eenvoudigheid van den Commandeur en zijn tijd, toen men van kloeke daden gemeenlijk weinig ophef maakte. Het ware wenschelijk, dat dit punt nader kon worden toegelicht. Of ROEMER intusschen juist bedoeld hebbe zijn schip in de lucht te doen vliegen, blijkt niet uit de bovenvermelde verklaring. Mij komt het niet onwaarschijnlijk voor dat hij, naar het voorbeeld van vroegere scheepsbevelhebbers, met het aansteken van het vaatje kruit alleen het oogmerk had het bovendeck met de zich daarop bevindende Franschen in de lucht te doen springen, om aldus van den vijand verlost te worden, en dat het een ongelukkig toeval was, zeer tegen zijn verlangen, dat het geheele schip, waarvoor op dit oogenblik nog geen reden bestond, daardoor een prooi der vlammen werd. Overigens komt ROEMER VLACQ in 1668 voor het eerst voor als luitenant en wel op het schip van den toenmaligen schout-bij-nacht DEN HAEN, bij wien hij in 1670 tot kapitein-luitenant aangesteld werd. In 1672 werd hij bij de buitengewone uitrusting tot commandeur op een fregat van 24 stukken benoemd, met hetwelk hij, zoo niet alle, dan tenminste eenige van de groote zeeslagen bijwoonde. Hij vergezelde DE RUYTER ook op zijn tocht naar Martinique.....

„de kloeke held — op welk een wijs is onbekend — het gevaar,
„maar deerlijk gewond op verscheidene plaatsen van zijn lichaam.

„Niet lang na dit jammerlijk voorval zet de Nederlandsche
„brander *de Zaaiër* het op het Fransche admiraalschip aan
„en poogt dit te vernielen, doch door een der dwarrelwinden,
„welke in deze baai veel heerschten, zeilt hij mis en
„verbrandt vruchteloos. Ondertusschen zijn ook de overige
„schepen des vijands genaderd. Het schip van den schout-bij-
„nacht GABARET, die reeds tweemaal gewond is, raakt van
„zijn anker door het aan stukken schieten van het touw en
„drijft dieper de baai in, waar het, blootgesteld aan het moordadig
„vuur der sterkte, van het ravelijn en van de nog in wezen
„zijnde Nederlandsche schepen schrikkelijk geteisterd, de bevel-
„hebber zelf en het meerendeel der equipage gedood wordt en
„masteloos liggen blijft. Een tweede vijandelijk schip, *le Précieuse*
„van 58 stukken, gevoerd door den kapitein MASCARANY,
„heeft geen beter lot. Dit schip was met een adviesjacht den
„vice-admiraal d'ESTRÉES gevolgd, doch kon zijn oogmerk om
„het Nederlandsche admiraalschip aan te klampen door bekomen
„schade niet bereiken. Het zeilt voorbij den admiraal en
„komt, uit vrees van op strand te geraken, kort achter dit
„schip ten anker. Hier wordt het allerhevigst en van de
„landzijde en uit het schip van BINCKES beschoten, totdat het
„touw van zijn anker aan stukken geraakt, waarop deze zwaar
„geteisterde bodem afdrijft en op het de baai doorsnijdende
„rif vervalt en onbewegelijk blijft zitten.

„Terwijl dit een en ander voorviel lagen de schepen van
„BINCKES en PIETER CONSTANT nog altijd op hunne aan-
„gewezen posten en werden allerhevigst beschoten, zoo van de
„overige Fransche schepen als ook, voor zoover deze kon, van
„den graaf d'ESTRÉES, die nog altijd geankerd lag niet ver
„van de plaats, waar het schip *de Kruiningen* gesprongen was.
„Maar de Nederlanders laten dit geenszins onbeantwoord en
„worden daarin dapperlijk door het fort, hetwelk den aanval

„reeds had afgeslagen, ondersteund. Twee der grootste Fransche
 „schepen, *le Fendant*, en *le Galant*, geraken daardoor al hun
 „masten kwijt en het vijandelijk admiraalschip wordt weldra
 „een prooi der vlammen. Van voren uit de schepen van
 „BINCKES en CONSTANT gedurig ingeschoten, van ter zijde
 „uit de schans en de batterij zonder ophouden door twaalf-
 „en vier-en-twintig-ponders getroffen, wordt het schip van
 „D'ESTRÉES geweldig geteisterd. Tot zijn lof moet men
 „zeggen, dat hij zich mannelijk verdedigde en den Nederlanders
 „zooveel mogelijk afbreuk deed. Het was in deze ongunstige
 „gesteldheid dat door hem het gewapende behoefschip, *de*
 „*Hertog van York* in brand geschoten werd, maar deze ge-
 „beurtenis was ook voor hem verderfelijk ¹⁾, want zijn schoone
 „bodem, *le Glorieux* van 72 metalen stukken, wordt bij het
 „opspringen van dat schip met diens brandende overblijfselen
 „bedekt, geraakt omtrent den middag in brand en vliegt met
 „donderend geweld in de lucht, wordende van de 445 zielen,
 „waarmede het bemand was, bij deze schrikkelijke gebeurtenis
 „slechts weinige gered, onder welke de graaf D'ESTRÉES zelf,
 „die aan het hoofd door een splinter gewond, het geluk heeft
 „onder begunstiging van den rook en te midden van het
 „hachelijkste gevaar, op een bijna wonderdadige wijs ²⁾ eerst

¹⁾ Volgens de Fransche verhalen en ook volgens sommige van onze berichten zou het schip van D'ESTRÉES door de overblijfselen van het schip *de Kruiningen* in brand geraakt en vernield zijn; doch ik heb het nader bericht van BINCKES gevolgd, die zeer omstandig omtrent het gevecht is en de zaak zoo voordraagt als deze hier wordt vermeld.

²⁾ Op het oogenblik, dat zijn schip in brand geraakte, werd door een zijner zeelieden, zwemmende, onder begunstiging van den rook, een sloep van de Nederlandsche schepen gehaald, waarin D'ESTRÉES zich begaf. Doch deze werd kort bij het land in den grond geschoten, zoodat hij, door vier matrozen gedragen, met veel moeite den wal bereikte. Hier bevond zich een twaalfstal gewapende matrozen van de Nederlandsche verbrande schepen, die hem gemakkelijk hadden kunnen gevangen nemen; dan door zijn fiere houding ontkwam hij ook dat gevaar en vond gelegenheid om zich naar een zijner schepen te doen overbrengen.

„het land en daarna een zijner schepen te bereiken. Door het
 „opspringen van deze twee schepen worden het Fransche
 „adviesjacht, 's Lands fregat *Popkensburg*, het behoefteschip
 „de *Sphoera Mundi* en de Surinaamsche koopvaarder *Starren-*
 „*burg* mede ontstoken en verteerd. Dit was het ontzettendste
 „oogenblik van dezen vreeselijken dag! Was de rivier van
 „Rochester, toen Albion's trotsche waterkasteelen door de zee-
 „helden van het Gemeenebest werden verbrand, getuige ge-
 „weest van een nooit geziene verwoesting; had de baai van
 „Palermo, toen Frankrijk's zeemacht een deel der Spaansche
 „en Nederlandsche schepen aldaar een prooi der vlammen deed
 „worden, een ongekend tafereel van verwarring en vernieling
 „opgeleverd — de baai van Tabago vertoonde op dezen dag,
 „op dit uur een schouwspel, waarvan de beide vroegere ge-
 „beurtenissen slechts flauwe afschaduwingen waren. Binnen
 „een zeer enge, door rotsen ingesloten plaats, met klippen en
 „riffen bezet en bestreken door een wel gewapende sterkte,
 „strijden geankerd vier en twintig schepen uren lang, met een
 „hardnekkigheid van weerszijden, waarop noch Rochester, noch
 „Palermo roemen kan. Allen, Nederlanders zoowel als Franschen,
 „zonder onderscheid doen hun plicht; niemand wijkt van zijn
 „plaats zoolang het menschelijke macht mogelijk is die te
 „behouden. Maar uit sommige schepen, door de heete lucht-
 „streek daartoe voorbereid, rijst welhaast de vlam, welke tot
 „de naastbij liggende overslaat, terwijl de rondrijvende wrakken
 „en springende schepen wederom anderen ontsteken. Nu ver-
 „toont de baai van Tabago een zee van vuur. Een gloed,
 „gelijk aan die der opgaande zonne, bedekt de kust. De hemel
 „is verduisterd door de wolken van rook. Doch te midden
 „dier ellende wordt de strijd met onafgebroken hevigheid voort-
 „gezet, ja de woede klimt van beide kanten. De nog overge-
 „bleven schepen schieten met volle lagen; de kogels sissen,
 „de granaten barsten vaneen; het fort en het ravelijn donderen
 „uit het geschut. Daar springen *de Hertog van York* en het

„Fransche admiraalschip en door deze worden vier andere
 „schepen ontstoken, die mede in de lucht vliegen of door het
 „vuur verteerd worden. De ontploffing van zoovele schepen
 „doet het eiland daveren; de zee splijt om hare prooi te ont-
 „vangen. Hier ziet men masten omhoog slingeren, daar
 „stukken van schepen door het geweld des kruits opwerpen;
 „ginds vliegt een stuk geschut ten hemel, elders het verminkte
 „lijk van een ongelukkige. Maar nergens is de ellende grooter
 „dan in het brandende behoefschip en den Surinaamschen
 „koopvaarder. In deze beide schepen zijn de zieken, vrouwen,
 „slaven en slavinnen met hunne kinderen, als in een veilige
 „plaats geborgen. Doch de vlam, helaas! spaart ook deze
 „bodems niet. Geen pen kan het jammertooneel, dat hier
 „plaats vindt, naar waarheid beschrijven. Het gebulder van het
 „geschut is niet in staat de angstige kreten, het hulpgeschrei,
 „de wanhoop der tweehonderd rampzaligen, die met een wissen
 „dood kampen, te verdooven; het hart van den ruwsten zeeman
 „wordt door die weeklachten verscheurd. Maar hulp, redding
 „is onmogelijk! Allen komen door het vuur of in het water
 „om: niet één enkele wordt behouden!

„Er waren thans van de dertien Nederlandsche schepen niet
 „meer dan drie overig. Nochthans wordt het gevecht, hoewel
 „noodwendig verflauwende, met kloekmoedigheid van onze
 „zijde voortgezet, zoo uit die weinige bodems als uit de sterkte
 „en het ravelijn. De twee vijandelijke schepen, welke vast
 „geraakt waren, worden hevig gebeukt, en aan een-derde van
 „46 stukken de mast en voorstreng over boord geschoten. Ook
 „de Franschen houden vol, maar hunne macht is te zeer ver-
 „zwakt na het verbranden van twee hunner grootste schepen,
 „nu twee andere aan strand liggen en twee hunne masten
 „hebben verloren, om met de vier overblijvende kleinere eenige
 „afbreuk van belang te kunnen doen. Één uur vóór den ondergang
 „der zon staken zij dan ook het schieten en stellen alles wat
 „mogelijk is in het werk om buiten het bereik van het Neder-

„landsche geschut te geraken. Bijna gelijktijdig zien de drie
 „Nederlandsche schepen de *Bescherming* de *Provincie van Zeeland*
 „en de *Alcion*, die tot dusverre van hunne posten niet geweken
 „waren, zich genoodzaakt tegen het strand te laten aandrijven,
 „daar zij al hun kleiner rondhout of de masten in het gevecht
 „verloren en bovendien zooveel schoten onder water bekomen
 „hadden, dat zij dreigden te zinken. De bevelhebbers begrepen,
 „dat deze maatregel in de tegenwoordige oogenblikken de beste
 „was, omdat zij toch buiten staat waren den vijand veel kwaads
 „toe te brengen, en dit het eenige middel was om met vallend
 „water de lekken te stoppen en de schepen te behouden. Van nu af
 „kunnen zij geen deel meer aan den strijd nemen, maar het vuren
 „van de schans en de batterij op de vluchtende Franschen
 „wordt tot den donker met dezelfde hevigheid voortgezet. Den
 „tweeden dag, gelijk ook den derden, blijven door tegenwind de
 „twee grootste van de zes overgebleven vijandelijke bodems nog
 „binnen het bereik van het geschut, wanneer met gelijke hevig-
 „heid op deze geschoten en hun nog tamelijk schade toegebracht
 „wordt, zoodat d'ESTRÉES in ruime mate ondervond, dat het
 „gemakkelijker was de baai in- dan uit te loopen. Eerst den
 „vierden dag gelukt het hem, deze in zee te krijgen. Vreemd
 „luidt het — en nochtans is het waarheid — dat de Fransche
 „Vice-admiraal kort daarna het fort en het eiland op nieuw
 „door een officier, als tamboer vermomd, doet opeischen met
 „bedreiging, bij het weigeren daarvan, de geheele bezetting over
 „de kling te zullen jagen. Dit echter blijkt slechts een voor-
 „wendsel te zijn geweest, dat tot dekmantel moest dienen
 „voor het gelijktijdig verzoek om de Fransche gevangenen uit
 „te leveren en tevens om den Nederlanders een vergroot
 „denkbeeld in te boezemen wegens 's vijands overgebleven
 „macht, teneinde den aftocht van het krijgsvolk gemakkelijker
 „te maken. Het spreekt van zelf dat de overgave, alhoewel de
 „opperbevelhebber BINCKES den dag na den aanval door een
 „hevige ziekte aangetast was, na het opofferen van zooveel

„bloeds, thans — nu de Franschen ter zee en te land waren afgeslagen — zonder veel beraad geweigerd werd ¹⁾.

„Intusschen zaten de Nederlanders niet stil. Reeds in den nacht na het gevecht was een talrijke afdeeling troepen uit de sterkte gezonden, om den vijand te verkennen en hem zooveel mogelijk te benadeelen. Dit werd de volgende dagen herhaald, wanneer de onzen de belegeringswerken der Franschen vernielden en een groot aantal handgranaten en eenig schietgeweer meebrachten, maar op geen dezer tochten werd de vijand ontmoet. Deze was na het mislukken van drie aanvallen op bevel van den graaf D'ESTRÉES teruggetrokken naar de Palmytbaai, waar de krijgsmacht eerlang ingescheept werd.

„Van den anderen kant beijverden de zeelieden zich ook om nog iets goeds te doen. Den dag na het gevecht werden de sloepen tegen de twee aan strand zittende en door den vijand achtergelaten schepen van oorlog, *le Précieux* van 58 en *l'Intrépide* van 50 stukken, uitgezonden, welke de Fransche officieren vruchteloos beproefd hadden af te brengen of te verbranden²⁾, en die nu door de onzen na een flauwe verdediging, daar het meeste volk of doodgeschoten of gevlucht was, vermeesterd werden. Het denkbeeld deze schepen in handen der Nederlanders te laten was voor den Franschen opperbevelhebber, die zich van de overwinning zoozeer verzekerd had gehouden, onverdragelijk. Hij beproefde dan ook in den nacht van 11 Maart om door middel van een door hem genomen bark, als brander toegerust en begeleid door de noodige sloepen, die schepen en — ware het mogelijk — ook de Nederlandsche te vernielen.

¹⁾ Brieven van BINCKES en verslag van D'ESTRÉES in *l'Hist. de la Marine Franç.*, par SUE, T. III, p. 426.

²⁾ De kapitein MASCARANY, zijn schip *le Précieux* niet kunnende vlot krijgen en geen sloepen hebbende om de zieken en gekwetsten naar de andere schepen te brengen, besloot het in brand te steken met al de zielen, die er zich nog in bevonden, doch de licht gewonden beletten hem zulks en dreven hem zelfs met pistolen en sabels van boord. *Rapport* bij SUE.

„Doch de toeleg mislukte, want de onzen, door een overlooper van „het oogmerk van d'ESTRÉES onderricht, waren wel op hunne „hoede, zoodat de Franschen afgewezen werden en hun ontwerp „moesten opgeven. Beide schepen bleven dus in de macht der „onzen en een van hen werd daarna, als te Tabago niet genoeg „kunnende hersteld worden om dienst te doen, met een aantal „veroverde stukken geschut der vernielde vijandelijke bodems „naar het vaderland gezonden, waar het tot een zegeteeken „strekke der heldhaftigheid van BINCKES en de zijnen, en tot „de beste weerlegging van het snoeven der Franschen over de „door hen behaalde overwinning. Den dag na het mislukken „van dezen aanslag verliet d'ESTRÉES met zijne meerendeels „reddelooze schepen de reede van Tabago, „zullende hem”, zooals „BINCKES in een zijner brieven schrijft, „zoo ik geloof, den „koop niet bedanken”.

„Dit was de afloop van een der hardnekkigste gevechten, „waarvan de geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen „gewag maakt. Als naar gewoonte beweerden de Franschen, „dat zij een luisterrijke overwinning hadden behaald. Vreugde- „vuren werden ter viering er van te Parijs ontstoken en de „onbeschaamdheid werd zoo ver gedreven, dat men zich niet „ontzag ter gedachtenis van die zege gedenkpenningen, prijkende „met 's Konings beeltenis, te vervaardigen, waarop de blikse- „mende overwinning, staande op een sloopssnebbe, afgebeeld „was ¹⁾. Het zal wel niet noodig zijn deze beweringen in het „breede te weerleggen, daar de daadzaken duidelijk spreken en „het verslag van den Franschen admiraal zelve toont, dat hij „zich wel wacht de overwinning aan zijn wapenen toe te „schrijven ²⁾. Daaruit toch blijkt, dat de Franschen in hun

¹⁾ Men vindt deze gedenkpenningen o. a. bij VAN LOON, *Nederl. Gedenkpenningen*, D. III, p. 221.

²⁾ Men vindt dit verslag en de omstandige verklaringen der Fransche officieren, daartoe betrekkelijk, in *l'Hist. de la Marine Française*, par SUE T. III, p. 420—446. Die schrijver noemt het gebeurde naar waarheid *un désastre*.

„oogmerk om de Nederlanders uit Tabago te verjagen ganschelijk
 „niet slaagden, en dat zij bij de bestorming der sterkte tot
 „driemaal toe met groot verlies teruggedreven en genoodzaakt
 „werden het eiland in stilte te ontruimen. En kan de uitkomst
 „van den strijd te water een overwinning heeten, een strijd
 „waarin het Fransche admiraalschip sprong, een ander door de
 „vlammen verteerd, twee der grootste in handen der Neder-
 „landers gelaten werden en de overige, meest reddeloos, het
 „eiland moesten vaarwel zeggen, zonder dat een enkel schip
 „van het Gemeenebest werd medegevoerd? Kan het een over-
 „winning genoemd worden, nu de wegzeilende schepen opgevuld
 „zijn met gekwetsten en stervenden; nu het eene hoofd der krijgs-
 „macht gedood, het andere zwaar gewond is; nu drie scheeps-
 „kapiteins ¹⁾ gesneuveld, een groot aantal andere officieren van
 „hooger en lageren rang en een menigte vrijwilligers gekwetst
 „zijn, gevangenen in de macht van den vijand blijven, niet een
 „Nederlander wordt meegevoerd en het verlies van den zoogenaam-
 „den overwinnaar zeker vijfmaal grooter is dan dat des overwon-
 „nenen ²⁾? Het is waar — het getal der door de vlammen vernielde
 „Nederlandsche schepen was grooter dan dat der Franschen, daar
 „dat der eerste tien, dat der laatste niet meer dan drie,
 „behalve de twee genomen bedroeg. Maar, behalve dat van
 „deze tien slechts vijf eigenlijk gezegde oorlogsschepen waren,

¹⁾ GABARET, DE LÉZINE en DE LA BORDE; de lijst der verdere ge-
 doode en gekwetste Fransche officieren is te vinden in den *Holl. Mercurius*
 1677 en in het *Leven van BINCKES*, voorkomende in de *Levens en Daden*
der dooel. Zeehelden.

²⁾ Het verlies der Franschen wordt door de onzen op minstens 1500
 en hoogstens 2500 man begroot. Het verlies der Nederlanders op de schepen
 en aan land beliep aan dooden 205, aan gekwetsten 144, niet meegerekend
 de omgekomen zieken, slaven, enz. Van onze zijde sneuvelden de comman-
 deur GALTIE GALTJES, de kapiteins PIETER STOLWYCK en PIETER COOREMAN,
 en de twee commandeurs HEERTJE CARSTENS en FREDERIK SWEERS.
 Ik wil hier nog bijvoegen, dat de vermelde moedige commandeur
 JAN ERASMUS, wiens naam eigenlijk was JAN ERASMUS REINING, een Vlis-
 singer was, uit een Deenschen vader voortgesproten. Van hem bestaat
 een levensbeschrijving onder den titel: *Zeer aanmerkelijke Reizen door*
J. E. REINING, meest in de Westindien enz., door D. VAN DER STERRE. Med.

„zoo bewijst dat verbranden niets voor de zege der Franschen,
 „daar dit ongeluk geenszins aan hunne meerdere dapperheid,
 „maar alleen aan toevallige omstandigheden moet worden
 „toegeschreven. BINCKES zegt uitdrukkelijk, dat voor een
 „groot gedeelte de oorzaak van den miserabelen brand zooals
 „hij dien noemt, waardoor onze schepen boven die der Franschen
 „getroffen werden, hierin moet gezocht worden, dat 's Lands
 „bodems zeer langen tijd in deze heete luchtstreek gelegen
 „hadden en daardoor uiterst vatbaar voor het vuur geworden
 „waren, waarbij hij nog een tweede oorzaak voegt, n.m. dat de
 „meeste Fransche schepen gedurende het gevecht boven wind
 „van de onze lagen, waardoor de Nederlanders geene zoo
 „goede gelegenheid als de vijand hadden om aan dezen brandtuig
 „toe te schieten ¹⁾. En hierbij kan nog een reden aangevoerd
 „worden, te weten, dat de Nederlandsche schepen, deels door
 „sterfte gedurende den tocht en het verblijf op Tabago,
 „deels door het bezetten van de schans en de batterij, zeer
 „zwak bemand waren. Met zulke zwakke bemanningen was
 „het te midden van den hevigen strijd uiterst moeielijk —
 „zeggen wij liever onmogelijk — den brand te blusschen op
 „schepen, die daartoe als het ware voorbereid waren, terwijl
 „zulks op de Fransche schepen met hunne talrijke equipage vrij
 „wat gemakkelijker viel.

Doct. te Curaçao, Amst. 1691, in 4°, met fig., waarin zijn heldendaden en vreemde avonturen verhaald worden. Ik heb dit werk niet dan na veel moeite kunnen machtig worden. Het wordt vermeld bij LA RUE, *Heldhaftig Zeeland*, die eenige bijzonderheden omtrent dezen moedigen zeeman mededeelt. *)

*) Deze levensbeschrijving eindigt met het jaar 1689. Sedert heb ik ERASMUS REINING meermalen ontmoet. Hij stond in dienst als Commandeur van de Admiraliteit van Amsterdam, en voerde tot aan den Rijswijkschen vrede telken jare het bevel over een fregat. Meermalen bevond hij zich bij de vloot in het Kanaal en was bij het bombardement van onderscheidene Fransche zeehavens tegenwoordig, o. a. van Brest 1694, waar hij zich dapper van zijn plicht kweet. (*Nagel. aant. van den overl. schrijver*). (Zie het artikel over *Jan Erasmus Reining* in het Derde Jaarverslag. Sedert heb ik in den „Européschen Mercurius“ van het jaar 1697, 1e deel, blz. 165, vermeld gevonden, dat *Jan Erasmus* op den 4n Februari 1697 met zijn schip en volk in een storm op de reede van *Bilboa* verongelukte. *J. H. J. H.*)

¹⁾ Brief van 23 April 1677 aan den Prins.

„Frankrijk moge zich dus vrij op de behaalde overwinning
 „verheffen, wij Nederlanders, weten die op hare rechte waarde
 „te schatten en prijzen de dapperheid onzer zeelieden, die, hoe
 „klein ook in getal, heldhaftig de eer der Nederlandsche vlag,
 „en den alouden roem van het Nederlandsche zeewezen hand-
 „haafden. Eén voordeel nochtans leverde het gebeurde aan
 „Koning LODEWIJK op, hierin bestaande dat BINCKES door het
 „zware verlies, hetwelk zijn smaldeel had ondergaan, buiten
 „staat werd gesteld den vijand in de Antillen verder afbreuk
 „te doen. Aan de bewerking daarvan, meer dan aan de eigenlijke
 „overwinning zijn de juichtonen, welke uit Parijs oprezen toe te
 „schrijven, zooals de opschriften der bij deze gelegenheid geslagen
 „gedenkpenningen bewijzen. ¹⁾ Met hetgeen door D'ESTRÉES en
 „de zijnen verricht werd, was men van de vrees voor nieuwe
 „aanvallen in West-Indië bevrijd en, al was men dan ook te
 „land geslagen, al had deze onderneming ook zware verliezen
 „van schepen en menschen gekost, al waren zelfs twee bodems
 „in 's vijands macht gebleven — men meende toch stoffe van
 „gejuich te hebben, omdat BINCKES met zijn dappere helden
 „machteloos geworden waren. Indien iets toont, dat de Neder-
 „landsche zeelieden in deze dagen in Frankrijk hoog geschat
 „en ontzien werden, zijn het voorzeker de vreugdevuren
 „te Parijs over deze zoogenaamde overwinning ontstoken,
 „en de onpartijdige nakomeling ziet in de gedenkpenningen, bij
 „die gelegenheid in Frankrijk vervaardigd, meer een vereeuwiging
 „van den roem van BINCKES en de zijnen dan van dien van
 „D'ESTRÉES en zijn tochtgenooten.

„Maar, zal men misschien zeggen, hoewel er niet aan te
 „twijfelen valt, of de Nederlandsche zeelieden zich bij het
 „gevecht uitstekend van hun plicht hebben gekweten, en het
 „aan hun dapperheid ook voornamelijk toe te schrijven is, dat
 „Tobago werd behouden, zoo zou men echter kunnen vragen

¹⁾ *Incensá Bataavorum classe ad insulam Tabago 1677.* De Nederlandsche vloot bij het eiland Tabago verbrand.

„of BINCKES bij het gebeurde met al dat beleid is te werk
 „gegaan, hetwelk men van hem als een ervaren opperbevelhebber
 „kon vorderen? Waarom b.v. is hij met zijn scheepsmacht niet,
 „voor dat de Franschen de baai bezet hielden, in zee geloopen
 „en heeft hun daar geen slag geleverd, liever dan hun aanval
 „in de baai af te wachten? Ditzelfde werd aan BINCKES
 „door sommigen voor het gevecht geopperd, doch voornamelijk
 „door eenige kwalijkgezinden op Tabago na den strijd hem
 „teggeworpen, doch de verstandige bevelhebber wederlegt dit
 „voldingend in een zijner brieven aan den secretaris der
 „admiraliteit van Amsterdam ¹⁾ op de volgende wijs: „Bijaldien
 „„ik dit gedaan had”, zegt hij, „zou ik de grootste dwaas
 „„geweest zijn, en nooit hebben durven bestaan in het vaderland
 „„terug te komen. Het is waar, wij hebben in de eerste
 „„dagen gelegenheid van wind gehad om te kunnen uitkomen,

¹⁾ In dien van 23 April 1677. Voorts is het verhaal van deze merkwaardige gebeurtenis ontleend uit den nog op het Rijksarchief in het oorspronkelijke berustenden brief van BINCKES van 22 Maart 1677, welke ook in den *Hollandischen Mercurius* van dat jaar en in de *Levens en Daden der doorluchtige Zeehelden* gedrukt is, met weglating echter van het slot, waarin BINCKES klaagt over den hachelijken toestand, waarin hij en het eiland zich toen bevonden; gelijk ook uit de Fransche verhalen, mede in beide genoemde werken en vollediger bij SUE te vinden; uit de *Vie de d'ESTRÉES* uit PONCET DE LA GRAVE en BASNAGE. Mijne voornaamste bronnen echter waren: 1°. De twee reeds bovenvermelde figuratieve kaarten met hare verklaring*; 2°. een oorspronkelijke brief van BINCKES aan den Prins en aan den Raadpensionaris van 23 April 1677, waarin hij een nauwkeuriger en meer omstandig bericht van het gebeurde geeft dan vervat was in zijn brief van 22 Maart, welke hij zegt door een ander geschreven te zijn en alleen maar onderteekend te hebben, omdat hij kort na den aftocht des vijands door een hevige ziekte aangetast werd. ROMELIJN DE HOOGE ver-eeuwigde de dapperheid van BINCKES en de zijnen in een fraaie, aan de admiraliteit van Amsterdam opgedragen plaat, voorstellende het gevecht zoo te water als te land.

* Deze in het Rijksarchief berustende kaarten, waarvan *de Jonge* er één publiceert (D. II, na blz. 712) voeren tot titel: „Afbeelding van den aanval der Franschen op het eiland Tabago op den 3 Maart 1677, naar eene schets, door den Nederlandschen Bevelhebber *Jacob Binckes* (zie bijlaag I) aan den Prins van Oranje overgezonden”.

De financiën van het Genootschap veroorloofden niet de door *de Jonge* opgenomen kaart hier weer te geven. (J. H. J. H.)

„,„maar door de vuilheid en onbezeildheid onzer schepen zouden
 „,„wij niet zoo haast buiten zijn geweest of zouden beneden de
 „,„baai zijn gedreven, en dus den vijand gelegenheid gegeven
 „,„hebben de schans zonder slag of stoot in te nemen, en ik
 „,„wenschte wel eens te weten, wat zulke raadslieden zouden
 „,„voorslaan om met ons zwak bemand eskader, in zee zijnde,
 „,„te doen. Ook hadden de Franschen ons in zee kunnen slaan
 „,„en dan het fort wegnemen, vermits zij beter dan wij bezeild
 „,„waren, en zij op dien tijd even buiten de baai boven wind
 „,„en stroom van ons ten anker lagen. Ik heb om die redenen
 „,„dergelijke raadgevingen als een pest aangehoord, oordeelende
 „,„dat wij en het eiland Tabago elkander de hand moesten
 „,„bieden en bijblijven, en dat wij het voordeel van het kanon
 „,„aan land niet behoorden op te geven”. BINCKES heeft dus wel
 „,„degelijk met beleid gehandeld. Ieder onpartijdige zal zijne
 „,„redenen moeten billijken en wie zich nog nader mocht willen
 „,„overtuigen vergelijke zelf de macht van beide smaldeelen, en
 „,„overwege de omstandigheden, waarin het eiland en BINCKES
 „,„en de gesteldheid, waarin het smaldeel zich voor den strijd
 „,„bevonden ¹⁾.

„,„Zoodra men hier te lande de tijding van het gebeurde
 „,„ontvangen had, was men op maatregelen bedacht om aan het
 „,„dringend en alleszins billijk verzoek van BINCKES te voldoen,
 „,„hem den noodigen onderstand in schepen, manschappen en levens-
 „,„middelen toe te zenden. De admiraliteit van Amsterdam deed
 „,„deswege onmiddellijk een voorstel aan de vergadering der

¹⁾ In 1845 gaf de graaf DE LAPELROUSE BONFILS een *Histoire de la Marine Française* uit (3 deelen in 8°. Parijs.). In het eerste deel van dit werk komt een beschrijving voor van den aanval van D'ESTRÉES op Tabago, benevens een figuratieve kaart. Die beschrijving komt in vele opzichten overeen met hetgeen door mij gezegd is. Het verhaal is evenwel niet zeer nauwkeurig en eindigt natuurlijk met de overwinning aan de Franschen toe te kennen, hoewel de schrijver de geleden verliezen niet ontkent en ten slotte zegt, dat D'ESTRÉES het eiland verliet „*et alla mouiller avec les débris de son escadre à la Grenade pour se radouber et y déposer ses nombreux blessés*”. (*Nagel. aant. van den overl. schrijver.*)

„Staten-Generaal, doch verklaarde tevens dat zij zelve buiten
 „staat was daarin te voorzien uit hoofde van wanbetaling der
 „Provinciën, Holland alleen uitgezonderd, en van de achter-
 „lijkheid van Spanje in het betalen der gelden voor de gedane
 „uitrustingen. Dit voorstel gaf aanleiding tot het nemen van
 „een besluit ¹⁾, waarbij bepaald werd de overgebleven schepen
 „van BINCKES door een nieuw smaldeel en een gedeelte van
 „het krijsvolk door andere troepen te doen vervangen. Doch de
 „middelen tot uitvoering daarvan ontbraken aan de Algemeene
 „Staten evenzeer als aan de Amsterdamsche admiraliteit,
 „waarom tegelijk werd vastgesteld de nalatige provinciën en de
 „Spaansche regeering het gewicht der zaak voor te dragen en
 „op een dadelijke voldoening der verschillende rechten aan te
 „dringen, teneinde aan het genomen besluit gevolg te geven.
 „Maar deze vertoogen vonden noch bij de Gewesten, noch bij het
 „Spaansche bewind ingang, en twee kostbare maanden verliepen er,
 „zonder dat over het te hulp komen van den dapperen BINCKES
 „en zijn lotgenooten nadere beschikkingen gemaakt werden.

„Eerst toen men het zekere bericht had bekomen, dat een
 „nieuw eskader van 12 schepen te Brest, Rochefort en in
 „andere Fransche zeehavens werd uitgerust, hetwelk bestemd
 „was om zich met den graaf d'ESTRÉES andermaal naar
 „Tabago te begeven, werd de zaak eenigermate met meerderen
 „ernst ter harte genomen ²⁾, doch het was niet dan nadat
 „de tijding van het uitloopen van dat eskader was ontvangen,
 „dat er afdoende maatregelen genomen werden ³⁾. Alstoen
 „werd besloten de admiraliteit van Amsterdam, welke uit eigen
 „middelen reeds den commandeur HALS met een oorlogsschip
 „en twee behoefschepen en ook uit Engeland eenig kruit,
 „lood en andere benodigdheden naar Tabago gezonden had,

¹⁾ Op den 10 Juni 1677.

²⁾ *Secrete Res. van H. H. Mog.* van den 16 Aug. 1677 en *Notulen der Adm. van Amsterdam* van den 20en Aug. 1677.

³⁾ *Res. van H. H. Mog.* van den 26en October en 12 November 1677.

„te machtigen BINCKES met zijn schepen en het meerendeel
 „van zijn volk te doen wederkeeren en hem te laten vervangen
 „door den moedigen kapitein TOMAS TOBYAS, die tot dat
 „einde met drie welgewapende schepen, een vierhonderdtal
 „soldaten en de noodige behoeften derwaarts zou vertrekken ¹⁾.
 „Hieraan werd, zoodra het gestrengte wintergetijde zulks toeliet,
 „voldaan; dan de tijd, welke met vruchteloze beraadslagingen
 „verloren was gegaan, kon niet herwonnen worden. TOBYAS
 „zette regelrecht koers naar Tobago, doch toen hij in West-
 „Indië aankwam waren het eiland, het fort en de schepen reeds
 „lang een prooi des vijands geworden en het vaderland had, wij
 „zeggen het met weemoed, door eigen schuld een belangrijke
 „volkplanting en een van zijn uitstekendste zeehelden verloren.

„Niettegenstaande de vreugdebedrijven, welke in het openbaar
 „te Parijs over den uitslag der krijgsverrichtingen te Tabago
 „gepleegd werden, was Koning LODEWIJK toch heimelijk
 „verstoord over het mislukken van het ontwerp en besloot,
 „het kostte wat het wilde, de Nederlanders uit dat eiland
 „te verdrijven en het te vermeesteren. Hij gaf ten dien einde
 „het bevel ten spoedigste acht oorlogsschepen en even zooveel
 „fregatten nevens vier branders en ander klein vaartuig uit te
 „rusten, op welke een aanzienlijke krijgsmacht ingescheept werd.
 „Het gebied over dit smaldeel werd op nieuw aan den graaf
 „D'ESTRÉES opgedragen, met last de uiterste pogingen aan te
 „wenden om ditmaal het bedoelde oogmerk te bereiken.

„Den eersten October des jaars 1677 stak de vice-admiraal
 „in zee en liep allereerst naar het Nederlandsche eiland Goeree.
 „bij kaap Verd, waarvan hij zich, na een zwakke verdediging
 „meester maakte. Vervolgens stak hij over naar het Britsche
 „eiland Barbados, waar hij berichten omtrent den toestand
 „van Tabago inwon en zich eenige oorlogsschepen en krijgsvolk
 „uit Martinique bij hem voegden. Uit vrees dat BINCKES

¹⁾ Aangehaalde *Res. van H. H. Mog.* en *Brief der Adm. van Amsterdam*
 aan *H. H. Mog.* van 5 Nov. 1677.

„iets omtrent den voorgenomen tocht mocht vernemen of dat
 „een scheepsmacht ter hulp van dien bevelhebber uit Nederland
 „mocht komen opdagen, hield d'ESTRÉES zich bij dat eiland
 „slechts weinige dagen op, zette daarna rechtstreeks koers naar
 „Tabago en liet op den 6 December in de nabijheid van het
 „eiland, maar op een voldoende afstand van het fort, om
 „niet bemerkt te kunnen worden, het anker vallen.

„Door de ondervinding wijzer geworden, ving d'ESTRÉES
 „het werk ditmaal met meer voorzichtigheid dan bij den vorigen
 „tocht aan. Hij besloot, hoezeer de scheepsmacht der Neder-
 „landers thans slechts uit twee schepen van oorlog bestond,
 „den aanval alleen van de landzijde te doen en de baai enkel
 „te doen insluiten, zich verzekerd houdende dat, wanneer hij
 „eenmaal meester van het fort was, de schepen van zelf in
 „zijne handen zouden vallen. Het kwam er nu voornamelijk
 „maar op aan de landing te doen gelukken. Te dien einde
 „zette hij nog in den avond na zijn aankomst 550 man, onder
 „den graaf DE BLENAC, in de Palmytbaai, zijnde dezelfde
 „plaats, waar te voren de landing insgelijks geschied was.
 „Deze werden in de beide volgende dagen door nog ander krijgs-
 „volk met het noodige geschut, krijgs- en levensbehoeften
 „gevolgd, terwijl de vice-admiraal in eigen persoon het opper-
 „bevel over dit kleine leger, hetwelk nagenoeg 1500 man sterk
 „was ¹⁾, op zich nam en daarmede tegen het fort oprukte.

„Men had mogen verwachten, dat de commandeur BINCKES
 „zich tegen het landen des vijands of althans tegen diens
 „oprukken zou verzet hebben. Het schijnt dat hij werkelijk
 „daartoe in de eerste oogenblikken eene afdeeling krijgsvolk
 „uitzond, doch bemerkende, dat de Franschen reeds geland waren
 „en dat hunne overmacht groot was, zag hij van verdere pogingen
 „daartoe af. En inderdaad was hij buiten staat eenigen afbreuk
 „aan den vijand buiten het fort toe te brengen, daar hij niet

¹⁾ Duizend volgens de Fransche berichten; de onze spraken van 2000.

„meer dan 350 man ter zijner beschikking had, welke hem hoog
 „noodig ter verdediging der sterkte waren, maar die allen de
 „beste gezindheid aan den dag legden en hun opperbevelhebber
 „plechtig trouwen bijstand beloofd hadden. BINCKES zich hierop
 „verlatende, nam de noodige maatregelen tot een hardnekkige
 „verdediging van het fort, en plaatste tegelijk zijne schepen
 „zoodanig, als hij het meest nuttig oordeelde om den vijand,
 „bijaldien hij mocht ondernemen ook een aanval van de zeezijde
 „te doen, wel te onthalen. Een noodlottig toeval verijdelde
 „spoedig al die wijze voorzorgen en maakte de kloekhartigheid
 „der Nederlanders vruchteloos.

„Niet voor den elfden December geraakte D'ESTRÉES in
 „gereedheid om de sterkte aan te tasten, want de verhakkingen
 „door de onzen gemaakt, de onbruikbare wegen, de zware
 „bosschen en onophoudelijke stortregens hadden den Franschen
 „zooveel moeielijkheden veroorzaakt, dat er drie of vier dagen
 „verliepen, alvorens zij het geschut en de verdere benoedigdheden
 „konden aanvoeren. In den morgen van den 12 werd het vuur
 „tegen de sterkte geopend, nadat deze opgeëischt en de overgave
 „door BINCKES manhaftig geweigerd was. De Nederlanders
 „beantwoordden het vijandelijk vuur krachtadig en het laat
 „zich vermoeden, dat de vermeestering van het fort aan
 „D'ESTRÉES veel moeite zou gekost hebben, bijaldien een nood-
 „lottige omstandigheid geen spoedig einde aan de verdediging
 „gemaakt hadde. Ten tien ure namelijk beval de vice-admiraal
 „bommen in de sterkte te werpen. De eerste en ook de tweede
 „bleef zonder uitwerking, doch de derde viel omtrent den middag
 „in den kruitkelder, waar zij vaneen sloeg, het kruit ontstak
 „en een schrikkelijke uitbarsting bewerkte, welk een groot
 „gedeelte van het fort verwoestte en vele van de bezetting
 „deerlijk verminkte of doodde. Onder deze laatsten bevond
 „zich de commandeur JACOB BINCKES zelf, de bevelhebber
 „van het krijgsvolk, Jonker PIETER DE MONTIGNY DE GLARGES
 „en andere officieren, die juist op het oogenblik, dat deze

„ramp voorviel, in de eetzaal, welke boven den kruitkelder
 „was, waren aangezet en om het middagmaal te gebruiken en
 „gezamenlijk door het springen van het kruit gedood werden.

„Zoodra de vice-admiraal D'ESTRÉES de ontzettende uitwer-
 „king der laatste bom bespeurd had, liet hij zijn troepen in
 „allerijl aanrukken en trok regelrecht op de sterkte aan, in de
 „hoop zich daarvan meester te maken, alvorens de bezetting
 „zich van de groote verwarring en verslagenheid, welke natuur-
 „lijk door het gebeurde ontstaan waren, zou hersteld hebben.
 „Hij slaagde daarin maar al te zeer naar wensch. Beroofd van
 „hun opperbevelhebber, van krijfsbehoefden verstoken, met ver-
 „woeste wallen en door schrik bevangen, waren de overgeble-
 „venen buiten staat zich langer te verdedigen en ontzong hun
 „de moed. Wie vluchten kon verliet vesting en schepen en
 „zocht eene schuilplaats in de bosschen, en de weinige overige,
 „nauwelijks een honderdtal, gaven zich, hoewel nog bij ver-
 „drag over.

„Op deze wijze verloor het Gemeenebest het eiland en het
 „fort Tabago nevens het oorlogsschip *de Bescherming* van 50
 „stukken, een gewapende fluit, de *Koning David*, en het bij de
 „vorige onderneming veroverde, doch bijna onbruikbaar Fransch
 „oorlogsschip *le Précieux*. Beklagenswaardig voorzeker was dat
 „verlies vooral omdat men bij tijdigen bijstand het wellicht had
 „kunnen voorkomen. Maar niet minder treurig was de dood van
 „den dapperen BINCKES, die terecht in een der verhalen van deze
 „gebeurtenis genoemd wordt „een voorzichtig soldaat, een man-
 „haftig kapitein, en getrouw commandeur en een goedertieren
 „Christen, wiens vorige heldendaden bewijs gaven van grootere
 „verwachtingen, nalatende aan het vaderland een zucht tot zijn
 „persoon en voor zich zelven een onsterfelijken naam 1).”

„Te midden der verwarring was het aan GERRIT CLAES

1) SILVIUS, *Hist. onzes tijds*. D. I. B. XV, bl. 94. Hij stierf ongehuwd, maar was verloofd aan zekere jonkvrouw, INGENA ROTTERDAM genaamd, die later in het huwelijk trad met PIETER D'ORVILLE en op den 20en

„SOETELAM, het bevelvoerende over een klein jacht of dubbele „sloop, *de Kreeft* genaamd, gelukt met eenige matrozen de „baai uit te zeilen en door de Fransche schepen heen te ont- „komen. Ook werd nog een aantal der in de bosschen gevluichte „Nederlanders, na het doorstaan van duizende gevaren, behou- „den door den commandeur HALS, die juist ter dezer tijd op de „kusten van Tabago verschenen was, om hulp aan te brengen. „Al de overigen werden door d'ESTRÉES gevangen gemaakt, „die, na het fort verwoest en de woningen der Nederlanders „daar buiten verbrand te hebben, op den 27 December het „eiland verliet en naar Martinique zeilde ¹⁾. Hier overwinterde „hij en vertoefde aldaar tot den zevenden van Bloeimaand des „volgenden jaars, wanneer hij met zijn eskader, sterk 15 oorlogs- „schepen en drie branders, uitliep, met voornemen om allereerst „Curaçao en daarna de overige Nederlandsche volkplantingen in „West-Indië aan te tasten. Dan op den vierden dag na het „uitzeilen vervielen twaalf zijner oorlogsschepen op de klippen „der Aves- of Vogeleneilanden, waarvan drie van 64 en vier „van 54 stukken, benevens twee behoefschepen en drie jachten „van filibustiers, die tot zijn bijstand gekomen waren, verbrijzeld „werden. Dit ongeluk, waardoor het gevaar voor Curaçao, de

Januari 1704 te Amsterdam overleed. De afbeelding van BINCKES en die zijner bruid, geschilderd door JACOB BLAAUW, berusten nog onder den heer LEMKER, burgemeester van Kampen en lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, aan wien ik deze bijzonderheden verplicht ben. Tegelijk met onzen Commandeur sneuvelde een zoon van zijn broeder, den Onder-Equipagiemeester, IDO BINCKES geheeten.

¹⁾ Meerdere bijzonderheden omtrent het gebeurde vindt men bij SILVIUS l. c., *Holl. Mercurius*, 1677, bl. 264; *Vie d'ESTRÉES*, p. 46 en volg., *Précis Historique de la Marine Royale*, par PONCET DE LA GRAVE, T. I. p. 236 en *SUE Hist. de la Mar. Française* T. III, p. 447—453, waarin het rapport van d'ESTRÉES voorkomt. Eindelijk ook *Hist. de la Marine Française*, par le comte LA PEJROUSE BONFILS, T. I. p. 212, seq.

(Vreemd mag het zeker worden genoemd, dat de zoo zaakrijke *de Jonge* onder de geredden ook niet den commandeur *Jan Erasmus Reining* noemt, wiens wonderbare ontsnapping hem uit het werk van *van der Sterre* bekend moet geweest zijn en dien hij later terugvond als commandeur in dienst der Amsterdamsche admiraliteit. J. H. J. H.)

„verdere Nederlandsche en ook de Spaansche volkplantingen
 „afgewend werd, was eenig en alleen aan de onkunde en stijf-
 „hoofdigheid van D'ESTRÉES te wijten, die, niettegenstaande
 „de herhaalde vermaningen van zijn ervaren scheepsbevelhebber,
 „volständig geweigerd had een loods aan boord te nemen, zeg-
 „gende dien evenmin noodig te hebben als de ontdekkers der
 „nieuwe wereld ¹⁾. Zijne laatdunkendheid werd naar waarde
 „gestraft, doch ten koste van vele schoone schepen en een aantal
 „menschenlevens. Deze grove misslag weerhield LODEWIJK XIV
 „niet den vice-admiraal met de waardigheid van Maarschalk te
 „begiftigen tot belooning der verovering van Tabago, waarvan
 „in Frankrijk als van een uitstekende heldendaad groote ophief
 „werd gemaakt ²⁾, alhoewel geen beleid of dapperheid, maar een
 „louter onvoorziene omstandigheid dat eiland zoo spoedig in de
 „macht van D'ESTRÉES had doen vallen, en niet een enkel
 „Franschman daarbij gesneuveld was.

„In deze gewesten, vooral te Amsterdam, verwekte het
 „verlies van Tabago groot misnoegen. Zooals gewoonlijk ge-
 „schiedt, werd de onderneming naar de uitkomst beoordeeld.
 „Terwijl men bij den aanmerkelijken afbreuk, welke aanvankelijk
 „door het smaldeel van BINCKES aan den vijand in West-Indië
 „toegebracht werd, lof toezwaaide aan dien bevelhebber en in
 „ruime mate prees de ontwerpers van dezen tocht, was die lof,
 „bij het verbranden van 's Lands schepen zeer afgenomen en
 „werd men, nu het overgaan van Tabago vernomen werd, zeer
 „verstoord tegen hen, die gehouden werden voor degenen, welke

¹⁾ Zeer opmerkelijk daaromtrent is de brief van den scheepsbevelhebber MÉRICOURT, vlag-kapitein van den vice-admir. D'ESTRÉES, te vinden in het werk van SUE, T. III, p. 454—461, waarnaar men den hoogmoed, den eigendunk en de onkunde van D'ESTRÉES als zeeman duidelijk leert kennen. Hij zegt daarin o. a. van hem: „Le peu que j'ai de connaissance me fait voir qu'il n'en sait pas encore assez pour mener une escadre, ni même un navire”.

²⁾ Men sloeg weer gedenkpenningen ter gedachtenis van deze verovering welke o. a. te vinden zijn bij VAN LOON, *Nederl. Historiepenningen*, D. III, bl. 223.

„den tocht hadden doen uitvoeren. In deze geestgesteldheid
 „deelde de regeering der stad Amsterdam. Deze leverde in
 „de vergadering der Staten van Holland een klacht in, waarbij
 „zij den secretaris der Amsterdamsche admiraliteit, HIOB DE
 „WILDT, openlijk beschuldigde met hulp van eenige weinige
 „Hollandsche leden van dat collegie de hand te hebben weten
 „te krijgen in de kas en het magazijn der admiraliteit; daaruit
 „op eigen gezag en met verkwisting van zeer vele tonnen gouds
 „het eiland Tabago gekocht, een sterkte daarop aangelegd, die
 „met levensmiddelen en krijgsvolk voorzien, en oorlogsschepen
 „derwaarts gezonden te hebben, tot groot nadeel der ingezetenen
 „van den Staat in het algeneen en van die van Amsterdam
 „in het bijzonder, als hebbende de gelden, daartoe gebezigd,
 „moeten dienen tot bescherming van den handel en de zeevaart,
 „welke door het gemis daarvan groote schade hadden geleden;
 „uit welken hoofde genoemde regeering voorstelde den secretaris
 „DE WILDT te gelasten rekening en verantwoording te doen
 „van al hetgeen Tabago gekost had, om vervolgens het bedrag
 „daarvan, als uitgegeven zonder voorkennis van den Staat en
 „tot andere einden, dan waartoe het bestemd was, met de
 „Hollandsche Raden uit eigen middelen in de kas van het
 „Collegie te storten. ¹⁾

„Eene commissie werd uit de Staten van Holland benoemd
 „om deze netelige zaak te onderzoeken, DE WILDT daaromtrent
 „te hooren en verslag deswege uit te brengen. Dientengevolge
 „werd genoemde secretaris uitgenoodigd de verlangde inlichtingen
 „te geven. Hij verantwoordde zich en zijne medebeschuldigden
 „in een geschrift, hetwelk daarna op last der Admiraliteit van
 „Amsterdam door den druk werd gemeen gemaakt. ²⁾ Zoo

¹⁾ *Res. der Staten van Holland*, 24 Febr. 1679.

²⁾ *Not. der Adm. van Amst.* van Maart en April 1679, waaruit blijkt, dat al de leden der admiraliteit, ook die welke niet uit Holland waren, zich aan de vrijwaring van hun medeleden en den secretaris zeer veel gelegen lieten liggen. Het stuk zelve is mij niet in handen gekomen.

„het schijnt was deze verantwoording zeer voldoende, althans
 „werd door de commissie; na een verloop van twee maanden,
 „ter vergadering van de Staten een verslag uitgebracht, hetwelk
 „voor dien secretaris en voor de Hollandsche Raden alleszins
 „gunstig was. Daarbij verklaarde de commissie dat, naar hare
 „meening, noch DE WILDT noch de bedoelde leden der admi-
 „raliteit in eenigerhande manier over den aankoop van Tabago
 „en hetgeen verder de versterking, uitrusting van schepen als
 „anderszins betrof, als bijzondere personen tot verantwoording
 „konden geroepen worden of daarvoor aansprakelijk waren, als
 „niets hebbende ondernomen of gepleegd dan waartoe zij door
 „den Staat, gelijk ook door de vergadering der Staten van
 „Holland en de admiraliteit van Amsterdam, als leden van
 „dat collegie, gemachtigd en gerechtigd waren, en waarin het
 „Gemeenebest, Holland en de admiraliteit volkomen genoeg
 „hadden genomen, en dat om deze redenen DE WILDT en de
 „Hollandsche leden van dat collegie door den Staat en de
 „vergadering der Staten van Holland behoorden te worden
 „ontheven van al hetgeen dienaangaande hun mocht worden
 „ten laste gelegd. Al de leden der Staten van Holland ver-
 „eenigden zich met dit gevoelen, uitgenomen de afgevaardigden
 „der stad Amsterdam, die verzochten de nadere meening der
 „stedelijke regeering te mogen innemen, hetgeen hun toegestaan
 „en waardoor een bepaald besluit uitgesteld werd. 1) Gelijk
 „meermalen bij dergelijke voorvallen geschiedde werd hieraan
 „geen verder gevolg gegeven en ook geen besluit genomen. De
 „zaak was intusschen ten voordeele van DE WILDT en de
 „Hollandsche raden voldoende 2) beslist en zij, die alles hadden
 „gedaan om deze goed overlegde onderneming wel te doen
 „gelukken, werden aldus ook, wij behoeven daaraan niet te

1) *Res. der Staten van Holland* van 28 April 1679.

2) Zoo merkte de admiraliteit van Amsterdam het ook aan, die de Resolutie van Holland eene *decharge van de Hollandsche Raden* noemde en haar in druk liet uitgeven. *Not. dier Adm.* van 9 Mei 1679.

„twijfelen, door den invloed van den Prins Stadhouder en den „Raadpensionnaris, die dezen tocht zeer hadden ter harte genomen, bevrijd van onaangenaamheden, die zij geenszins hadden „verdiend, doch waaraan staatslieden, vooral in een gemeenebest, „maar al te dikwerf blootgesteld zijn.”

Tot zoover *de Jonge*.

Ter voldoening aan de mogelijke nieuwsgierigheid van den lezer omtrent het verdere lot van het eiland diene de volgende vluchtige beschrijving.

Na den vrede van Nijmegen — waarbij het eiland den Nederlanders werd teruggegeven — schijnen de Hollanders geen pogingen meer te hebben aangewend om het eiland te koloniseeren. Nog tot in 1678 kwamen er bij de Staten van den Hertog van Koerland brieven en memoriën in over zijn recht op Tobago, doch niets werd hieromtrent beslist. Omstreeks 1680 deed genoemde Hertog een hernieuwde poging om het eiland in bezit te nemen, die echter ten eenenmale mislukte. Bij het verdrag van Aken (1684) werd het eiland neutraal ¹⁾ en elke Europeesche mogendheid bevoegd verklaard er kolonie's te stichten en er handel op te drijven, zonder er nochtans een militaire bezetting te mogen plaatsen ²⁾. Nu werd door

¹⁾ De Hertog van Koerland had intusschen ook met Frankrijk en Engeland geschil gekregen over het recht op het eiland.

²⁾ In 1688 schijnen de Franschen echter het voornemen te hebben gehad om het eiland weer in bezit te nemen. In een brief (d.d. 17 April 1688) van LUCAS SCHORER, Commandeur van St. Eustatius en Saba, aan Bewindhebber ter Kamer Zeeland, vond ik vermeld:

„Dus verre geschreven hebbende, bekomme kundschap van Martinique dat den francen Generaell monsr. Le Comte de Blunac van den Koningh sijn Meester ordre ghekregeen heeft, van sikh in Persoon na Tabago te begeven, mede nemende uijt yder Compe. Soldaten 25 man en eenige voorname Officieren, om het selve Eylandt in possessie te nemen”

Den 7 Juli 1688 meldde SCHORER echter, dat de Fransche generaal met

den hertog van Koerland een laatste poging gedaan om het eiland te bevolken (1693), doch ook thans zou hij daarin niet slagen. Daarna bleef het eiland gedurende ettelijke jaren woest en verlaten liggen. Bij den vrede van Parijs in 1763 werd het door Frankrijk aan Engeland afgestaan, doch op welke grond Frankrijk er dus over beschikte is mij niet gebleken ¹⁾.

De Engelschen begonnen de kolonisatie van het eiland in het jaar 1765 en zetten deze zoo krachtadig voort, dat binnen twaalf jaar tijds het aantal kolonisten tot 12,000 steeg, terwijl de uitvoer van het eiland in 1778 reeds een waarde van ruim één millioen gulden vertegenwoordigde ²⁾. In 1781 werd het aangevallen door de Franschen onder den markies *de Bouillie* en den generaal *Blanchelande*. Dapper werd het door den Engelschen gouverneur *Ferguson* verdedigd, doch na een week van hardnekkige gevechten, waarin de Engelschen steeds tegen een groote overmacht hadden te strijden, gaf het eiland zich over (1 Juni). Bij het verdrag van Versailles in 1783 werd het aan Frankrijk toegewezen. Tien jaar later werd het echter weer genomen door de Engelschen onder admiraal *Lefroy* en generaal *Cuyler*, doch bij den vrede van Amiens (1802) werd het nogmaals aan Frankrijk gerestitueerd. Nadat het volgend jaar de vijandelijkheden tusschen Frankrijk en Engeland opnieuw waren uitgebroken, werd het eiland den Franschen wederom ontnomen door den commandeur *Hood* en de troepen van generaal *Greenfield*. Sinds dien tijd is het in het bezit der Engelschen gebleven, aan wie het bij het vredestractaat van

3 schepen en één brander op Tobago was geweest, doch daar niets anders had verricht „als het planten van een Cruijs en sijn Konincks wapen op een Staendaert, soodat S. E. in 10 dagen op Martinique reverteerde.”

(Beide brieven berusten in het Rijksarchief te 's Gravenhage.)

¹⁾ De laatste telg uit het huis *Kettler* — het hertogelijk Koerlandsch huis — was intusschen (1737) gestorven.

²⁾ *Bryan Edwards*, History of the British West Indies, Vol. IV, p. 280.

Parijs (1814) definitief werd toegewezen. Langen tijd maakte het een deel uit van het gouvernement der Engelsche bovenwindsche eilanden, doch sinds eenige jaren vormt het één gouvernement met het eiland Trinidad. Tobago telt thans ruim 20,000 inwoners op een oppervlakte van 296,5 KM². en beschikt over een revenue van ruim f100,000.—, waarmede het zijn onkosten dekt.

Curacao, 1899.

J. H. J. HAMELBERG.

Bijlagen, (behoorende bij: Tobago, een vergeten Nederlandsche kolonie).

I.

Omtrent den commandeur BINCKES en diens geslacht vermeldt DE JONGE de volgende bijzonderheden (Deel II, blz. 451):

JACOB BINCKES, of eigenlijk BENCKES ¹⁾, was van Vrieschen oorsprong. Hij werd, in welk jaar is niet met zekerheid bekend, geboren te Koudum, een dorp in Westergoo, niet ver van Stavoren, waar hij buiten dienst zijnde gewoonlijk zijn verblijf hield. Hij was de vierde zoon van BINKE BINCKES, die met de burgemeesterlijke waardigheid te Stavoren is bekleed geweest; een zijner broeders, HAAITJE genaamd, was te dier tijd in betrekking van onder-equipagemeester bij de admiraliteit van Amsterdam geplaatst; een ander, JOUKE geheeten, was bewindhebber der Oost-Indische Compagnie in die stad ²⁾. Van zijne jeugd en opleiding is niets bekend; ook weet men met geen zekerheid, waarom hij bij de admiraliteit van Amsterdam en niet bij die van Vriesland in dienst trad. Waarschijnlijk echter moet de reden daarvan hierin gezocht worden, dat zijn broeder HAAITJE, aldaar onder-equipagemeester zijnde, er zich betere hoop op bevordering dan wel bij de Vriesche admiraliteit zal

¹⁾ Hij schreef zich BENCKES en niet BINCKES, zooals mij gebleken is uit vele door hem onderteekende brieven en stukken, berustende op het Rijksarchief. Thans schrijven de leden van dat geslacht zich BINKES, gelijk ook die naam, aldus gespeld, veelmalen in officiële bescheiden van dit tijdvak voorkomt.

²⁾ Ik ben deze bijzonderheden verplicht aan den heer CHRISTOFFEL BINKES, lid der Staten Generaal en van het geslacht, waartoe onze JACOB behoorde; een geslacht, hetwelk in later tijd nog onderscheidene zeelieden heeft opgeleverd en dat ook nauw verwant was met andere zeelieden. Een zoon van genoemden heer schijnt de voetstappen zijner voorvaders te willen drukken, zijnde thans adelborst op het Instituut voor de Marine te Medemblik. (De latere vice-admiraal? J. H. J. H.)

hebben opgedaan, waartoe de meerdere uitrustingen van het Amsterdamsche College bovendien geschikter gelegenheid gaven. Voor het eerst komt hij in Oogstmaand des jaars 1666 als kapitein voor, toen hij, als bevelhebber over een schip van 48 stukken, onder het eskader van den Luitenant-Admiraal CORNELIS TROMP den ongelukkigen zeeslag bijwoonde, waardoor die zeevoogd in ongenade kwam. In het volgende jaar viel hem de eer te beurt, dat de gevolmachtigde op 's Lands vloot en de opperbevelhebber DE RUIJTER hem — en dit mag als een bewijs van zijn kunde en zijn moed gehouden worden — verkozen om deelgenoot te zijn van dat klein getal kapiteins, die zoo manhaftig den roemrijken tocht op de rivier van Rochester volbrachten. Drie jaar later hielp hij onder den Luitenant-Admiraal VAN GHENT zes Algerijnsche roofschepen op de kust van Barbarije vernielen en ontving daarvoor een gouden keten en een eerepenning van hetzelfde metaal. Vervolgens werd hij tegen het einde van 1672 naar de Middellandsche Zee gezonden, waar hij zich onder gebied van DIRK SCHEIJ, een van 's Lands oudste, ervarenste en dapperste kapiteins stelde, met wien hij aldaar en op de kusten van Spanje den Nederlandschen handel beschermdde, den vijand zooveel mogelijk afbreuk deed en de Spaansche zilvervloot, waarvan het meerendeel der rijke lading onzen kooplieden toebehoorde, in veiligheid hielp brengen, enz. (Zie ook Tweede Jaarverslag, blz. 126 seq.)

II. 1)

27^e. deel. (1676) blz. 128:..... In 't begin deser maent (Juli) kreeg men uyt het Esquadre, 't geen onder den Heer Binckes na Westindien geseylt was, bericht, dat 't selve daer het Eylandt Cajana ingenomen had, en den Fransen Gebieder, den Ridder van Lezi, gevangen bekomen. De Soon van de Heer Hendrik Carlof, die sich in dit innemen braef had gequeten, was in een Schip met ged. Gebieder, 2 Priesters en noch een ander, na Hollant gesonden; doch den zelven te Bristol gekomen, trat daer aen landt, en reysde soo voort, over Londen en Harwits na den Hage, om haer Ho. Mo. van dit innemen raport te doen. Den Heer Binckes schreef van dit innemen als volgt:

Myn Heer.

Na dat wy op den 16 Maert uyt Tessel zijn gezeylt, met een Esquadre van 7 Schepen van Oorlogh, 3 Advijs-Jachten, voerende 12 a 14 stucken Canon, een Brander en 2 Advijs-galjoots, so zijn wy met de selve op den 4 Mey voor de Riviere van Cajana gekomen, alwaer wij 's anderen daeghs omtrent 2 Canon-schooten van 't Fort landen, met omtrent 900 man, sonder dat het ons van den Vijandt wierde gedisputeert, die

1) Hieronder heb ik opgenomen, hetgeen ik omtrent Binckes en de aanslagen op Cayenne en Tabago gevonden heb in het werk, dat tot titel voert:

„Hollandtze Mercurius. Tot Haerlem. Gedrukt by Pieter Casteleyn, Boeck-drucker op het Zandt, in de Goude Keyzers Croon”, 27e en 28e deel.

Door de late toezending van het verslag ontbrak mij de tijd om het verhaal van de Jonge te toetsen aan de verslagen in den *Mercurius* opgenomen of naar de plaatsen te verwijzen, waar de een uitvoeriger is dan de ander.

De lezer gelieve mij deze onvolledigheid in mijn opstel wel te willen verschoonen.

ons anders door de Bosschagie in 't landen veel afbreuck had kunnen doen; tot ons geluck vonden wy een Musquet-schot van strandt een bequaeme wagen-wegh na 't Fort, en ons in ordre gestelt hebbende, marcheerden regel-recht na 't Fort, daer wij onder 't faveur van de Bosschagie tot effen buyten een Musquet-schot aen haer Trencheen advanceerden, en haer Wercken, soo veel doenlijck gerecognoseert hebbende, sonden wy een Trompetter om 't Fort en 't Lant op te eysschen, gaven voor antwoord, datse het ons soo niet meenden te geven, sonder eerst onse macht te sien; wy lieten voor de tweedemaal vragen, op wat maniere dat zy dat begeerden te sien, waerop zy met een Fransse glorie antwoorden, soo 't ons geliefde; hier op om de tyt te menageren, en geen courage aen den Vyant te geven, en discourge aen ons Volck, die heel courageux waren, commandeerden wy den Lt. la Croix, met 50 man van de Compagnie van Capiteyn Witsen, die wy van den Capiteyn Tindel met een Compagnie Scheeps-Soldaten van 85 koppen lieten secunderen, om soo een Attacque op de Buytenwercken te beginnen, en op een andere plaats ordonneerden wy onder den Commandeur Erasmus, voerende een Advijs-Jacht, 50 Matroosen, die door de Compagnie van den Capiteyn Sweerts gesecondeert wierden, en gingh dese attacque met soodanigh succes, dat soo haest eenigh van ons Volck over een drooge Gracht, en op de Palissaden waren geadvanceert, soo riep den Vyant, die wel 300 gewapende Mannen daer binnen lagen, om quartier, 't welck wy oock na den aert van de barmhartige Vyanden, gelyck de Engelse ons noemen, aen haer gunden; in 't Fort en in de Batteryen lagen 37 stucken Canon in goet postuur; 't is een schoon Lant, so wel het Eylant als 't vaste Lant, de Suycker die hier wast is soo goet, als die uyt Brasil komt, hier is Lant genoegh, om, soo maer Inwoonders willen uyt Nederlant komen, weder een tweede Brasil te maken, en gelegentheyt een Negotie voort te queken, daer ons geheele Lant gevoeligh van sal zijn: 't heeft geen comparatie ten aen-

sien van de deugt van 't Lant met Suriname, en zyn hier tegenwoordigh 16 groote plantagien van Suyker-moolens, en over de 100 kleyne plantagien, van Verf, Cattoen en Gember, en Landeryen genoeg om 1000 en meer groote Suyker-wercken op te rechten. In de Attacque zijn aen onse kant gebleven 14 dooden en 72 gequetsten:

Voor jegenwoordigh anders niet, als na myn gebiedenis verblyve.

Actum in 't schip de Bescherminge, JACOB BINCKES.
ten Ancker leggende in de Riviere
voor 't Fort Cajana, den 14. Mey, 1676.

De Heer Jacob Binckes, commanderende als Opper-
hoofd over het Esquadre schepen van Oorlogh
en Lant-Militie, daer op geembarqueert.

Myn Heer,

Dit Esquadre schepen van Oorlogh, die sich hier bevinden, zyn van syn Koninckl. Hoogheydt den Heer Prince van Orange hier gesonden, om het Eylant Cajana, met d'ondehorige Forten daer op zynde, weder te reduceren, en te brengen onder de gehoorsaemheydt van myn Heeren de Staten van Hollant, en gem. Koninckl. Hoogheydt, tot welke eynde wy U.E. dan sommeren, om het selfde Eylant Cajana, met syn onderhorige Forten aen ons over te geven, en by weygeringh van dien, soo sullen wy daer toe soodanige middelen gebruyken, als wy by der hant sullen hebben. Indien de Ingesetenen van 't Lant de Wapens tegen ons aen-nemen, sal groote oorsaeck zyn van haer totale ruine, en daer en tegen soo se onse Saveguarden komen te ontfangen, sal men in alle billijkheydt met haer handelen, en sal groote oorsaeck zyn tot haer behout: Wy seggen dit niet uyt een vrees van haer resistentie, maer alleen

uyt een compassie tot de Ingesetenen, niet twyffelende of U.E. sal de selfde medogentheyf met haer hebben; hier op sullen het antwoord te gemoet zien.

Gedaen in 's Lants schip de Bescherminge, den May, Anno 1676.

Den Ridder Delezy, Gouverneur voor den Koningh van 't Eylant Cajana, &c.

Myn Heer,

Ick heb U.E. anders geen antwoord te geven, als het sake is van den dienst en getrouwheyt, dien ick den Koningh myn Heer schuldigh ben, als U.E. te betoonen, dat ik geresolveert ben alle U.E. attacques te verwachten, en niet te ontaerden van een wackeren yverigen Francois, die ick met het pericul van myn leven sal behouden.

Op Cajana den 4 Mey 1676.

DELEZY.

Den 5. Mey met 't gros van 't Volck voor 't Fort komende, en na 't selve gerecognoseert te hebben, sont wederom een Trompetter, en liet seggen, dat de Vrouwen die wy sagen in 't Fort te zyn, ons die compassie deden hebben, van te vragen, of sy de Fortresse aen ons wilden overgeven. Waer op zy antwoorden, dat niet te konnen doen, sonder eerst onse macht te zien. Voor de tweede mael gevraecht zynde, op wat manier datse die begeerden te zien: Antwoorden sy, met een Fransse glorie soo 't ons beliefte. Waer op aenstonts de attaque op twee Plaetsen wierde geordonneert.

LYSTE van de Dooden en Gêquetsten, aen Lant
bekomen, met het innemen van de Fortresse,
Eylant en Lantschap Cajana, op den 5. May 1676.

Van de Scheeps-Soldaten ende Matroosen van den Comman- deur Binckes.	Lyste van de Militie, onder het Opper-Commando van den Commandeur Binckes, op den
Van de Commandeur Binckes, 4 dood, 12 geq.	5 Mey gelant op 't Eylant Cajana, soo Lant als scheeps- Soldaten en Matrosen, onder
Capiteyn Jan Bont, 7 geq.	de Capiteynen als volgt:
Capiteyn Pieter Constant, 1 dood, 4 geq.	De Commandeur Binckes als Chef,
Capiteyn Roemer Valck, 3 geq.	De Cap. de Glerges aengestelde als Collonel, 85 m.
Capiteyn Jan Rigwijn, 1 dood, 6 geq.	Van der Graef, Lut. Coll. 85 m.
Capiteyn Jan Swart, 6 geq.	Van Dongen, Majoor, 85 m.
Meyndert Fabritius, 1 dood.	Ploos, 85 m.
Pieter Kortman, 3 geq.	Sweers, 85 m.
Jan Erasmus, 3 geq.	Coer Schans, 85 m.
Uyt de Comp. van Cap. van der Graef, 1 dood.	Lt. Syavona met de Comp. van Lt. Col. Hermose, 85 m.
Cap. Ploos van Amstel, 1 geq.	Lt. la Croix, met de Komp. van Cap. Witze, 85 m.
Cap. van Dongen, 5 geq.	Kap. Tindel met een Komp. Scheeps-Soldaten, 85 m.
Cap. Schans, 1 dood, 1 geq.	Kom. Jan Erasmus met een Komp. Matrosen, 100 m.
Cap. Johan Swerius, 1 dood, 8 geq.	Kap. Lt. Galtie, commanderende over 8 lichte stucken, yder schiende 1 pont yser, met 48 m.
Lt. Savone, commanderende de Comp. van de Lt. Coll. Hermose, 1 dood.	Pioniers en met Bylen, 48 m.
Pieter de la Croix, Lt. van Cap. Cornelis Witze, 3 dood, 13 geq.	t' Samen 1051 man.
t' Samen 14 dooden, 72 ge- quetsten.	

28° deel. (1677) pg. 76. Maer daer Asien alleen by ombragie eenighsints deelachtigh is geweest aen onsen Oorlogh, daer heeft America self de Krygs-actien van wederzyts Machten, soo by de vaste Kust als aen 't Eylant Tabago, gesien: Deswegen wy ons nu, eer wy nae Huys keeren, derwaerts sullen begeven, te meer, om dat het voorledene Jaer in de voorgaende Mercurius wel is verhaeldt, dat de onse Cajana en 't Fort, dat daer op leyt, hadden ingenomen, maer niet, dat eer 't Jaer 1676 weder ten eynde was, het selve door de Fransse hernomen wiert, en dat ter oorsaecke om dat in de Maendt van Maert van 't Jaer 1677, eerst daer van eenige tydinge hier te Lande quam: Maer wy sullen t nu van daer beginnen, om met een het geene omtrent Tabago gepasseert is, vervolgens te verhalen.

Monsr. d'Estree, Vice-admiraal van Vranckryck was, om Cajana te herwinnen, met een Esquadre Schepen in October 1676 van Brest derwaert gesonden, alwaer in 't midden van December aen-quam; en had het geluck, dat omtrent de Riviere van Arovague een Scheepje van Nantes ontmoete, waer in een Fransman was, welke maer 15 dagen geleden, uyt het Fort van Cajana was vertrocken; dese gaf van alles bescheyt, namentlijk, datter 300 Mannen in waren, dat de Plaatse vorsien was met nieuwe Palissaden, en voort met 26 stucken Geschut, &c. waer op Monsr. d'Estree nu staet konnende maecken, den 17 December op de Reede van Armire, zynde omtrent 3 Mylen van 't Fort, ten Ancker quam: Hier lande hy omtrent 800 Man, die verdeelde in twee Corps, als eene onder den Grave van Blenac, en 't ander onder Sr. Faucher ende Grandfontaine: Waer tegens de onse uyt het Fort niet anders en deden, als dat van verre met een partye quamen recognosceren, wat de Franssen al deden, als meynende, dat het landen niet en was te beletten, en dat de Fransse alleen het Eylant souden trachten te plonderen, maer 't heeft gebleecken, dat zy daer in haer self misleydt hadden: Monsr. Gabaret bleef met het

Gros van de Fransse Schepen daer op de Rede leggen, terwyl 5 van de Oorlogschepen van 't Esquadre hen soo dicht onder 't Fort begaven, als mogelyck was: De gelande Fransse naderden ondertusschen insgelijckx van de Landt-zyde nae 't Fort, maer mosten by nacht marcheren, om de groote hitte, ende dat de gront daer seer savelachtigh is: Sy vonden oock geene verversinge van Water; echter dede Monsr. d'Estree op den 19 December door den Ridder de Lezy het Fort op-eysschen: doch het was in der daet meest te doen, om door dat middel geïnformeert te werden van de contentantie van de onse, welke ront genoegh haer afsloegen: Maer wanneer den volgenden nacht geattacqueert wierden van 7 kanten, bleeck het, dat sy niet genoegsaem op haer hoede waren geweest, want de Fransse emporteerden in een kleyn uur de Plaetse, en kregen alsoo 't Fort, met alles dat daer in was, in haer geweld, en gevangen den Gouverneur, 3 Capiteyns, 2 Lieutenants, 2 Vaendrighs, 2 Scheeps-Capiteynen, een Predicant, 2 Commisen, een Secretaris, een Volontair ende de reste van 't Guarnisoen: De Fransse hadden niet boven de 38 Dooden, maer veel meer Gequetsten: Sy sonden de Gevangenen nae Vranckrijck, alwaer sy veel slechter gehandelt wierden, als haer selven beloofd hadden. Hier te lande was men weynig van de conduite van de onse voldoen, soo dat geordonneert wierdt, daer op naeder ondersoek te doen, vermits men oordeelde, dat het wandevoir de meeste oorsaek van 't verlies van de Plaetse was.

Hier van daen vertrock Monsr. d'Estree na dat alles in ordre had gesteldt, na Martinique, alwaer vernemende, dat den Commandeur Binckes aen Tabago was, is, nae dat hem soo veel van alles had voorsien, als mogelyck was, daer naer toegezeyldt, alwaer dan het Gevecht is voorgevallen, daer over van wederzyden geroemt is van Victorie; en derhalven sullen wy eerst stellen 't geen den Commandeur Binckes daer van heeft geschreven, en daer na 't geene de Fransse dien aangaende verhalen:

Missive van den Commandeur Binckes, geschreven
 aen Syne Hoogheyt den Heere Prince van
 Orange, in 's Lants schip de Bescherminge, ten
 Ancker leggende in de Rode Klips Bay, aen 't
 Eylant Tabago, den 22 Maert 1677.

Doorluchtigste Vorst, &c.

Myn laetste aen Syn Hoogheyt is geweest van den 19
 February, over de Barbados gesonden, waer in ick onderdaniglyck
 adviseerde de komste van een Schip (met Suycker geladen na
 het Vaderlant gedestineert) in 7 dagen van Suriname gezeylt,
 rapporterende, dat aldaer voor sijn vertreck een Schip met Slaven
 geladen, was aengekomen, dat 3 weecken geleden aen Cajana
 was aengelopen geweest, in meeninge om aldaer Slaven te
 verhandelen, en dat het dies tyts (maer twee dagen zynde
 voor de Victualie-schepen voor Cajana waren geweest) aldaer
 in goede toestant was, uytgesondert dat 'er Vivres voor 't
 Guarnisoen gebreck was; gemelte Schip heeft my geabuseert, en
 ick Syne Hoogheyt, in 't verseeckeren dat Cajana niet soude
 by de Fransse genomen zyn, hebbe oock op dat vals rapport
 het Victualie-schip de St. Pieter weder na Cajana gesonden.

Want den 18 February sagen twee kleyne Scheepjes,
 waer van eene voor-by de Baey liep, sonder Vlagh te toonen,
 oordeelde het selve Spions te zyn. Tusschen den 18 en 19
 quam het Advys-Jacht de Fortuyn, gevoert by den Capit.
 Erasmus, die om kondschap na de lywaertste Eylanden was
 gesonden, in de Baey, medebrengeende een Brief van den Gouver-
 neur van Nives, dat Monsieur le Comte d'Estrée Cajana soude
 ingenomen hebben; verder rapporterende, dat de Fransse Schepen
 in d' Eylanden waren, en Soldaten en Planters van de Eylanden
 lichten, om (soo voorgaven) na Tabago te gaen, gelyck oock
 ons gewaerschouwt wierde door een Planter van 't Eylant
 St. Christoffel.

Den 19 sagen 9 Zeylen, giste doe wel dat het de Fransse Vloot most zyn, stelde op alles ordres, en stierde aenstonts de Compagn. van Glergies en Witsen, neffens eenige Matrosen (tot bestier van 't Canon) aen Lant, die neffens de Compagnien van Capiteyn van der Graef, van Dongen en Ciavone, den heelen nacht niet anders deden als met alle vlyt arbeiden aen het vol-setten der Pallissaden aen onse Sterre-schans, en 't maecken der Batterie binnen de selve.

Den 20 dito sagen de Fransse Vloot, 14 Zeylen sterck: onse Schepen lagen op haer meeste defensie in de Baey gerangeert, soo dat geen van de Scheeps-Officiers in de Krijgs-raet eenige verandering nodig oordeelden: wy waren aen Lant met alle vlyt besigh aan 't verstercken van 't Fort, daer toe oock eenige Matrosen van boort commandeerde: Wy waren van resolutie haer het Landt te disputeren, maer aengemerckt de veelvuldige gelegtheden der Vyanden om te landen, en vreesende van haer afgesneden te sullen werden, stierden maer eenige kleyne Troupen uyt, om 's Vyands doen te recognosceren.

Den 21 dito quamen eenige Fransse Chaloupen voor de Baey, om te sien apparent hoe 't gestelt waer, maer wierden met eenige Canon-schoten soo begroet, dat haest vertrocken. Waren noch al besigh om ordres te stellen, soo te Water als te Lande, stierende den onweerbaren hoop, als Siecken, Vrouwen en Kinderen na het Victualie schip de Sphaera-mundi. Tegen den avont rapporteerden onse Troupen, dat den Vyant in de Palmyt-Baey geanckert, en in de selve met 28 soo Boots als Chaloupen gelant was.

Den 22 dito vernamen den Vyant op het Gebergte, waer op wy de Huysen rondom het Fort in den brant staecken, om den Vyant de advantage te benemen, om daer in te logeren, hadden nu in elcken hoeck van onse Sterre-Schans een Batterie gereet van 2 Stucken Canon, en een van 4 in ons onvolmaeckt Bolwerck, dat met Tonnen in plaets van Borstweeringh hadde opgeset, stelde op alles ordre tot defensie. 's Nachts attacqueerden

de Fransse het voorn: Advys-Jacht (daer boven ordinaris 60 Mannen op gecommandeert waren) dat op de Brandwacht lagh, met 7 Boots, gepropt met Volck, doch wierden soo bejegent, dat met verlies van een Boot, veele Doden en Gequetsten, mosten retireren.

Den 23 dito sagen dat de Fransse een wegh, in 't af-gaen van een Bergh, hadden gemaect, waer op een partye uyt-stuurde om te recognosceren, die anders niet en vonden als eenige achtergelaten Pistolen, Broot, Hack-messen, &c. het welck ik oordeel dat de Fransse, om dat wy des nachts de Trom geslagen hadden, uyt vrees hadden achtergelaten; nae de middagh quam een Fransse Tamboer, versocht den Gouverneur te spreekken, eysschende het Fort op, met eenen versoekende, dat wy de Fransse Habitanten niet souden dwingen, om de Wapenen aen te nemen; het eerste wiert afgeslagen, op het tweede antwoorde, niemant te sullen dwingen.

Den 24 dito wierdt by den Hoogen Krijghs-raet goet gevonden, dat ick voor myn Persoon, beneffens een versterckinge van 18 Koppen, soude aen Lant gaen en blijven, uyt dese consideratie, dat wy sagen dat het de Fransse te Lant ernst was, en het Lant verloren zynde, consequentelijck het Esquadre oock verloren soude zyn, oock dat niet kosten oordeelen, dat de Fransse (zynde het Fort in onse handen, en meester van 't Canon) soo desperaet souden zyn, van in een Baey te komen daer soo veel Schepen in lagen, en niet uyt was te komen als met werpen: Desen morgen stuurde weder een partye nae die voornoemde Wegh, maer vonden geen Fransse, maer wel dat daer 's nachts geweest hadden; wy stonden ondertusschen niet stil met alles te maecken tot defentie: Tegen den avondt gingh weder een partye na de selve wegh, waer op wel 200 Fransse uytborsten, de onse retirende al chargerende, wierden met ons Canon wel gesecondeert, merckten doen dat de Fransse achter den Bergh in de leegte by 't Fort sochten te komen.

Den 25 dito waren de Fransse besigh met wercken op een

Bergh, maer buyten Musquet-schoot, soo dat oordeelde haer intentie te wesen, om daer Canon ofte Mortieren te planten, deden so veel mogelyck haer 't wercken te beletten.

Den 26 dito quamen 5 Fransse schepen, 3 kleyne en 2 groote, voor onse Baey ten Ancker, doch buyten schoots; de Fransse wierpen desen dagh Vuyr-bomben na 't Fort, doch alles te kort, waren oock genadert tot in de leegte by 't Fort, zynde evenwel buyten Musquet-schoot; 't scheen zy haer daer wilden begraven, waer in wy haer seer incommodeerden.

Den 27 dito trock een partye uyt, om, soo 't mogelijk was, een van 's Vyants Soldaten te bekomen, om dat wy haer macht eenighsints souden weten, maar de selve keerde haest weder, hebbende een partye Fransse gerencontreert, waer van 2 onder de voet hadden geschooten, de rest was 't ontvlucht; de Fransse wierpen weder 2 Bomben nae 't Fort, doch te kort, van de een quam een stuck in 't Fort springen, waer uyt oordeelden, dat omtrent 200 Pont swaer was.

Den 28 dito liet ick mede ons Mortier aen Landt brengen, en stelde de selve aenstonts in 't werck, werpende eenige Bomben in haer Quartier, dat in de leegte lagh, soo dat haer daer uyt sagen vluchten; na de middagh kregen wy een Fransse Overlooper, die haer Macht seer verkleynde, doch meriteerde geen geloof: Sy deden achter een Heuveltje eenige Charges op onse Water-haelders, maer wierden soo begroet met onse Musquettery en Canon, datse d' onse met vrede lieten.

Den 1 Maert hadden ons Volck op haer Posten, alle nachten den Vyandt met verlangen verwachtende, kregen eenige Briefkens van de Fransse, waer by zy de Fransse Habitanten tot overloopen aenmaenden, seggende, geen quartier te sullen geven, soo zy meester van het Fort wierden.

Den 2 dito wierpen soo nu en dan een Bombe, om haer in allarm te houden; na de middagh sochten weder onse Water-haelders te verhinderen, doch voeren als vooren.

Den 3 dito 's Woensdaegs vertoonden (tegen ons vermoeden)

de Fransse haer onder zeyl, en quamen heel furieux de Baey in, op onse schepen af-zeylen, ende beginnende het wederzyts canonneren van de Schepen van Oorlogh, waeren de Fransse, onder faveur van 't Bosch, soo na aen 't Fort, dat stormden, maer wierden soo gerepousseert, dat na drie vergeefse aenvallen, mosten retireren, naerlatende haer Storm-gereedschappen, en wel 150 Dooden, waer onder veel principale Officieren, mede slepende over de 200 Gequetsten, so ons de Gevangens rapporteerden; ondertusschen abordeerde 't eerste van de Fransse Schepen 't Schip Leyden, zynde 't uytterste van de Halve-Maen Schepen, so gerangeert ten Ancker leggende, en raeckten so gelijk in brant, dat geen kleyne voortgang nam, also dat daer na 't Schip Cruyningen mede in brant raeckte, 't welk aenstonts gevolgt wiert van 't aensienlijk Schip van Mr. le Comte d' Estrée, gemonteert met 72 Metale stucken en 445 Koppen; en heeft voor den heelen dagh geduurt met schieten en weder schieten, soo dat eyndelyck de Schepen de Star, Popjesburgh en Middelburgh (na dat de laetste eerst alle syn Rondhout was afgeschooten) mede zyn verbrant: De Fransse vonden sich oock in soo een benaeuwde hoeck, dat alle voor Sonnen onderganch sich nergens mede bemoeyden, als met uyt te werpen, uytgesondert 2 groote Schepen, die sich soo diep in de Baey hadden begeven, dat genootsaect zyn geweest die in onse handen te laten, en 2 van de geëschappeerde soo ontramponeert, dat niet meer als elck een entje Mast voor op hadden, dat staende was gebleven: de Fictualie-Fluyt de Sphaera-mundi, den Hertogh van Jorck en goude Munnick zyn mede, tot ons groot leetwesen, verbrant; de Schepen de Bescherminge en Zeelandia, na dat eerst al haer Ronthout was afgeschooten, en veele Schoten onder Water gekregen, hebben 't, om haer Lecken te stoppen, met vallen van 't Water aen 't Strant laten dryven.

Den 4 dito deden ons best om de uytwerpemde Fransse Schepen soo veel schade aen te brengen met ons Canon, als mogelyck was, waer op sy niet antwoorden.

Den 5 schooten als noch van onse Batterye op de Fransse schepen, vertrouden de Fransse sich noch aen 't Lant, op dien Bergh daer sy de Bombe hadden afgesmeten.

Den 6 gingh een partye beneden na de laegte, daer de Fransse verhuyst waren, stekende 4 à 5000 Fascinen, by de Fransse gemaect, in de brant; waren nu buyten reyck van ons Canon, soo dat alle vlyt aen-wenden hare Schepen te redden, gelyck wy oock deden.

Den 7 stuurde een partye na de groote Baey, om dat gewaerschout wierde daer eenige Franssen te zyn, doch keerden te rugh, sonder een Fransman vernomen te hebben; nae de middagh quam een Tamboer het Fort eysschen, nevens de Gevangens, maer wiert af-geslagen.

De 8 dito vernamen geen Fransse meer op den Bergh, stierden daer een partye na toe, die de Fransse vertrocken vont, mede brengende veel Hant-granaden en eenigh Schiet-geweer.

Den 9 dito gingh een kleyn Frans Vaertuygh zeil, blyvende noch leggen repareren 7 Schepen, soo groot als kleyn, krygende een Overlooper, mede brengende dat de Fransse des nachts souden soecken de 2 by ons genomen Fransse Schepen in brant te steken, gelyck zy ondernamen, maer wierden af-gewesen.

Den 10 kregen de Fransse een Barck, voor ons komende van de Barbados, door versuym des Schippers.

Den 11 dito stierden een partye na de Palmyt-Baey, die geen Fransse meer aen Lant vonden; des nachts stierden sy de Barck (van ons genomen, en geprepareert tot een Brander) nevens eenige Sloepen, om onse Schepen te verbranden, in de Baey, doch vruchteloos.

Den 12 dito gingen 3 Fransse schepen t' zeyl, en 's anderen daeghs de resterende, sullen haer de koop, soo ick geloof, niet bedancken, aen de welcke wy een Tamboer stierden, vragende of zy haer Gevangens en Gequetsten wilden af-halen, waer op schriftelyck antwoorden, gelyck by de cotype blyckt.

Waer mede, Doorluchtigste Vorst, &c. Geschreven in 's Landts Schip de Bescherminge, ten Ancker in de Roode Clips-Baey, aen 't Eylant Tabago, den 22 Martij, 1677.

Was getekent,

JACOB BINCKES.

Antwoort voor den Tamboer.

De gedachten van mijn Heer den Vice-Admiraal in 't vertrecken van de Rede van Tabago, is geweest om Schepen te senden, om Fransse Gequetsten, die in handen van de Hollanders zijn, in te nemen, ende hy heeft gedacht, dat mijn Heer Binckes genoegh civilliteyt en genereusiteyt heeft, om daer sorgh voor te hebben, terwijl dat hy verstaen heeft, dat de Heer Grave d'Estrée seer wel heeft getracteert alle de Gevangens van Cajana, ende dat hy selfs een Schip expres heeft doen vertrecken, om alle de Officiers in Europa te brengen: op dese verseeckeringe mogen mijn Heer Binckes en mijn Heer den Gouverneur gedencken, en verwachten alle soorte van courtoisie in de occasien.

LIJSTE der Monture van 't Esquadre Fransse Oorlogh-Schepen, onder den Grave d'Estré, Vice-Admirael van Vranckrijk, die den Heer Binckes op den derden Maert hebben aen-getast.

<i>Capiteynen.</i>	<i>Namen der Schepen.</i>	<i>Stucken. Koppen.</i>
Monsr. le Comte d'Estré, Vice-admir. de France.	Le Glorieus,	72 Met. 445 verbrant.
Monsr. le Comte Blenac.	Le Defendan,	62 $\frac{3}{4}$ Met. 380 Grootte en Basaens-Mast en voorsteng overboort.
Monsr. Mascarany.	Le Pretieux,	58 $\frac{1}{2}$ Met. 350 aen strant en genomen.

<i>Capiteynen.</i>	<i>Namen der Schepen.</i>	<i>Stucken. Koppen.</i>
Monsr. Gabaret, 2 Pers.	L'Entrepide,	50½ Met. 320 by d' onse genomen.
Monsr. Montortier.	Le Galand,	50½ Met. 300 Groote en Basaens-Mast en Voorsteng overboort.
Monsr. Losine.	Le Marquis,	48½ Met. 300 verbrant.
Monsr. Crouart, Major.	Le Merillon,	46½ Met. 260.
Monsr. Manchaud.	Le Laurier,	38½ Met. 250.
Monsr. Casiniere.	Le Jeus,	38½ Met. 240.
Chevalier de la Barde.	Son v. Africa,	36½ Met. 240.

Klein Vaertuygh.

Een Brander in 't inkomen vast gezeylt en aen stucken gestooten.	25
Twee Snaeuwen, waer van een verbrant, t' samen . . .	50
Een Kits en Galjoot, Victualie-Schepen, t' samen. . . .	50
Daer boven zijn noch op de schepen geweest 9 Compagnien Soldaten, makende t' samen	450
Beneffens 400 Planters van de Eylanden, daeronder 150 jonge Edelluyden, alle vrywilligh.	400
	4060

Dese Lijste is ons ter goeder trouwe van een Fransse Gevangen opgegeven, en van de verdere Fransse van de Schepen, by ons genomen, geverifieert, verklarende oock dat de Vloot met geen of weynigh Siekte besmet geweest is.

LYSTE der monture van het Esquadre Oorloghschepen, leggende in de Baey van Tabago, onder het commando van den Heer Commandeur Jacob Binckes, met de welke by de furieuse attacque der Fransse op den derden Maert 1677 heeft af-geslagen.

<i>Capiteymen.</i>	<i>Namen der Schepen.</i>	<i>Stucken.</i>	<i>Koppen.</i>
d'Heer Commandeur Jacob Binckes,	de Bescherminge,	50	153 aenstrant.
Pieter Constant,	Provincie van Zeelant,	44	118 aenstrant.
Roemer Vlack,	't Huys te Kruyningen,	56	128 verbrant.
Jan Swart,	Middelburgh,	36	83 verbrant.
Galtje Galtjes,	't Wapen van Leyden,	34	73 verbrant.
Pieter Stolwijck,	Popjes-burgh,	24	52 verbrant.
Pieter Cooreman,	de Goude Star,	28	74 verbrant.
Cornelis Stolwijck,	l'Alcion, Fransse prijs,	24	25 aenstrant.

Ammunitie ende Victualie-Schepen.

Fredrick Sweers,	Duc de Jork,	26	35 verbrant.
Dirck Schoen,	De goude Munnick,	31	25 verbrant.
Wylof Langerys,	De Sphaera-mundi,	12	20 verbrant.

Kleyn Vaertuygh.

Heertje Carstens,	De Zayer, een Brander,	13	verbrant.
Jan Erasmus,	De Fortuyn, een Advis-Jacht,	25	verbrant.

t' Samen 824 Koppen.

Behalven die op 't Fort waren.

LYSTE der gequetste en doode Officieren.

Pieter Constant swaer gequetst aen 't Been.
Roemer Vlack gequetst op verscheyde plaetsen.
Pieter Cooreman van sijn quetsuur overleden.
Galtje Galtjesz. doot.

Pieter Stolwijck aen sijn quetsuur overleden.
 Frederick Sweers aen sijn quetsuur overleden.
 Heertje Carstens aen sijn quetsuur overleden.

Lieutenants.

Jacob Quast doot, Lieutenant van Vlacq.
 Claes Joncker doot, Lieutenant van Constant.
 Jan Cat gequetst, Lieutenant van Galtje.

Lant-officieren.

Capiteyn Louys Chavone doot.
 Commis Dirck Root de Hant af.

Bij sommige van onse Opper-officiers zijn noch ettelycke dingen gemeldt, welke in dit Relaes niet duydelyck zijn uytgedruckt, te weten, dat de Franse eerst met 1600 Man zijn gelandt geweest, doch daer na geresolveert hebbende de onse te Scheep in de Baey te attacqueren, weder 600 Man op hare Schepen hadden genomen, soo dat de 3 Stormen op 't Fort hebben gedaen met 1000 Man: Daer tegens die van binnen, alwaer den Heer Montigni de Glarges als Gouverneur commandeerde, met Planters en Soldaten niet meer als 400 Man konden uyt-maecken; en echter in de voorsz. 3 Stormen maer 3 Dooden en 12 Gequetsten hadden gekregen; en eyndelyck, dat wanneer de Fransse hare overige Schepen so veel met calefateren hadden herstelt, dat sy konden vertrecken, voor 't laetst noch een Tamboer hadden gesonden en 't Fort doen opeysschen: maar dat tot antwoordt hadden bekomen, dat het de onse voor groote eer souden houden, soo Monsr. d'Esdree haer nochmaals had willen besoecken; doch die wel siende, dat' er niet meer te doen was, had sigh voort van daer begeven: Maer laet ons sien, hoe de Fransse dese saecke in druck hebben publyck gemaect:

Frans Verhael van de Zee-slagh aen 't Eylant Tabago.

Den Vice-Admiraal van Vranckrijck den Graef d'Estrée, hebbende op alles ordre gestelt, gingh den 11 February van Martenico t'zeyl, met voornemen, om de Vyanden, die te Tabago waren, te bestrijden.

Het Esquadre bestont uyt 6 Schepen en 4 Fregatten, te weten:

De Glorieux, gecommandeert door den Graef d'Estrées.

d'Intrepide, door Sr. Louis Gabaret.

De Galant, door Sr. de Montortier.

De Fendant, door den Graef van Blenac.

d'Emérillon, door Sr. Heroüart de la Piogrie.

De Laurier, door Sr. de Machaut.

De Son van Africa, door Sr. de la Borde.

De Jeux, door Sr. de la Caffinière.

De Précieux, door Sr. Mascarnay.

De Marquis, door Sr. de Lésine.

Een Brander.

Daer waren noch 2 Corvètes, een Saicke en een Galjoot, het welck kleyne Vaertuygen zijn.

Dese Schepen hebbende in haer Reys contrarie Wint gehad, soo kon 't Esquadre niet voor den 15 February in een Bocht, twee mijlen van 't Fort, op 't Eylant van Tabago, arriveren, en gingh 'sanderen daeghs onder een Pavillon, die de Vyanden op de hoogte van een Bergh hadden opgerecht, ankeren.

Twintigh Soldaten, die den Graef d'Estrée aen Lant had laten setten, om Gevangens te krygen, vonden niet als een Neger, door wien men verstondt, dat de Vyanden twee dagen te vooren door Rasmus, Capiteyn van een Fregatte, van de aennaderingh van des Conings Schepen, geadverteert waren geworden: en dat zy over drie Weecken een secours van 4 Schepen geladen met Soldaten, Oorlogs-voorraet en Lijftocht, uyt Holland hadden bekomen.

Den selven Neger versekerde, dat het Fort niet voltoyt was; 't welck echter in 't vervolgh onwaer bevonden wierdt: Men kreegh evenwel, door dit valsch rapport, hoop, om daer lichtelyck in te komen: Onderwyl naderde het Esquadre, om te beletten, dat de Vyanden niet uyt de Haven liepen, en retireerden: In dese bewegingh raecte d' Intrepide op een Rots, die met Water bedeckt was, daer men hem naeulyckx weer af konde krygen: doch den Graaf d' Estrée vondt goet, om diergelycke toevallen te vermyden, dat de gantse Rede, en de inkomst van de Haven soude gepeylt worden.

De Srs. Gabaret, Blénac, Montortier en le Fèvre de Mericour employeerden daer in den gantsen 21, en op haer rapport wiert de Resolutie genomen, om de Vyanden aen te tasten, maer de Wint en liet niet toe, dat men sulckx uytvoerde; en men dede de Troupen na de zyde van 't Fort naderen; men vertroude het beleyt daer af aen den Ridder van Grandfontaine: De landingh wiert niet bedisputeert, en na dat den gantsen nacht in een dicht Bosch, 't welck men most couperen, nae mate dat men vorderde, hadde gemarcheert, quam hy 's morgens den 22 met 7 Compagnien Voet-volck, de Militie der Eylanden, en 100 Soldaten, uyt de Schepen gedetacheert, op een hoogte, van waer men het Fort, en de dispositie der Schepen in de Haven sagh.

Sr. de Grandfontaine gaf advys aen den Graef van Estrée, dat het Fort voltoyt, met groene Zoden beleyt, en met Storm-palen voorsien was, nevens verscheyde Stucken Canon: hy en soude niet nagelaten hebben het selve te attacqueren, volgens de ordre van den Graef d' Estrée, die voorgenomen had de Vyanden ter selver tyt aen de Zee-kant aen te tasten; en de ondernemingh soude, buyten twijffel, geluckt hebben, soo de selve had konnen uyt-gevoert werden, voor dat de Vyanden tyt hadden gehad, om op haer hoede te wesen, maer een groote Regen verhinderde Sr. de Grandfontaine, om syn Troup over een kleyne Riviere, die ongemeen opgelopen was, te doen passeeren.

Den 23 dede men Sr. Herouart met 100 Mannen aen Landt gaen: Hy hadde ordre, op 100 Passen aen 't Fort te naderen, om door de Trenchée tot aen de Palissaden te komen, om Fascinen te snyden, en om sigh te retrencheren.

Twee dagen wierden tot dese bereytselen geëmployeert, waer nae den Graef d'Estrée Sr. Herouard te rugge riep, om van alle dese dispositien preciselyck geïnformeert te werden, en seeckere mesuren daer op te nemen: hy rapporteerde, dat 'er 6 of 7 dagen van nooden souden wesen, om met de ordinaris formen meester van 't Fort te worden, maer dat hy 't succes verseeckerde, soo men van de Zee-kant een machtige diversie maeckte: Waer op den Graef d' Estrée overwegende, dat de Reede van Tabago quaet was, en dat, daer reets verscheyde Anckers en Cabels gespilt hebbende, niet langh soude kunnen blijven, soo besloot hy 's anderen daeghs met sijn Esquadre de Haven in te zeylen, en de Vyanden aen te tasten: Hy sont aenstonts Sr. Herouard te rugge, en beval aen hem, dat hy van sijn zyde de attacque soude aenvangen, een uur nae dat het Zee-gevecht was aengegaen.

De Vyanden hadden 10 Schepen van Oorlogh, drie andere, en een Brander, alle met Scheeps-touwen aen Lant vast, in een specie van Cul-de-Sac.

Haer Batteryen van 24 en 18 Stucken Canon waren langs 't Water, en geboden over de inkomst van de Haven, waer uyt men niet te rugge konde komen, ten zy met sich daer uyt te winden: Evenwel beletten dese swarigheden den Graef d'Estree niet, om op 's Woensdags 's morgens, zijnde As-dagh, deze grote Actie te ondernemen.

Sr. Gabaret, die de eerste in most gaen, vervaerdigde sich, en anckerde, sonder een Canon-schot te schieten, tot op een Pistool-Schoot aen de Vyanden, die verscheyde Lagen gaven: de Brander, die hy geleyde, sich nergens aen hebbende kunnen hechten, strande op de Kust, en gingh te gront. Sr. de Montortier volgde, Sr. Gabaret dede het selfde: den Graef van

Blenac ankerde tussen des Vyants Schepen en haer Batteryen te Lande: Sr. de Lesine quam vervolgens, abordeerde een Schip met volle Zeylen, en nam 't in een oogenblik tijds wegh. Den Graef d'Estrée 't geschiet van al des Vyants Schepen, van 't Fort en de Batteryen uytstaende, abordeerde den Schout-by-Nacht; hy maecte sikh daer af meester, en attacqueerde met 't selve succes een ander Schip. Sr. Mascarany, commanderende de Precieux, door 't afwesen van Sr. Pannetier (die door veel Wonden tot Martenico had moeten blyven) quam met volle Zeylen op Binckes; maer Binckes maecte sijn Touwen los, en vermyde de entering: de Precieux sikh t'eenemaal op 't Lant bevindende, kon niet beletten dat hy strande.

De Fregatten volgden, en setten sikh op een Pistool-schoot by de Wint

Men kan sikh de schrick en 't gevaer van dit Gevecht niet inbeelden, na dat al dese Schepen in een besloten Plaets waren gekomen, waer sy onder een gemengt, en soo na aen malkander waren: Den Marquis was d'eerste van de onse die verbrant wierdt, sijn verlies was doodelyk aen twee Vyants Schepen, die door het Vuur van sijn Wrack wierden verteert: dese Brant storte voorts op die geene, die de naeste waren: de Vyanden die niet geloof hadden dat men in de Haven kon komen, hadden haer Vrouwen, Kinderen en Negers in twee Fluyten gebracht, die t'eenemaal verteert wierden.

In dit oogenblik wierpen de Canoniers van de Glorieux, die de Vlagh voerden, het Vuur door de Achter-uyt-schutpoorten in een Schip, 't welck het abordeerde; de Vlam quam 'er wel haest in, en gesprongen zijnde, bedeckte het de Glorieux met de brandende stucken, welke het verbranden met eenige andere van de Vyanden: 't verlies van 't Schip deed dat van den Graef d'Estrée vreesen, maer 't selve verminderde echter de moet niet van de Officieren van de andere Schepen.

d'Intrepide quam te stranden sonder Masten, na dat het

selve ongemeen had geschoten, tot dat Sr. Gabaret daer op was gebleven.

De Galant raeckte sijn groote Mast quijt.

De Fendant gestrant zijnde, liet niet na te schieten, en bleef ten doel gestelt aen de Lagen van de Batteryen te Lande, die de Masten daer van wegh namen, en al sijn Rondhout afschoten.

De Precieux was op de Kust, sonder Masten, en in stucken gebroocken; Sr. de Mascarani verliet hem niet, als na dat hy sigh heel alleen sagh op het Verdeck, 't welck met Dooden en Stervende bedeckt was.

De Vyanden hadden noch drie qualijk gehandelde Schepen; sy wierden door de vier Fregatten soo geperst, dat sy op de Kust gingen stranden, vermits sy ons schieten, na 7 uren Gevechts, niet langer konden uytstaen.

Sr. Patoulet, Commissaris Generael, die al d'andere Schepen had sien verloren gaen, liet dit nieuws aen de Srs. Herouard en de Grandfontaine brengen, en sigh informeren van 't succes van haer Attacque.

Den Graef d'Estrée, voor wien men grootelijckx vreesde, verscheen korts daer aen in de Saicque, van een Splinter in 't Hooft gequetst zijnde, sijn Chaloupen hadden sijn Schip verlaten, waer van 't verlies onvermydelijck siende, na dat hy alle mogelijke pogingen had gedaen, om het te bergen, so klom hij in een Canot, die Sr. Bertier, Garde van de Marine, al swemmende van onder de Snuyt van een Vyants Schip had wegh-genomen; de Canot gingh dicht by 't Landt te gront, in een plaets, waer maer 4 voet Water was.

Den Graef d'Estrée wiert door de Bootsgesellen aen Lant gebracht: 7 a 8 Mannen der Vyanden, die hem gevangen hadden konnen nemen, wierpen de Wapens wegh, en gaven sigh aen hem over: de Saicque passeerde daer by geluck, hy deed haer een teecken, invoegen de selve na 't Lant quam, en hem in-nam.

Men verstondt onderwyl door de wederkomst van den Afgesondene van Sr. Patoulet, dat Sr. Herouart met al te grooten yver de attacque te Lant had begonnen, by na op de selve tijt als de Schepen aen malkander quamen, sonder de uytwerckingh der diversie af te wachten: Dat het grootste gedeelte van onse Officiers en eenige van onse Soldaten aen de Pallissade, die ten eersten door de Hollanders was verlaten, waren gedoot of gequetst: maer dat de Inwoonders van de Fransse Colonien, die dienst in 't Fort genomen hadden, 't selve uyt vrees van de straf, over haer overloopen, hadden beschermt.

Den Graef d'Estrée gaf sijn ordre, om des Coninghs Schepen uyt de Haven te halen, en de Troupen, die aen Landt waren, in te schepen, met de welcke den Ridder van Grandfontaine, die gevaerlijk was gequetst, geretireert was: Hij beval oock aen een Officier, om de Intrépide en de Precieux, die sonder Masten en gestrant waren, te verbranden, doch 't selve kon men niet uytvoeren; men wilde sigh, op het voorstel van Sr. Mascarani, van een Hollantse Barck, die men aen de inkomst van de Haven nam — bedienen; en die wiert oock als een Brander uytgerust, om in de twee Fransse Schepen, en in die geene der Vyanden, welcke op de Kust gestrant waren, de brant te steecken, welcke ondernemingh hy wel uytgevoert soude hebben, soo de stilte sulckx niet verhindert had.

Na vier andere dagen, die men employeerde, om sigh weder op de Been te helpen, gingh den Graef d'Estrée den 11 onder zeyl, en quam den 13 aen la Grenade.

Men kan lichtelijk oordeelen, dat de grootste partye der Soldaten en Matrosen, die op de Vyantlijke Schepen waren, zijn om-gekomen in dese occasie, die soo langh, soo bloedigh, soo voordeeligh voor de seeckerheyte der Fransse Eylanden van America, soo glorieux voor des Koninghs Wapenen heeft geweest; welcke dit important nieus te Condé verstont, door de aenkomst van den Ridder d'Hervault, die den Graef d'Estrée aen sijn Majesteyt had gesonden.

Wy hebben 4 Schepen verlooren, waer van twee verbrandt zijn, en de andere twee t' eenemaal gestrant, of in stukken gebroken.

Veel Officiers zijn gedoodt ofte gequetst, waer van de Namen in de volgende Lyst staen uytgedrukt:

Lijste der Dooden en Gequetsten.

Den Graef van Estrée, Vice-Admiraal van Vranckrijck, aen 't Hooft en Been gequetst.

Capiteyns doot.

Sr. Louis Gabaret, gedoot door een Canon-schot, nae dat hy, gedurende het Gevecht, twee groote wonden had ontfangen, die hem echter niet beletten op 't Verdeck te blijven, tot zijn doot toe.

Sr. de Lesine met zijn Schip verbrant.

Sr. de la Borde met een Canonschot.

Sr. Hérouard de la Piogerie met een Musquet-schot

Capiteyns gequetst.

De Marquis van Villiers d' O, den Arm by de Schouder door een Canon-kogel wegh genomen.

Den Ridder van Grandfontaine door een Musquet-schot, die hem den Arm kneusde.

Sr. le Fèvre de Mericour, en

Sr. de Montortier, licht, aan de Voeten.

De Graef van Blénac, en

Sr. Mascarani, licht, aen 't Hooft.

Lieutenants doot.

Sr. de la Melinière.

Sr. Tivas.

Sr. de Belluchau.

Den Ridder d' Erre.

Lieutenants gequetst.

- Sr. de Champigny door een Splinter dwars door de Dye.
 Den Ridder d' Ervaut door een Splinter aen de Voet, in de
 Canot van den Graef d' Estrée.
 Sr. de Courcelles door een Musketschot
 Sr. de Martignac den Arm gekneust.

Vendrigs doot.

- Sr. de Penans.
 Sr. de Villiers.
 Sr. de St. Priuat.
 Sr. de Seiche, de outste.
 Sr. de Seiche, de jongste, 2 Broeders.

Vendrigs gequetst.

- Sr. de la Roque door 2 Musquet-schoten aen 't Hooft en De Dije.
 Den Ridder des Augers door een Musquet-schot, die hem
 het Kake-been kneusde.
 Den Ridder van Blenac, licht.
 Sr. de Vesencay den Arm gekneust door een Musket-schot.
 Sr. Coignard door een Splinter aan het Gesicht en de
 Schouder.
 Sr. Herpin de Dye van een Musquet schot doorboort.

Capiteyn van de lange Barck.

- Sr. Desvaux, Capiteyn, een Been wegh genomen, en 't andere
 gekneust.

Lieutenant van de lange Barck doot.

- Sr. de Richebourg.

Commissaris van 't Geschut doot.

- Sr. de l' Isle.

Gardes van de Marine doot.

Sr. de la Brachetière.

Sr. de Stavay.

Gardes van de Marine gequetst.

Sr. de Neuville.

Sr. Aignus.

Schrijver des Konings gequetst.

Sr. Gisors het oog door een Musket-schot wegh genomen, en met een Splinter aen de Wangh gequetst.

Volontairen doot.

Sr. de Sainte-marthe, soon van den Gouverneur van Martenico, 15 Jaer out, gedoot aen de Palissade.

Sr. Collodon.

Sr. le Gras.

Volontairen gequetst.

Sr. Julien den Arm gekneust.

Sr. Pinette, Secretaris van den Graef d' Estrée, aen 't Hooft en de Voet geq.

Officier van de Lant-militie.

Sr. van Bayancourt, Lieutenant des Conings van St. Christoffel, gedoot aen de Palissade.

Dus verhalen 't de Fransse, maer seggen selfs, verwondert te zijn, dat den Commandeur Binckes het gepasseerde in zijn Missive, hier vooren gesteldt, soo waerachtelijk heeft bericht: dan 't selve heeft met eenen getoont, dat men niet veel reden heeft gehad, om daer over tot Parijs Vreughde-vuren aen te steecken gelijk men op den 28 Mey heeft gedaen.

Monsr. d'Estrée sikh met sijn overige Scheepen nae Grenada begeben hebbende, is voort met 4 Oorlogh-scheepen nae Vranckrijk gekeert, alwaer tot Brest op den 21 Junij arriveerde, en begaf sich voort na den Coningh, van wie hy wel ontfangen wiert. Maer naderhandt, als 't Fransse Desseyn niet voltrocken hebbende, weder na West-Indiën is gesonden, waer van wy hier na het vervolgh hoopen te melden.

(Zelfde deel pg. 263).

De Coningh van Vranckrijk begeerde, dat den Grave d'Estree de gemiste Aenslagh op Tabago soude hervatten, en hadde tot dien eynde, zedert zijne te-rugge-komst, te Brest doen arbeeyden aen een nieuw Esquadre, bestaende uyt 8 sware Oorlogh-ende 8 andere Schepen, waer mede de Grave op den 3 October van daer is uytgelopen; hij begaf sich voor eerst nae Cabo Verde en zijn den 9 November voort vertrocken na de Barbados, alwaer den 1 December quamen: de Graef vont aldaer 't Secours, dat hy van Martinique verwachtte, met het welke, na dat om kantschap hadde gesonden na Tabago, en 't selve had gekregen, hy sikh na 't selve Eylant begaf, alwaer op den 7 tegens den avondt op de Reede arriveerde, en dede 2 uren daer nae 500 Man onder Monsr. de Blenac, Gouverneur van de Fransse Americaensse Eylanden, te Lande gaen, en die wierden in 't korte van noch 1000 andere gevolgt; den aenstaenden morgen vingen dese gelande Franssen aen te marcheren na 't Fort, maer vonden door de seer ongebaende Wegen groote swarigheydt: zy quamen echter op den 9 tot op 600 Passen van 't selve, alwaer 't Canon, Mortieren en alle Krijgstuygh te Lande wiert gebracht, om 't Fort te gaen attacqueren: Den 10 gingh de Grave self, alsoo de Commandeur Binckes, als hy hem had laten sommeren, om het Fort over te geven, sulckx rustig had afgeslagen, 't Fort recognosceren, waer op ordonneerde van wat kant men het selve soude naderen, en dede daer by 2 Mortiers

planten, maer was ondertusschen meest verlegen voor een Esquadre Hollantse Schepen, dat men onder de Franssen zeyde, dat uyt Hollant soude komen: Den 11 begonden de zijne te approcheren, maer op den 12 schooten die van binnen soo dapper, en beschadigden de Franssen in haer Legerplaets soodanigh, dat Monsr. d'Estree, om haer van binnen ander werck te geven. ordonneerde, dat men aenstonts met Bomben soude werpen; waervan de derde quam te vallen in 't Magasijn, daer door al het Buscruyt, en wat daer by was, aen-ging, invoegen de Commandeur Binckes en alle de Officiers, die daer omtrent waren, op-vlogen, overblijvende alleen den Capiteyn Donge: De Franssen, die dese disordre van verre sagen, quamen met 500 Man daer op aen, die 't doen seer licht was haer Meester te maken van een Plaets, die door sijn eygen Kruyt t'eenemaal geruineert was; zy bequamen voort 2 Schepen, die in de Haven lagen, zijnde eene met omtrent 50 Stucken, en 't andere 't Schip David, mitsgaders het Schip de Precieux, dat haer te vooren ontnomen was, en omtrent 300 Gevangens, alsoo verscheyde in de Bosschen retireerden, welke naderhant door de onse afgehaelt zijn; de voorsz. 300 Gevangens hebben zy ook weder na Huys laten keeren, maer in een sobere staet; de Grave dede voort het Fort en allé de Woningen ruineren, en vertrock den 27 December weder van daer. De hoope, die men op den Commandeur Binckes, als een Heer van goede qualiteyten, had, nam hier mede, gelijk ook dit Verhael, een

EYNDE.

(DEVENTER, 25 Juli 1900).

DE HOLLANDERS OP PORTO-RICO in 1625.

Wat wij thans gaan mededeelen is geene schitterende bladzijde uit onze Vaderlandsche Geschiedenis. Het is er het tegendeel van. Doch in zooverre is de Vaderlandsche Geschiedenis dikwijls onrechtvaardig, dat zij alleen de met goeden uitslag bekroonde wapenfeiten mededeelt, en datgene verzwijgt of verdonkermaant, wat den Hollandschen naam niet tot eere verstrekt.

Zoo is wellicht velen in Holland nooit iets bekend geworden aangaande eene nog al gevoelige nederlaag der Hollanders op Porto-Rico in 1625, al heeft men ook eene niet alledaagsche studie gemaakt van het gewichtige tijdperk onzer Vaderlandsche historie, dat bekend is onder den naam van Tachtigjarigen Oorlog.

Aanleiding tot dit artikel vond ik in een bezoek, dat ik in Januari 1900 bracht aan Porto-Rico's hoofdstad, San Juan. Onder de merkwaardigheden dezer merkwaardige Stad bezocht ik ook „El Morro” de beroemde fortres door Filips II gebouwd en nog zoo goed bewaard en hecht, dat een Amerikaansch officier, doelend op het bombardement van 12 Mei 1898, mij verzekerde: „Wij (Amerikanen) hebben er wel voor een millioen „dollars op verschoten, en er nog voor geen 500 dollars schade „aan gedaan”.

Eene beschrijving van „El Morro”, moet ik, als niet-deskundige, aan anderen overlaten. Alleen kan ik zeggen, dat ik

hier een gedeelte van het beroemde woord bewaarheid vond: „*Om vestingen te bouwen moet men Spanjaarden hebben, om ze te nemen Franschen, en om ze te houden Engelschen*”. Geweldig imponeerend waren die ontzaggenlijke steenmassa's, verspreid over eene groote uitgestrektheid, en onwillekeurig rees de vraag: hoe is het mogelijk geweest zulk eene sterkte, in zoo korten tijd, met zoo weinig schade te nemen?

Op een der binnenplaatsen stond een monument, dat mijne aandacht trok niet door zijne schoone vormen, want die ontbraken geheel, maar door een opschrift. Het lezen daarvan was mij eene onaangename openbaring, en zal het misschien voor velen zijn. Ziehier:

AAN DE HELDHAFTIGE VERDEDIGERS
DEZER STERKTE,
AANGEVALLEN DOOR DE HOLLANDERS IN 1625,
TERWIJL GOUVERNEUR WAS
DON JUAN DE MARO.

*Gerestaureerd door het leger in Mei 1893, terwijl Gouverneur
van dit eiland en Kapitein-Generaal was ZEx. Don
Antonio Dabán y Ramirez de Arellano.*

Onmiddellijk na het verlaten van „El Morro” zette ik mij aan het onderzoek naar dezen aanslag der Hollanders en ziehier wat ik vond.

Den 24sten September 1625 kwam de Admiraal Boudewijn Hendrix voor San Juan met zeventien hoekers elk van meer dan 500 last en bemand met ongeveer 2500 koppen. Deze admiraal voer voor rekening der toen bloeiende West-Indische Compagnie en maakte zijn voornaamste werk, evenals zijne beroemde collega's Piet Hein en anderen, van het kapen van Spaansche retourschepen. Nu en dan ook trachtten zij een vasten voet aan wal te krijgen, zooals wij zien in het veroveren en plunderen van steden zooals Bahía en Pernambuco

in Brazilië. Niet van allen grond ontbloot is dan ook de lang niet malsche beschrijving der W.-I. Compagnie door den Spanjaard Oliveira Martins: „De W.-I. Compagnie was eigenlijk eene „zeeschuimersvereniging; nooit heeft zij iets blijvends voortgebracht, of het moest zijn een behendig stelsel van berooving „der inboorlingen, toen de tijd van rijke schepen kapen voorbij „was. *Plunderen en het geplunderde opslaan*, dat was misschien „het eenige doel dier vereniging, geboren uit zuiveren handelsgeest. Het is misschien daarom, dat ze nooit iets anders als „geldelijke winst zonder iets edels heeft afgeworpen en niets „heeft bijgedragen tot de beschaving.”

Het kasteel, destijds genoemd „San Felipe del Morro”, naar den Filips, die er zijne millioenen aan besteed had, ¹⁾ werd verdedigd door Don Juan de Haro, die nog maar twintig dagen Gouverneur van het eiland was, zoodat zijn voorganger Don Juan de Vargas nog bij hem was. Deze *Don Juan de Vargas* was ook in Holland geen onbekende; hij had er gestreden tegen Oranje, waarschijnlijk daarheen gelokt door zijn oom Don Alonso de Vargas, lid van den „Bloedraad”. Ook Don Juan de Haro had in Holland zijne sporen verdiend.

Het eerste wat Don Juan de Haro deed, toen de Hollanders zich vertoonden, was de stad verlaten en zich terugtrekken in het kasteel. Hij meende daartoe gerechtigd te zijn wegens het kleine getal soldaten, dat hij ter beschikking had en waarmede hij kwalijk de stad zou hebben kunnen verdedigen. Nu 330 man, de ouden van dagen en invaliden meegerekend, was niet veel voor de verdediging eener stad. In „El Morro” zou hij het lang kunnen uithouden. Behalve toch, dat hij mondvoorraad medenam, leverden de terreinen van het fort zelf bananen in overvloed, zoodat het zoo goed als onmogelijk was het kasteel ooit uit te hongeren, al duurde de belegering jaren.

De Hollanders begonnen het fort van twee zijden te be-

¹⁾ Men berekent, dat er twee millioen dukatons aan besteed zijn, d. i. volgens onze tegenwoordige munt ruim 6 millioen gulden.

schieten. Zij ontscheepten namelijk eene landingsdivisie, die het fort van land uit bestookte, terwijl de vloot van zee uit dood en verderf verspreidde. De Spanjaarden lieten dat vuur niet onbeantwoord, maar richtten hunne kanonnen zoo wel, dat ze den achterstevan van het admiraalschip aan splinters schoten. Te land deden de Spaanschen verwoede uitvallen. Spoedig dan ook kregen de Hollanders het te land te kwaad en spoedden hals over kop naar hunne sloepen terug, tot aan het strand achtervolgd door den woedenden Spanjaard. Dat er bij dat overhaast inschepen menig Hollander een zeer noodlottig bad nam, is wel niet te verwonderen. Het schijnt, dat ook Boudewijn Hendrix aan land geweest is. Althans de Spaansche kronieken vermelden, dat men zich meester maakte van de sloep des admiraals. Ze was bemand met 22 koppen. Twintig er van werden over de kling gejaagd, twee slechts ontsnapten en een dezer twee was de Admiraal. Hij is dus wel kort langs het kantje afgegaan, hetwelk zeker pleit voor zijn moed en onverschrokkenheid.

Van zee uit werd het bombardement nog voortgezet en richtte veel schade in de stad aan. De Spaansche kronieken weten zelfs (en dat vermeedert hare betrouwbaarheid niet) het getal schoten aan te geven, dat op de stad gelost werd. Er schijnen lieden geweest te zijn, die te midden van den schrik des belegs, nog den tijd en de tegenwoordigheid van geest gehad hebben, om ze te tellen. Meer dan 4000 schoten vielen er. Een honderdtal steenen en houten huizen werden verwoest. Het albasten grafmonument, in de Kathedraal opgericht aan de nagedachtenis van Don Alonso Manso, kreeg ook een kogel en kwam naar beneden. Het koloniaal archief, het Bisschoppelijk Paleis, de Bibliotheek en het archief des Bisschops, Don Bernardo de Balbuena, ondergingen een gelijk lot.¹⁾

¹⁾ De groote Spaansche Dichter Lope de Vega zinspeelt daarop, als hij in zijn boek *Laurel de Apolo* (Apollo's Kroon), waarin hij de dichters van zijn tijd bezingt, van Don Bernardo de Balbuena, die ook dichter was, zegt:

Het mocht den Hollanders niet baten. Het kasteel bleef ongenaakbaar; reeds den 1 November op Zaterdag. het feest van Alleheiligen werd het beleg opgebroken en trok Boudewijn Hendrix af. Wij hebben geen officieele bescheiden ter controleering; misschien zijn die nog wel te vinden in de Archieven der W. I. Compagnie; maar volgens Spaansche opgaven vielen er onder de Hollanders 400 dooden, onder welke een Schout-bij-nacht en verscheidene officieren. Een pasgebouwd Hollandsch schip van 500 last, met dertig stukken gewapend, raakte aan den grond en moest als zegeteeken in de handen der zegevierende Spanjaarden gelaten worden. Nog heden ten dage vertoont men te San Juan twee kanonnen, waarvan het eene zeker, het andere hoogstwaarschijnlijk behoord heeft tot het geschut van Boudewijn Hendrix. Het eerste is een zoogenaamde „Lombardijn”; het tweede een „Falconet”.

De toestand van Hendrix vloot was meer dan bedroevend. Er waren schepen bij, die totaal onbruikbaar waren geworden en onder deze was het admiraalschip het deerlijkst gehavend. Hendrix trok westwaart af en liep eene baai binnen, die toen *San Francisco* heette en nu denkelyk de stad *San Francisco de la Aguada* is; waarschynlyker echter is het *Aguadilla* geweest. Daar trachtte Hendrix zijne bekomen averijen zoo goed mogelijk te herstellen; men leest dan ook, dat de omliggende bewoners weldra aan den Gouverneur schreven, dat dag en nacht de geheele kust van Hollandsche hamers weerklonk, die bezig waren masten, roeren, zwaarden en ra's te herstellen.

Te San Juan was intusschen groote vreugde. Men juichte en jubelde en vereeuwigde het feit van het ontzet, door het monument, dat ik in Januari 1900 nog overeind vond.

Te midden dier vreugde kwam er een brief aan van den

Dat vrij het Dietsch kanon uw huis en kerk verniele
 Met heel uw boekerij!
 Uw geest, Balbuena, uw hoogverheven ziele
 Bleef ongedeerd en vrij.

Hollandschen Bevelhebber, die erg in den nood zat met zijne mondbehoefden. Ofwel de nood moet hoog geweest zijn, ofwel Hendrix was erg brutaal en onbeschaamd, ofwel hij had een zeer hoog denkbeeld van Spaansche ridderlijkheid, in ieder geval hij vroeg aan Don Juan de Haro, dat hij hem zou helpen met levensmiddelen. Wij kunnen ons het hoongelach verbeelden, waarmede die vraag van den „onbeschaamden Hollander, wiens handelsgeest zich ook hier niet verloochende”, ontvangen werd.

Wij zouden het van Don Juan zeer ridderlijk gevonden hebben, als hij de vraag had toegestaan, maar op de keper beschouwd, kunnen wij hem toch niet geheel en al ongelijk geven, dat hij het leveren van mondvoorraad niet alleen weigerde, maar volstrekt verbood.

Daar zat dus voor Boudewijn Hendrix niets anders op, dan Porto-Rico zoodra mogelijk te verlaten. Hij zette koers naar het zuiden en kwam op Paaschdag van 1626 te Bonaire; waar hij zich van het afgekapte verfhout en 700 schapen meestermaakte en, zegt Simons met verheven korthed (?) . . . vertrok. ¹⁾ Wat er verder van den man en zijn eskader geworden is, mogen anderen uitmaken; eveneens, welke rapporten hij naderhand in Holland uitbracht. Mijn doel was slechts, mede te deelen, wat een onderzoek aangaande het monument in „El Morro” van San Juan mij opleverde.

Moge het al voor onzen nationalen trots niet heel bevredigend zijn, dat dan ten minste de weetgierigheid van sommigen er bevrediging in vinde.

M. VICTOR ZWIJSEN.

Curacao, Colegio Santo Tomás,
1 Mei 1900.

¹⁾ Simons. Curacao. pag. 28.

UITTREKSEL

UIT HET WERK:

„Historie ofte Jaerlijk Verhael van de Verriehinghen der
Geootroyeerde West-Indische Compagnie, zedert haer Begin,
tot het eynde van t' jaer Sesthien-hondert ses-en
dertich; beschreven door Joannes de Laet Bewint-
hebber der selver Compagnie. Tot Leyden, bij
Bonaventuer ende Abraham Elsevier,
Anno 1644.”¹⁾

Blz 58—65.

Anno
1625.
Augustus.

..... Hier op wordt t' volck weder gheembarqueerd:²⁾ ende
zijn den eersten *Augusti* met alle de Schepen weder t' zeylgegaen;
ende alsoo de Schepen niet al eenen wech hadden te gaen, soo
hebbent buyten de Baye gheset op vijftien vademen: de
Generaal Boudewijn Hendricksz. hehielt by sich achthien soo
Schepen als Jachten: te weten: de *Roode Leeuw*, de *Witte Leeuw*,
Leyden, de *Blaeuwe Leeuw*, *Nieu-Nederlandt*, de *Hoope van*
Dordrecht, de *Geele Sonne*, de *Gulde Valck*, de *Goude Sonne*, de
Kleyne Tijger, *Utrecht*, (de *Koningin Hester*, en *Jonas* bevrachte

¹⁾ In aansluiting aan het opstel van den Heer *V. M. Zwijsen* volge hier,
hetgeen ik in een Hollandsch werk heb gevonden omtrent den mislukten
aanslag der Hollanders op Puerto Rico in 1625.

Ik vond bovengenoemd werk in de „Deventer Bibliotheek”. Het werd mij
bereidwillig ter inzage afgestaan door den bibliothecaris, *Ds. van Slee*, wien
ik hierbij gaarne mijn dank betuig voor de diensten mij bewezen in mijn
onderzoek naar werken, handelende over de Nederlandsche Antillen.

In *de Laet's* werk, waaruit ik later meer hoop te citeeren, bevond
zich ook een kaart van Puerto Rico, waarvan hierachter een afdruk volgt.

s'Gravenhage, September 1800.

J. H. J. HAMELBERG.

²⁾ In de baai van de rivier *Monguangape*, op de kust van Brazilië,
waarheen *Hendricks*, met admiraal *Veron*, in Maart 1652 uit Tessel was
vertrokken.

Schepen) *Hoorn*, *Medemblick*, *de Gulde Molen* ende *Vlissingen*, *Westcappel*. Met den *Ammirael Veron* souden oversteken naer *Africa* twaelf Schepen; ende de reste souden ofte naer huys keeren, ofte hier en daer haer voordeel soecken: ende zijn den vierden soo vanden anderen ghescheyden, ende elck sijn wech ghegaen. Eer dat d' een ende d' ander sijn verrichtinge verhaele, soo sal hier in t' korte seggen dat het *Vosken* d' welck op de Custe van *Brasil* was ghelaten; den ses-en-twintighsten *Julij* veroverde een Schipken met wijnen gheladen, kommende van *Madera*, ende willende naer *Angola*, op de hooghde van twaelf graden by Zuyden de Linie, ende setten daer op seven van sijn volck. Daer naer den elfden *September* nam noch een Schipken kommende van *Pernambuco* op de hooghde van derthien graden by Zuyden den *Tropicus Cancri*, ende setten daer negen Man op, hoe-wel alsdoen maer ses-en-dertich sterck waren, ende eyndelijck den ses-en-twintighsten namen noch een Schip, kommende uyt de *Bahia*, geladen met Suycker ende Tobac, op de hooghde van acht-en-twintich graden bij Noorden de Linie; daer acht van haer volck op setten: dat van *Pernambuco* wierdt by haer ontladen, ende namen over dry-en-dertich kisten Suycker; vijf rollen Tobac; eenighe Huyden, ende verscheyden Koopmanschappen. In dat van de *Bahia*, d' welck in Zeelandt wierdt op-ghebracht, wierden bevonden dry hondert en acht-en vijftich kisten Suyckeren; achthien en half kisten Tobac, twee hondert en neghen Huyden; ses Gotelinghen, ende eenighe Amunnitie. Wij sullen nu eerst vervolghen de voyage van den Generaels *Boudewijn Hendriksz*. De welcke deze ongelukkighe Custe van *Brasil* (daer wel bij de seven hondert van sijn volck begraven hadde) den vijfdien *Augusti* verlaten hebbende ende den veerthienden het Jacht *'t Tortel-Duyfken* naer huis ghesonden, om 't ghene 't welcke tot dien tijdt voor-gevallien was te boodschappen; is den negen-en-twintighsten van de selve maendt ghekommen aen de *Carabise* Eylanden, ende vervallen op *Bekia*, ofte het *Vogel-Eylandt* tusschen *Granada* ende *St. Vincent*, ende

den dertighsten 's avondts onder St. Vincent ten ancker ghekomen, alwaer alle vlijt aen wierdt ghewendt om ververschinghe voor de siecken, die noch al taemelijck veel waren, te bekommen, ende om dat 't selve te ghemackelyker soude gheschieden, soo leyde de *Generael* in dry verscheyde Bayen, in elck ses Schepen, om dat de Wilde soo veel te beter ende stoutelijcker mochten aen boordt kommen. Naer dat sich redelijcken wel aen dit Eylandt ende om-liggende hadde ververscht, soo is den thienden *September* weder t' zeyl ghegaen met een heel Noordelijcke windt, ende stijve koelte, sijn cours stellende naer het Westen; doch haer over-viel soo grouwelijcken storm, dat het schip vande *Generael* in grooten noodt was van sincken, soo dat gedwongen waren de groote mast te kerven, ende overboordt te smacken, de andere Schepen en hadden niet minder te lijden, verloren oock eenighe haer masten, ende waren eenighe leck gheworden tot sinckens toe, en verstroyden alle vanden anderen; deze storm duyrde wel vier-en-twintich uyren, ende de windt draeyde 't gansche Compas rondt; doch ten waeyde alle die tijdt niet even hardt, maer in 't midden was de storm op syn swaerste. Den elfden 's morghens vond de *Generael* sich bij-naer alleen, doch quam 's avondts neffens 't Schip *Leyden*, noch bij de *Jonghe Tyger*, en de *Nieuw-Nederlandt*; de andere waren eerst derthien, daer naer maar thien bij den anderen.

De *Generael* sach den twaelfden het *Dominica*; ende wierdt weder eenige daghen met soo groote kalmte ghequelt, dat eerst den negentienden quam by het Eylandt *Virgin Gorda*, alwaer hy dry van sijne Schepen vondt. Liet by die gheleghentheydt het Eylandt besichtighen, ende vernemen offer oock een Sout-panne was, doch daer en wierdt geene ghevonden, maer wel een seer bequame Haven, om de Schepen te kiel halen, en soo bequaemlijck te ligghen als men konde wenschen. Den twee-entwintighsten resolveerde hy vorder om de West te loopen door de Eylanden, om de andere Schepen die noch verdwaelt waren, op te soecken, ende by een te versamelen: doch des

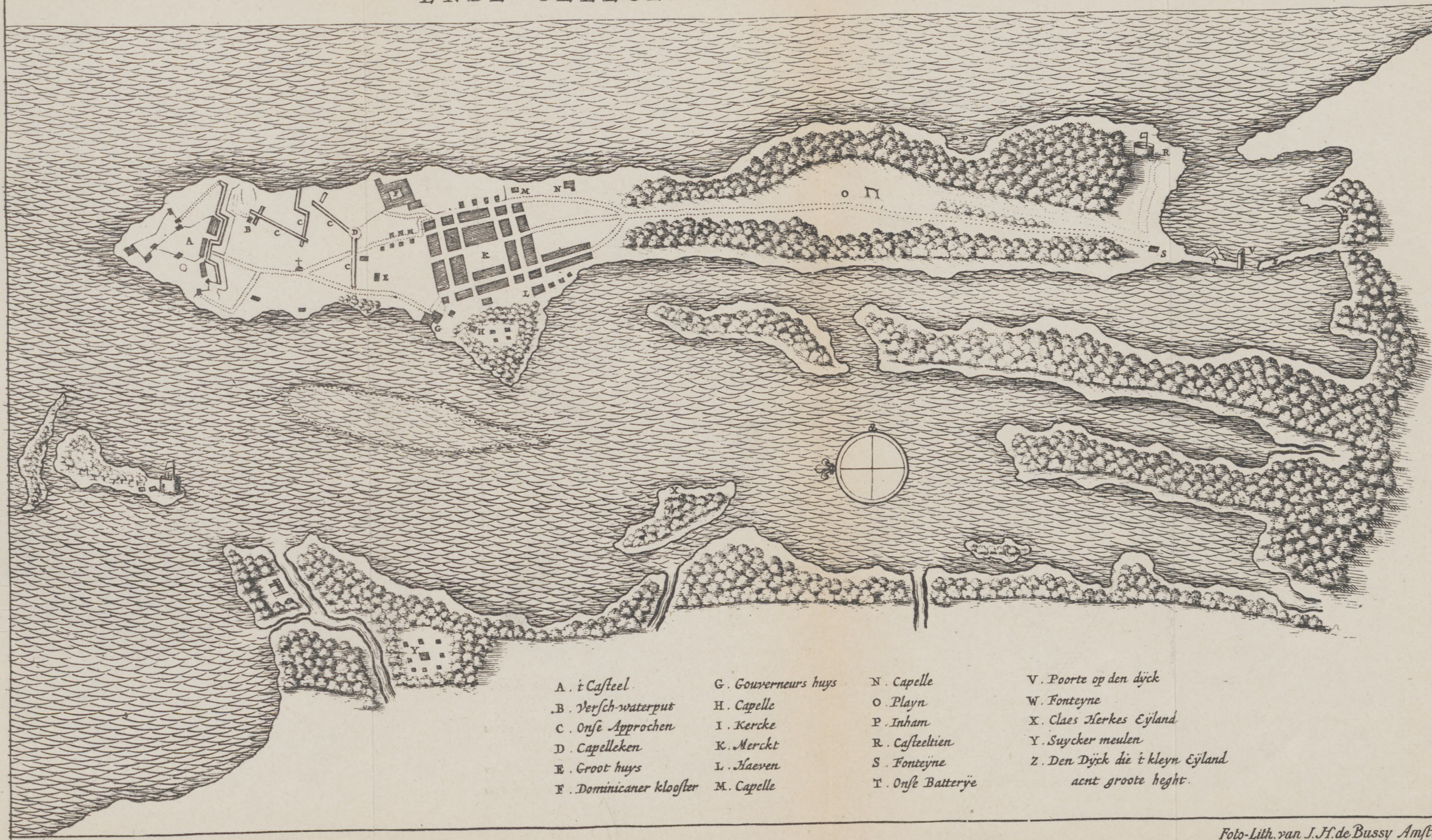
anderen daeghs quamen noch seven Schepen by hem, soo dat nu alle de Schepen wederom by een hadde, uyt-ghenomen de Schepen *de Geele Sonne*, *de Goude Sonne*, een gehuyrde Schip, ende *Vlissinghen*, welck sy doen presumeerden al willens van de Vloote ghescheyden te wesen, doch men heeft noyt yets van 't selve vernomen, soo dat in dat tempeest moet versopen wesen. De andere Schepen die als voren thien by een waren ghebleven, hadden den veerthienden Raedt ghehouden aen *de Blaeuw Leeuw*; ende alsoo daer uyt een vande Secrete Raden verstonden dat de *Generael* hadden te wachten aen 't Oost-eynde van 't Eylandt *St. Juan de Porto Rico*, soo hadden haer kours daer naer aen gestelt. 'S anderdaeghs vonden haer niet verre vande Stadt *Porto Rico*, daer de *Generael* het op ghemundt hadde, wesweghen hy dan alle noodighe ordre stelde om des anderen daeghs met sijn Vloote regel-recht inde Haven te loopen. Den vijf- en- twintighsten, de *Generael* met sijn Schip voor-uyt zeylende, ende de andere Schepen een yder op sijn beraemde ordre volgende, voeren sy daer in; de *Generael* en quam soo saen niet onder de reyck van 't Casteel, ofte de vyandt begon vervaerlijck met Canon op hem te schieten; hy gaf mede lustich vier, ende gheraecte binnen met verlies van vier Man ende eenighe ghequeste; ende de andere Schepen naer hem met weynich schade. Dit was een seer stout bestaen, ende dat andere Natien (als alleen Sir Francis Drake ¹⁾, hoe-wel met schade) noyt en hadden derven besoecken: want het in-kommen vande Haven is seer nauw, ende de vyandt heeft op de mondt een seer sterk Casteel liggen, met seer veel Stucken voorsien. Binnen zijnde, dede een yeder sijn beste om voor de Stadt te kommen; dan de drooghten waren hun soo hinderlijck, dat maer eenighe weynighe daer voor konden gheraecken, soo dat dien dach niet en konden landen; d'welck de Inwoonderen heel wel quam, want hadden den heelen dach ende nacht respijt, om

¹⁾ In het jaar 1595.

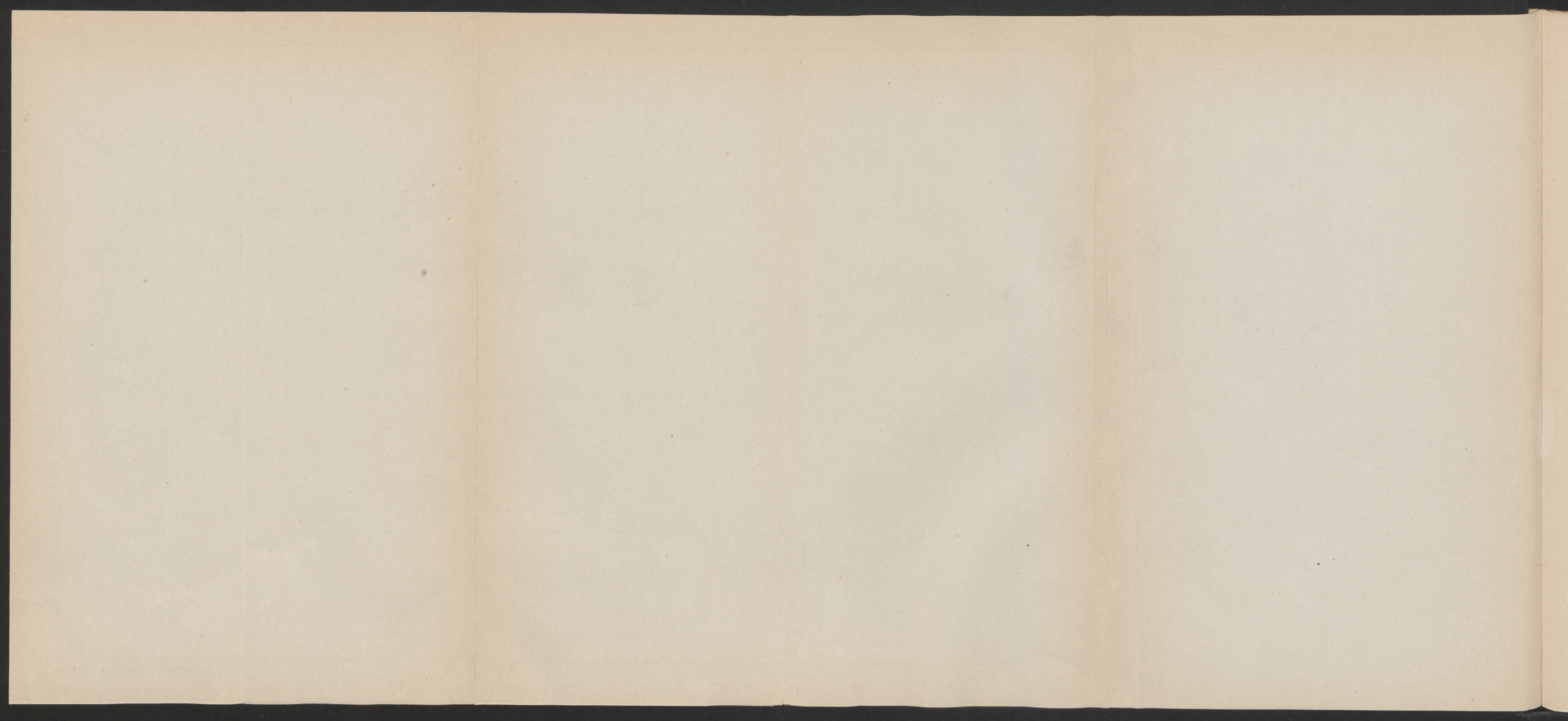
alle haer beste Goederen te vluchten, ende elck naer een schoon henen-kommen te sien. De ghelegentheyd van de Haven ende de Stadt, mitgaders van het Casteel, is uyt de bygevoeghde Caerten best te begripen

'S anderdaeghs hebben onse Schepen die voor de Stadt laghen, inde selve beginnen te schieten: ende ontrent den neghen uyren 's morghens is de *Generael* selfs eerst aen landt ghespronghen, by hem hebbende seven ofte acht hondert Mannen, soo Soldaten als Bootsghesellen: zijn soo in slach-orderinghe met ghesloten gelederen door de Stadt op de Marckt ghetrocken, nieuwers gheen volck ofte teghen-weer vindende, de Princen-Vlaghe wierde boven op de Platte-forme van des Gouverneurs Huys gheplant, het welke aen de West-zijde vande Stadt aen 't water is gelegen: daer naer zijn vande Marckt ghetrocken naar de groote Kercke, daer alle de Beelden ende andere Kerck-vercierselen, met der haest onder de voet geraeckten; des avondts wierden de Compagniën elck in een besondere plaetse verdeelt ende ghelogeert, ende alle plaetsen daer de vyandt konde in-vallen, met stercke wachten beset. *Capiteyn Molckman* wierdt de hooft-wacht ghegheven by een kleyn Toorentjen daer een *Crucefix* in stontd, ghelegghen op een hooghte, recht voor het groot Casteel, welck de Spagnaerden noemen *Morro* de St. Philippo, in 't welke de Gouverneur *Don Juan de Haro* sich met de Soldaten gheretireert hadde. De naestvolghenden dach heeft de *Generael* om 't droncken drincken van 't volck te verhinderen, veel Wijnen doen wech gieten, ende sware straffen doen verkondighen teghen het droncken drincken; doende daer in seer voorsichtelijck, want door de dronckenschap van 't volck dickwils schoone occasien sijn verloren, ende de vyandt groote voordeelen gegeven; soo dat beter is de vaten den bodem in te slaan, als 't volck de occasie te laten om sich te verlopen. Daer naer heeft hy vier metale Stucken doen aen landt brenghen om 't Casteel daer mede te beschieten, ende een Borstweringe laten opwerpen tegen 't schieten van

GRONDT-TEEKENING VANDE STADT EN KASTEEL PORTO RICO
 ENDE GELEGENHEYT VANDE HAVEN.

A. 't Casteel	G. Gouverneurs huys	N. Capelle	V. Poorte op den dyck
B. Versch-waterput	H. Capelle	O. Playn	W. Fonteyne
C. Onse Approchen	I. Kercke	P. Inham	X. Claes Herkes Eyland
D. Capelleken	K. Merckt	R. Casteeltien	Y. Suycker meulen
E. Groot huys	L. Haeven	S. Fonteyne	Z. Den Dyck die 't kleyn Eyland
acent groote heght.
F. Dominicaner klooster	M. Capelle	T. Onse Batterye	

de vyandt met Musquetten. Ende alsoo het Eylandeken daer de Stadt op licht, van 't groote Eylandt ghescheyden is aen d'een zijde door de Haven, ende aen d'ander zijde door een Canael; ende dat aldaer een stercke Reduyte lach, tot bevrijdinghe van de Brugghe die de passagie van die zijde te sluyten. Daer kommende hadden de Spaensche de voorschreven Reduyte ende Brugghe al verlaten; vonden daer noch vier stucken gheschuts; de onse braken de Brugghe ten deele af, ende besetten de Reduyte ende passagie met eenich volck, soo dat de vyandt vande over-zijde niet konde kommen dan met vaer-tuych. Dit is de Plaetse langhs de welcke de Grave van *Cumberlandt* dese Plaetse bemachtighde. Des anderen daeghs quamen de twee Compagnien weder by de Troupe; ende 't worde raetsaem ghevonden 't groot Casteel aen d'een zijde te landt te belegeren, ende aen d'ander zijde te water, om met de Boots de waterpassagien soo veel als moghelijck was te beletten; door dien uyt sommighe ghevanghens wierdt verstaen, datse binnen 't Casteel weynigh voor-raedt hadden van Vivres, en van Ammunitie oock maer tamelijck voorsien waren. Hebben alsoo by lichten daghe een Batterije ghemaect, en ses Stucken daer op-geplant, en een langh dwars Trenchement op-geworpen, en met wachten versien. Soo datmen op 't Casteel heeft begonnen te schieten, ende die van 't Casteel weder op de onse. De *Generael* dede mede besetten een Toorn op een Eylandeken, gelegen by Westen het inkommen vande Haven; d'welck de mondt van de Rievier *Bayamon* bevrijdt, datmen die by daegh uyt noch in en mach. Ende alsooder een vrent Zeyl buyten wierdt ghesien, d'welck meynden binnen te kommen, doch onraedt ziende, buyten bleef, soo wierdt de Schipper vande *Goude Sonne, Jan Jaspersz.* de Laet ghecommandeert met het Jacht *West-cappel* buyten te zeylen, soo om 't selve Zeyl te vervolgen, als om te beletten datter van buyten gheen toe-voer aen 't Casteel en wierde ghedaen. Den negen-en-twintighsten werdt dapper op 't Casteel geschoten: ende wierden Loop-graven

geordineert, om 't Casteel te naerderen, over welke wercken *Capiteyn Thyene* wierde ghestelt. 'Sanderdaeghs dede de *Generael* het Casteel op-eysschen, doch de *Gouverneur* gaf een spottelijck antwoorde. Dit gepasseert zijnde, hebben begost te Approcheren, en een recht Trenchement van ontrent twee hondert en veertich passen ghemaect, daer naer weder een dwars van ontrent hondert en thien passen, hoe-wel weynich volcks hadden om soo groote wercken te besetten; inde twee laetste wercken wierdt *Capiteyn Jean Stapele* met sijn Compagnie gheleghet. Den eersten October wierden verscheyden Commissarissen ghestelt over de Vivres ende Ammunitionen. Ende 's anderdaeghs noch sterck ghearbeydt aen de Loop-graven; daer lach een Bercke achter 't Casteel onder 't faveur van zyn Canon, vast ghemaect, d'welck de onse met de Boots kloeckmoedigh daer van daen haelden, sonder eenich verlies van volck: men vermoede 't selve eenighe toe-voer aen 't Casteel hadde gebracht; de *Capiteyn Stapele* als voren de wacht hebbende inde Trenchen, doch maer zes- en- dertigh ghesonde ende die dienst konden doen by sich vindende, heeft de vyandt langhs de Strandt hem onversiens overvallen, ende hoe-wel de selve te rugge wierdt ghedreven, soo zijnder ses van de onse doot gheslagen, ende seven gequest, daerder naerderhandt noch dry van ghestorven zijn; dit gheschiede den vierden *October*, ende ghelijck een ongheluck selden alleen komt; de schipper van *Nieuw-Nederlandt* ghelast zijnde met een Chaloupe met Steen-stucken en Musquetten wel versien, een uyre voor dach, in 't Fortjen aen de Brugghe Vivres te brengen, ende daer in door dronckenschap naer-latich zijnde, is by de vyandt door eene Canoe overvallen ende al-doodt gheslaghen, uyt-ghenomen dry die het ontswommen: hoe-wel maer een uyr roeyens en was van de Schepen tot aen de Brugghe. Den vijften is weder een Bercke vande Vijandt onder 't Casteel kommen liggen, sonder datmen 't selve heeft kunnen verhinderen; ende is een Boot met volck, de welke teghen het verbodt vande *Generael* van 't Fortjen aen de

Brugghe was over-ghevaren aen des vyandts zijde, by de selve onversiens over-vallen, ende uyt-ghenomen een die ontswoem, alle doot geslagen. De Capiteyns deden ondertusschen wel haer beste met schieten ende de wercken te besetten ende wacht te houden; dan door dien so weynich volcks hadden en konden geen vorder Approachen doen; bevonden haer mede sonder bequame Ingenieurs, Werck-Basen ende Mineurs, sonder welcke dese Belegeringhe niet wel en was te voltrecken. Die van 't Casteel vielen weder uyt, sloeghen Capiteyn Vseel doot, en noch thien Soldaten, en questen wel noch soo vele. Den volgenden nacht hielt de vyandt de onse den gantschen nacht in alarm, nu hier nu daer uyt-vallende. De *Generael* om den toe-voer aen 't Casteel beter te verhinderen, dede twee Boots Mannen, ende sondt die naer de mondt vande Haven. Den sevenden werdt een Spagnaert in 't Bosch ghevanghen bekommen; ende wierdt dapper met Canon op 't Casteel gheschoten, soo datter een Toorn van 't selve te neder storte, ende de Borst-weer groote schade quam te lijden. 'S ander daeghs is de *Generael* selfs met dry wel ghemande Boots naer de Brugghe toe-ghevaren, en heeft vijf van des vyandts Canoen ghedestruert sonder volck te vinden; ten selven daghe is by de onse omverre gheschoten seker Toorentjen van 't Casteel, daer de vyandt met haecx ende musquetten groote schade uyt dede. Den negenden is de *Generael* weder met eenighe Booten uyt-ghevaren, en heeft noch vijf Canoen vande vyandt verbroken; ende des nachts is de *Vice-Ammirael* nevens de Fiscael de Rievriere *Bayamon* op-ghevaren, ende heeft daer vier of vijf Huysen verbrandt, daer 't volck al uyt ghevlucht was. 'S anderdaeghs en is niet sonderlinghs voorghevallen, alleen soo is de *Generael* selfs gevaren om 't Casteel van de water-zijde wat naerder te besichtigen; ghelijck mede ten selven eynde den elfden ghevaren is inde Rievriere *Bayamon*; en dry Capiteynen in Zee en buytens gaets. Den vijfthienden wierdt by de onse aen Biddach ghehouden: ende alsoo tijdinge bequamen, dat de

vyandt een van onse Boots voor de Rievier *Bayamon* hadde verrast door naer-latigheyt van 't volck, ende ghenomen; soo wierden seven Boots derwaerts gesonden: te weten vier Boots naer de selve Rievier, met wel tachtich Mannen; dan op de Rievier kommende, wierden by de vyandt, de welcke ontrent de vijftich sterck in sijn voordeel, en met het kreupel-bosch beschut lach, soo gegroet, dat met verlies van elf Man, ende acht of negen ghequeste te rugghe mosten keeren. De andere dry Boots was belast buyten om te roeyen naer een andere mondt van de selve Rievier; dan daer voor-kommende vonden die heel toe, en wel dry voet hooch Strandt (daer eenighe daghen te voren aldaer wel ses voet waters was gheweest) soo dat met groote moeyte een licht Bootjen daer over haelden; doch de andere die reede gheretieert waren niet vindende, mosten mede te rugghe keeren. Den volghenden dach werden weder twee Boots naer 't Fortjen op de Rievier *Bayamon* gheleghen af-ghesonden: de welcke daer kommende, vonden 't selve by de Spagnaerden omcingelt; het eene Boot des niet tegenstaende stoutelijck sijn volck landende, is 't selve by de vyandt ghenomen, en 't volck doot gheslaghen, uyt-genomen een, die hoe-wel swaerlijck ghequest by 't ander Boot wierdt ghesalveert; 't Fortjen wierdt by de vyandt geraseert; en is de selve soo allenskens van Booten en de Chaloupen stercker ende de onse swacker gheworden. Soo dat de onse daeghs daer aen goede ordre hebben moeten stellen, dat van de vyandt te water gheen schade mochten lijden. De *Generael* nu klaerlijck merckende dat sijne macht te kleyn was, om 't Casteel met ghewelt aen te tasten, te meer om dat het schip *Enckhuysen* niet voor den dach en quam, daer een deel Soldaten ende veel Ammunitie in waren: ende dat door 't verlies van soo veel Boots de vyandt nu machtich van kleyn vaer-tuych was gheworden, sulcx dat voortaan qualijck soude kunnen beletten dat het Casteel gheen toe-voer van 't Eylandt en wierde ghedaen; dat mede de naest-gheleghene

Spaensche Gouverneurs haer beste souden willen doen om de belegerde te ontsetten, daer hy in langhe gheen secours uyt het Vaderlandt en hadde te verwachten, ende dat sijne Troupen dagelijks versmolten: heeft het wijsheit gheacht sich in tijds te bedencken ende van hier op te breecken, dewijl het noch met eeren, en sonder groot verlies konde doen. Wesweghen dan den neghentienden eenich goedt aen de Schepen heeft begonnen te zeynden, ende insonderheyt twee metalen Stucken van de vyandt verovert. Den een-en-twintighsten wierdt een brief aen de Gouverneur van 't Casteel ghesonden, ende ghevraecht of hy de Stadt van verderf wilde redimeren: doch de selve antwoorden daer op, datter steen en hout ghenoech op 't Eylandt was, om die weder op te timmeren, en meynde hy soude onse Vloote noch goedt koop hebben: dien dach wierdt voorts alles gescheept, ende bleef 't volck alleen met de lijve aen landt. Ende trocken den twee-en-twintighsten met goede ordre af, en begaven haer inde Schepen, naer dat de Stadt aen allen oorden aen brandt hadden gesteken. 'S anderdaeghs verbranden des vijandts Schepen, die aen de wal ghekort ende aen de grondt ghelopen lagen. In 't aftrecken en dede de vijandt gantsch geen belet, hoe-wel 't selve by lichten daghe geschiede: maer weder inde Stadt gekomen zijnde, maekte stracx een Batterije op den hoeck vande Stadt, ende begonnen den vier-en-twintighsten met Canon op onse Schepen te spelen, en al eenige schade te doen; soodat de Schepen een stuck-weegs wierden af-gekort. Van de vyandt plante 's anderdaeghs sijn Geschut op een andere plaetse, waer deur de onse ghenootsaekt waren noch vorder af te korten. Den ses-en-twintighsten quam der een Spaansch Schipken binnen, ende settent onder des vijandts Gheschut, soo dat men daer niet konde bij kommen. 'S anderdaeghs wierden de Stier-lieden gesonden om 't gat te diepen ende af te baecken, alsoo alles nu tot het uyt-loopen veerdich was; maer de windt niet dienende, moest de Vloote blijven ligghen. De *Generael* om 't volck

ondertusschen besich te houden, dede een landt-tocht doen, aen de over-zijde vande Stadt, doch vonden daer gantsch gheen volck. Den eersten *November* wierdt de windt Oostelijck, ende op de middach Zuyd-Zuyd-Oost, met een deur-gaende koelte; soo dat den Generael het seyn dede, datmen de anckers soude lichten, ende t' zeyl gaen: de *Vice-Ammirael* die voor-aen was, gheraecte aen de grondt, ende de ghehuyrde Schepen wierdt ghelast uyt te loopen. 'S anderdaeghs als de *Vice-Ammirael* nu weder af was gheraect, gingh de gantsche Vloote naer de middach weder t' zeyl met een schrale Ooste windt; ende gheraecten alsamen in Zee, uyt-genomen het schip *Medenblick*, d' welck aen de grondt quam te sitten: alle de Schepen waren van 's vyandts Canon soo getracteert, dat buyten zijnde, op de lij mosten smacken, om haer lecken te stoppen, ende haer masten, reen ende wandt te repareren; de *Generael* selfs hadt derthien scheuten in sijn Schip, altemaal onder ofte nevens 't water, waer van d' een wel elf voet berck houts hadde wech ghenomen, soo dat ghenoech te doen hadden om dicht te maken: ondertusschen bekommert zijnde voor 't Schip *Medenblick*, soo sondt Capiteyn *Bancker*, en andere met vijf Boots om alle hulpe aen 't selve te doen. Het gheraecte des anderen daeghs wel vlot, doch door quade toe-sicht ende verbaesthey, oock onwillighey van eenighe van 't volck, soo gheraecte stracx daer aen weder vast. 't Jacht *Porto Rico* (soo hadden de veroverde Bercke genoemt) welck de vyandt al vast hadde, ende 't volck al aen *Medenblick* ghevlucht, wierdt de vyandt weder ontweldicht ende uyt-ghebracht. Ondertusschen schoot de vyandt gheweldich in 't schip *Medenblick*, soo dat eenighe van 't volck al wilden overgheven, dan andere verhinderdent, en wilden 't uysterste verwachten. De *Generael* ziende dat de Vloote lichtelijck so doende verstroyen soude, vondt gheraden naer 't West-eynde van het Eylandt te verzeylen, om de Schepen daer by een te houden ende te herstellen: doch belaste de Schout bij nacht, ende dry andere Schepen (te

weten, de *Goude Sonne*, de *Meulen*, ende de *Jonghe Tijger*) dat voor 't gat souden blijven houden, om op 't Schip *Medenblick* te passen; ende daer soo langhe wachten, tot dat het selve ofte los ofte gantsch verdestrueert soude wesen; ende liet het voorts soetjens langhs de wal West-Noord-West henen lopen, tot dat den sevenden het sette in een schoone Baye daer goed anckergrondt was, voor een fray versche Rievier. Sondt 's anderdaeghs een ghevanghen Portugees aen landt, om de Spagnaerden die daer omtrent woonden, tot onder-handelinghe te locken, ende eenige ververschinge te bekommen. Maer daer quam gheen recht bescheet wederom voor den thienden, doen quamder een Spagnaert met een brief aen boordt, by de welcke de Inwoonders haer beleefdelyck excuseerden, ende seyden niet te vermoghen met de onse te handelen, wilden de onse yet hebben moesten op haer ghevaer soecken. Ondertusschen deden de Schepen yeder haer beste, om hare gheledene schade te herstellen, ende de resterende Schepen, die neffens de Schout bij nachte voor *Porto Rico* waren ghelaten, quamen den twaelfden mede by de Vloote, hebbende het schip *Medenblick* achter gelaten, daer het volck eyndelyck met de Chaloupe waren af gevlucht, sonder 't selve, ofte het geschut te verderven; waer over eenige muyt-makers, die oorsaeck hier van waren, daer nae haer straffe voor leden. Sij brochten mede een wel bezeylt Spaens schipken. 't Jacht *West-cappel* hadde 't selve den achtsten van deze maendt in een Bayken ofte Haventjen ghejaecht (welck sij noemen *Sierra Gorda*) doch en hadde doen wegghen de barninghen daer niet konnen bij kommen; dan den thienden nevens de andere Schepen die op *Medenblick* voor de Haven van *Porto Rico* hadden ghewacht, daer voor-by zeylende, ende 't selve daer noch ziende ligghen, haddent met de groote Chaloupe, ende eenighe Boots uyt-ghehaelt, doch was al ontladen; vonden daer alleen twee metale Stucxkens, ende twee metale Bassen in; ¹⁾

¹⁾ De veroverde Hollandsche kanonnen, waarvan de heer ZWIJSEN spreekt (zie blz. 95), zijn dus waarschijnlijk van dit schip gehaald (J. H. J. H.)

was een advys Bercke ghekommen van St. Domingo, wesweghen 't selve oock die naem hebben ghegheven. Naer dat haer daghelijcx hier hadden besich ghehouden met water halen ende de Schepen te versien, soo heeft den *Generael* den achthienden vijf Schepen, te weten, *de Vice-Ammirael Adriaen Claesz.*, *de Valck*, *de Geele Sonne*, *de Goude Sonne*, en 't Jacht *West-cappel* af-ghesonden naer St. Domingo, om aldaer op te passen op een *Galeon*, welck hy hadde vernomen uyt eenighe brieven in 't laest veroverde Schipken gevonden aldaer zeyl-reedt te ligghen, rijckelijck gheladen. Daer naer waren noch eenighe daghen besich met de buyt-goederen die in des *Generaels* Schip waren, over de andere Schepen te verdeelen, ende eenighe land-tochten te doen, om Beesten ende Vruchten tot verversinghe van 't volck aen te halen. Ende de twee bevrachte schepen, *de Koninginne Hester* ende *de Jonas* wierden afgheladen, ende naer 't Vaderlandt ghesonden, de welcke eerst den twaelfden *Martij* des toe-komstighen jaers in Zeelandt ende *Tesel* aen-gekomen, gheladen als volcht. De *Koninginne Hester* hadde in twaelf sacxkens, yeder met twee hondert Realen van achten. Een sacxken met ghebroken Silver, wegende dry pondt en thien oncen. Een Silveren Kruys, weghende wat meer als een pondt. Een-en-vijftich kisten Suycker: veertich lasten Gember bij gissinghe. Veertich Huyden. Noch twaelf Huyden; dry-en-twintich kisten Tobac; negen klokken, soo groot als kleyn; ses kopere Beckens. Ses kisten en een vaetjen met Spaensche Quartillos; en noch een partije ander koperwerck. De *Jonas* hadde in twee duysent twee hondert en vijf-entachtich *Porto Rico* Huyden. Hondert en elf Canaisters *Porto Rico* Gember. Vier dobbele kisten Suycker. Achthien ysere Gotelinghen; hondert en dertich stucken yser; een vaetjen Stael; twee Canaisters Wieroock. Thien sacxkens, yeder met twee hondert Realen van achter. Den negen-en-twintighsten lichten de Vloote haer anckers, en verzeylden van daer, ende passeerden 's anderdaeghs het Eylandt *Mona* den eersten *December*

waren dicht by den Oost-hoeck van 't Eyland *Hispaniola*. Den negenden quam de *Vice-ammirael* ende de andere Schepen weder by de Vloote. Sy waren den veerthienden t'zeyl ghegaen uyt de Baye aen 't West-eynde van *Porto Rico*, ende den twee-entwintighsten ghekommen acht mijlen beneden de Haven van *St. Domingo*, achter den leegen hoeck, daer goedt ancker-grondt vonden, en waren vier mijlen boven *Ocoa*;

.

.

EENE BLADZIJDE
UIT DE
GESCHIEDENIS VAN ST. EUSTATIUS.

Onder de meest bekende feiten uit de geschiedenis der Nederlandsche West-Indische eilanden behoort ongetwijfeld de verovering der kolonie Sint Eustatius door den Engelschen admiraal *Rodney* (1781). In de mij bekende moderne werken over de geschiedenis der Antillen ontbreken echter zoo goed als alle bijzonderheden omtrent deze gebeurtenis, die toch zoo gevolgrichtig is geweest en zooveel heeft bijgebracht tot het verval onzer Bovenwindsche eilanden. Ik vermeende daarom geen onnut werk te doen door de op die gebeurtenis betrekking hebbende gegevens -- door mij, tijdens mijn verblijf te St Eustatius, verzameld uit de archieven van dat eiland en uit de enkele geschiedkundige werken, die mij daar ten dienste stonden -- tot een geheel te vereenigen en daaraan publiciteit te geven. ¹⁾ Het

¹⁾ De werken, die mij ten dienste stonden of waaruit mij extracten gezonden werden, zijn:

C. de Jong, *Reize naar de Caraibische eilanden in 1780 en 1781*; Van Kampen's geschiedenis der Nederlanders buiten Europa; De Jong's geschiedenis van het Nederlandsch zeewezen; *History of England* door Hume en Smollett; *Scot's Magazine* van December 1781; *Missive aan Bewindhebbers* der W. I. Co. van Commandeur de Graaf op St. Eustatius, enz.; Van Heusden's *Vaderlandsche Geschiedenis*; Wagenaar's *ditto*. Bovendien had ik het geluk inzage te mogen hebben van het officieele brievenboek van Gouverneur de Graaff, thans in het bezit eener familie op St. Eustatius. *)

*) Een paar dagen voor mij het verslag gewerd, heb ik op het Rijksarchief alhier inzage gehad van eenige stukken betrekkelijk de verovering van St. Eustatius door de Engelschen in 1781. Waar het noodig was en voor zooveel ik de stukken heb kunnen raadplegen, heb ik gegevens daaruit ingelascht.

resultaat bied ik hierbij den in de kennis onzer West-Indische kolonies belangstellenden lezer aan.

De uitgebreide handel, die St. Eustatius in de 18de eeuw met de Engelsche kolonies in Noord-Amerika dreef en de groote voordeelen, die die handel afwierp, leidden er toe, dat er tusschen die kolonies en St. Eustatius een zeer vriendschappelijke verhouding ontstond. Toen dan ook in 1775 de Engelsche kolonisten in Amerika tegen hun moederland in opstand kwamen, toonde St. Eustatius hun zijne sympathie op werkdadige wijze. De Regeering van het eiland liet oogluikend toe, dat Amerikaansche kapers zich op het eiland van scheepsbenoodigdheden voorzagen, ja zelfs, dat zij er de door hen prijsgemaakte schepen oprachten en van uit het eiland kapertochten ondernamen. De kooplieden van het eiland, Hollanders zoowel als Engelschen, ontzagen zich niet zoo goed als openlijk handel in ammunitie te drijven met Engeland's opgestane onderdanen en hunne bondgenooten, de Franschen. Dat de Engelschen dit met leede oogen aanzagen, is zeer begrijpelijk en klachten van hunne zijde bleven dan ook niet uit. Eerst op het einde van 1776 namen die echter een meer bepaalden vorm aan, n.m. toen *Craister Greathead*, gouverneur van St. Kitts, met machtiging zijner Regeering, zich per missive van 17 December tot den gouverneur van St. Eustatius, *Johannes de Graaff*, wendde met de volgende bezwaren:

- 1°. dat niet alleen voorraad van alle soorten van provisiën en oorlogsammunitie bijna dagelijks en openlijk door de inwoners van St. Eustatius aan zijner Majesteits gerebelleerde onderdanen geleverd wordt, maar dat zelfs schepen op het eiland bemand en uitgerust worden, met het expres en kennelijk voornemen om op de schepen van Zijne vreedzame en getrouwe onderdanen te kruisen en die prijs te maken;
- 2°. dat in het bijzonder één schip, genaamd „The Baltimore Hero,” dusdanig bemand en uitgerust, op of omstreeks

den 21sten November l. l. onder zekere vlag, bekend als die van het Vasteland Congres, actueel en op een rooversche wijze, bijna onder het bereik der batterijen van St. Eustatius, aangetast en genomen heeft een brigantijn en lading, van het eiland St. Eustatius vertrokken als het eigendom van een Engelsch onderdaan, terwijl genoemde Baltimore Hero, na deze zeerooverij openlijk te hebben begaan in het gezicht der Hollandsche forten, met de vlag in top ter reede van St. Eustatius is teruggekeerd en aldaar met alle teekenen van hulde en bescherming is ontvangen;

30. dat een gewapend vaartuig, genaamd „Andrew Doria”, gecommandeerd door kapitein *Robertson*, in dienst zijnde van en behoorende aan de Amerikaansche rebellen, omtrent medio November ll. openlijk ten anker is gekomen ter reede van St. Eustatius, met een vlag in top bekend als die der rebellen, en aldaar het fort „Oranje” met 13 schoten gesalueerd heeft, welk saluut, met de plechtigheid, verschuldigd aan de vlag van een onafhankelijken en souverainen Staat, is geretourneerd, terwijl daarna genoemd vaartuig vergund werd eene lading buskruit en andere zaken in te nemen, bestemd voor het leger der opstandelingen.” ¹⁾

In antwoord op deze beschuldigingen verzocht *de Graaff* aan *Greathead* de bewijzen te leveren der beweringen, vervat in de eerste klachte, en deelde hem verder mede zich te vleien van zijne handelingen ten opzichte der Baltimore Hero en der Andrew Doria behoorlijke verantwoording te kunnen geven aan

¹⁾ Bijzonderheden omtrent deze voorvallen had *Greathead* het eerst verkregen uit inlichtingen, hem gegeven door vier matrozen der Andrew Doria: twee Engelschen, een Franschman en een zekere John Trottmann. Deze laatste was een jongeling van Barbados, die door zijne ouders te Philadelphia ter school was gezonden. Op een avond buiten de stad wandelende, werd hij door eenige Amerikanen geprest als matroos en gedwongen op de Andrew Doria te dienen. Te St. Eustatius gelukte het hem met genoemde drie andere matrozen in een roeiboot naar St. Kitts te ontvluchten.

Hunne Hoog Mogenden de Staten Generaal, „de eenige Meesters, aan wie hij rekenschap zijner daden verschuldigd was.” Ten slotte nog diende *de Graaff* op zijne beurt eene klachte in, n. m. over het Engelsch bestuur op St. Kitts, dat duldde dat men hem, *de Graaff*, in de op dat eiland verschijnende nieuwsbladen de vuigste beleedigingen naar het hoofd slingerde, „insolentiën, die zijne Meesters zouden weten te beteugelen”.

Verdere correspondentie tusschen *de Graaff* en *Greathead* leidde tot niets dan tot een wisseling van hatelijkheden. *Greathead* wendde zich daarom tot den gouverneur-generaal der Engelsche West-Indische eilanden, Lord *Germain*, en deed hem verslag van al het voorgevallene, daarbij als zijn gevoelen te kennen gevende dat — ofschoon hij wel niet het wettig en overtuigend bewijs had verkregen, dat de kaper Baltimore Hero het eigendom van een Hollandsch onderdaan was — dit toch, (zoowel als de andere punten van beschuldiging), tot zijne satisfactie was bewezen.

Lord *Germain* stelde alle stukken in handen zijner Regeering, die door haar gezant in den Haag, Ridder *Yorke*, op hoogen toon van de Staten deed eischen de terugroeping en afzetting van *de Graaff* als gouverneur. De Staten gaven hierop den gezant te kennen, dat het niet hunne gewoonte was, hunne dienaren onverhoord uit hun dienst te ontslaan, en dat zij daarom den gezant slechts in zooverre satisfactie konden geven, dat zij *de Graaff* zouden aanschrijven, zich ter zijner verdediging naar het moederland te begeven. Bij missive van 25 Maart 1777 deden de Staten dit dan ook.

Deze missive bereikte St. Eustatius in het najaar, hetgeen *de Graaff* aanleiding gaf om zich bij de Staten te verontschuldigen, indien hij niet onmiddellijk aan hunnen last zou kunnen voldoen. Hij zou juist in den winter het moederland bereiken, terwijl een 26-jarig onafgebroken verblijf in een West-Indisch klimaat en zijn thans zoo zwak gestel, nog onlangs op zoo'n zware proef gesteld door een zware ziekte (de kinderpokken), het voor hem uiterst gevaarlijk zouden maken, zich aan een

grootte verandering van klimaat bloot te stellen, en zijn plicht als echtgenoot en vader gebood hem om zoolang mogelijk den zijnen tot steun te strekken en zijn leven niet in gevaar te brengen. Nog herinnerde hij den Staten aan zijn langdurigen dienst en het vertrouwen, door hem al dien tijd genoten, en beloofde zonder falen met de eerste de beste gelegenheid in het voorjaar de reis naar het moederland te zullen ondernemen.

Voorzien van alle documenten, die hij tot zijne verdediging noodig achtte, vertrok *de Graaff* dan ook in de lente van 1778 naar Holland. Aldaar aangekomen, verzochten de Staten hem zich te verantwoorden op de volgende punten van aanklacht, tegen hem door de Engelsche regeering ingediend:

- I. dat hij oogluikend zou hebben toegelaten, dat Amerikanen op St. Eustatius schepen ter kaapvaart hebben uitgerust;
- II. dat hij zou hebben toegelaten het nemen van een Engelsch schip, bijna onder het bereik van het geschut der batterijen van zijn eiland;
- III. dat hij het saluut zou geretourneerd hebben aan de Amerikaansche vlag, door de forteres van zijn gouvernement.

De Graaff verdedigde zich op deze punten in een breedvoerige memorie, die in druk verscheen, en wier inhoud ik hier in korte trekken laat volgen.

Op het eerste punt van aanklacht antwoordde *de Graaff* niet veel meer dan: „Waar is het bewijs van zoodanige conniventie, als men mij ten laste legt? Waar is de probatie?” — het op den voorgrond stellende dat iemand, die klachten inbrengt, die ook dient te staven en dat de aangeklaagde niet gehouden is hare onwaarheid of ongegrondheid te bewijzen.

Het tweede punt van klachte behandelde *de Graaff* op spot-tenden toon, nadruk leggende op het woordje „bijna”. Hij merkte aan: „in deze zijne handeling niets ongepermitteerds, niets nadeeligs ten regarde van hem zelve te zien.” Was de Baltimore Hero *bijna* onder het bereik van het geschut der batterijen van St. Eustatius en dus niet *binnen* het bereik

daarvan, dan had hij blijkbaar daarmede ook niets tegen den kaper kunnen uitrichten. Daar de uiterste kust van St. Eustatius slechts twee mijl van die van St. Kitts verwijderd is, beteekende *bijna* onder het bereik van het geschut van St. Eustatius óók *bijna* onder het bereik der kanonnen der forten van St. Kitts, waar men ook werkeloos was gebleven. Bovendien waren de bewijzen omtrent dit punt van aanklacht — als *de Graaff* aanmerkte — gegrond op de verklaringen van slechts één getuige en dus in rechten „*nullius momenti*”.

In antwoord op het derde punt van aanklacht beweerde *de Graaff* dat hij het saluut van de Andrew Doria beantwoord had met twee schoten minder dan door dien bodem waren gelost, welke bewering hij staaft door eene verklaring van den commandant van het fort Oranje, *Abraham Ravene*. Tevens bracht *de Graaff* het bewijs bij der aloude gewoonte te St. Eustatius om een oorlogsschip schot voor schot te retourneren, terwijl het saluut van een koopvaardijship steeds beantwoord werd met twee schoten minder, dan waarmee het zelf had gesalueerd. Daar hij dus de Andrew Doria had gesalueerd als een koopvaarder en de Engelschen zelf beweerden, dat het een oorlogsschip was, kon niet gezegd worden, dat hij het saluut der Andrew Doria had geretourneerd of haar vlag gelijkgesteld met die van een onafhankelijken en souverainen Staat. Bovendien verschilden de getuigenissen omtrent dit saluut zoozeer van elkaar ten opzichte van het *aantal* schoten, waarmee de Andrew Doria had gesalueerd en waarmee dit saluut was beantwoord, dat zij in rechten geen geloof verdienden, vooral niet de getuigenis van een jeugdigen deserteur. (*John Trottmán*).

Na aldus op deze drie punten van aanklacht te hebben geantwoord, liet *de Graaff* op zijne verdediging een verslag volgen van al de onwettige daden der Engelschen, gedurende zijn bestuur tegen inwoners van St. Eustatius, St. Martin en Saba gepleegd.

De commissie — bestaande uit de heeren *J. B. Bicker* en

P. Warin, Bewindhebbers der West-Indische-Compagnie ter Praesidale Kamer te Amsterdam — die de verdediging van *de Graaff* moest onderzoeken en daarover aan de Staten verslag doen, gaf als hare meening te kennen, dat de verdediging van *de Graaff* „alleszins voldoende te achten was en dat zelfs uit de deductie en de bijgevoegde bewijzen eerder klachten zouden kunnen proflueeren tegen het gedrag der Engelschen in West-Indiën, dan dat deze zich met eenig recht over die van onze natie zouden kunnen beklagen.” De Staten vereenigden zich met de opinie der commissie van onderzoek, handhaafden *de Graaff* als gouverneur van St. Eustatius en deelden den Engelschen gezant hunne beslissing mede.

Het moet een ieder, die zich de moeite wil getroosten de uitvoerige verdediging van *de Graaff* en zijne correspondentie met de Engelsche gouverneurs in alle détails na te gaan, verwonderen, dat de Staten in deze zaak zulk een partijdige en weinig politieke beslissing namen. Om van het eerste punt van aanklacht de wettige en overtuigende bewijzen te leveren, was zeker een zeer moeielijke taak, vooral waar de aangeklaagde de hem ten laste gelegde feiten zou hebben gepleegd op verren afstand, vanwaar geen getuigen konden worden opgeroepen, hij een zeer rijk grondeigenaar was en een inboorling der kolonie, aan haar invloedrijkste families en regeeringsleden verwant, en bovendien nog het ambt bekleedde van gouverneur, met bijna onbepaalde macht over zijn ondergeschikten. Beweerde men, dat een zeker schip ammunitie zou ingenomen hebben, *de Graaff* stond klaar met een beëdigde verklaring, dat die ammunitie niet voor de rebellen was bestemd. Werd de gouverneur er op gewezen, dat de Amerikanen op St. Eustatius schepen hadden uitgerust of in de uitrusting van Amerikaansche schepen hulp hadden verleend, hij kon een beëdigde verklaring der kapiteins dier schepen overleggen, waaruit bleek dat de geheele uitrusting was geschied te Boston of te Philadelphia. Bracht men tegen hem in, dat ingezetenen van St. Eustatius schepen in

eigendom bezaten, die onder de vlag der rebellen kapertochten ondernamen, *de Graaff* was in het bezit van verklaringen, dat zulke schepen uitsluitend aan Amerikanen toebehoorden, enz., enz..

Dat echter de kooplieden van St. Eustatius den Amerikanen of — wat hetzelfde was — den Franschen ammunitie leverden, laat geen twijfel over. Immers, de Deensche kolonies hadden de groote hoeveelheden ammunitie, die van St. Eustatius werden vervoerd, niet noodig; aan de Spaansche kolonies mocht, wegens den oorlog tusschen Spanje en Engeland, geen ammunitie geleverd worden en de Engelschen zouden er zich toch zeker niet over beklaagd hebben, indien al het van St. Eustatius verscheept oorlogsmaterieel aan hun eigen kolonies was geleverd geworden. Eveneens staat het vast, dat vele kooplieden in het moederland de Amerikanen steunden en daartoe boden de handelsrelaties met St. Eustatius — en ook met Curaçao — hun een geschikte gelegenheid aan. Van uit Holland met oorlogsmaterieel bevrachte schepen klaarden na volbrachte reis op St. Eustatius uit voor de een of andere Hollandsche haven, met groote hoeveelheden ammunitie aan boord, quasi omdat zij er geen verkoop voor hadden kunnen vinden, doch inderdaad om ze in volle zee aan boord van Amerikaansche schepen over te schepen. De Engelschen hadden daarvan het bewijs, daar zij eens zulk een schip¹⁾ benevens den Amerikaanschen schoener aanhielden, waarin, volgens de verklaringen der matrozen, deze ammunitie had overgescheept moeten worden. Bovendien was het ook niet te veronderstellen, dat schepen, die zulke rijke ladingen voor de retourreis konden innemen, door hen aangebrachte ammunitie — een zoo gevaarlijke en aan bederfonderhevige lading — weer naar Holland zouden terugvoeren. Wat verder aangaat de verklaringen van Amerikaansche scheepskapiteins, lieden, die meestal uitgingen van het principe: “everything is fair in love and war” — men kan die laten voor wat zij waard zijn.

¹⁾ De „Watergeus”, met een lading van 43 750 pond buskruit en 3 vaatjes vuursteen.

De spotachtige toon, die *de Graaff* op het tweede punt van aanklacht aanslaat, ontzenuwde die in geen en deele. Het was immers niet de quaestie of hij de handelingen der Baltimore Hero had kunnen voorkomen; de vraag was of het met de bestaande vriendschappelijke betrekkingen tusschen Holland en Engeland overeen was te brengen, om dat schip, nadat het een Engelsch vaartuig had veroverd, op de reede van St. Eustatius toe te laten, het faciliteiten te verleen en het daarna ongehinderd met zijn prijs te laten vertrekken. Doch dat punt raakte *de Graaff* wijselijk in het geheel niet aan.

Ten aanzien van het derde punt van aanklacht kan men *de Graaff's* verdediging moeielijk anders noemen dan een uitvlucht. Aannemende, dat men kon spreken van een oorlogsschip, waar het betrof een vaartuig van rebellen, die zich nog niet tot een erkenden, onafhankelijken staat hadden gevormd; aannemende, dat men zulk een vaartuig niet als kaper of zeeroover zou qualificeeren — de vraag was niet zoozeer of de *Andrew Doria* in alle opzichten was behandeld als een oorlogsschip van een onafhankelijken Staat, dan wel of de vlag der rebellen al dan niet op St. Eustatius was erkend. De Engelschen hadden ook niet van een oorlogsschip gesproken, doch slechts van „een gewapend vaartuig”, en dat was de *Andrew Doria* zeker. Trouwens, de Amerikanen zelf zijn het er vrij wel over eens, dat hun vlag voor het eerst op St. Eustatius werd erkend en een portret van *de Graaff* wordt nog steeds in een der museums van de Vereenigde Staten — ik vermeen te Providence — bewaard als dat van den man, die het eerst de „stars and stripes” de verschuldigde eer bewees. Had *de Graaff* kunnen gissen, hoe die vlag binnen korten tijd door de machtigste natie's van Europa zou zijn gezien en geëerbiedigd; had hij kunnen vermoeden tot welk een groot en energiek volk zich die oproerlingen zouden ontwikkelen — hij zou zeker niet ter wille van de betrekking van gouverneur van St. Eustatius op zoo flauwhartige manier zich hebben trachten vrij te pleiten

van dat erkennen van de banier, die zich thans van Noord- tot Zuidpool met rechtvaardigen trots op alle zeeën ontplooit.

Nog blijkt het uit *de Graaff's* correspondentie met de Engelsche gouverneurs genoegzaam, dat hij de man niet was, om de goede verstandhouding tusschen de Hollandsche en Engelsche kolonies te bevorderen. De vinnige toon, dien hij in zijn brieven tegenover Engelsche autoriteiten aansloeg, ¹⁾ kon deze slechts tegen hem verbitteren, en de ontwijkende antwoorden, ²⁾ die hij zelf op de meest gegronde klachten gaf, konden slechts wantrouwen wekken. Bovendien, al waren de tegen *de Graaff* ingebrachte klachten niet volgens de regelen der bewijsleer in strafzaken wettig bewezen — in het administratieve

1) Het b. v. eens gebeurd zijnde dat een Engelsch gouverneur — na eens de Graaff betiteld te hebben als gouverneur van St. Eustatius in Oost-Indie — later in een zaak eener klachte tegen een ingezetene van St. Eustatius, die zich blijkbaar aan Engelsch eigendom vergrepen had, en in welke zaak de Graaff maar steeds vroeg naar de wettige bewijzen, zich — met overlegging van een extract eener verklaring, waaruit wel is waar niet wettig des aangeklaagden schuld bleek, maar die toch zeer waarschijnlijk maakte — op de Graaff's gezond verstand beriep, antwoordde deze:

„In hoeverre Uwe Excellentie met het gezond verstand in dit respect geraadpleegd heeft, zal ik overlaten aan het oordeel van personen, genegen om de woorden van het extract in hun blijkbaren zin en gewone acceptatie aan te nemen, en dan zal het misschien voorkomen, dat Uw appel aan het gezond verstand in bovenaangehaalde periode, even zoo notabel en doorslaande is als Uwe kennis in de geographie”.

2) Deden de Engelschen klachten over een ingezetene van St. Eustatius en gaven zij daarbij zijn juisten naam niet op — hetgeen met Hollandsche namen meermalen gebeuren moest — de Graaff antwoordde: „dat zulk een persoon niet op het eiland bekend was”. Gaven de Engelschen hem enkele malen de wettige bewijzen hunner klachten tegen een inwoner van St. Eustatius, de Graaff liet zulk een persoon gevangen zetten in het fort Oranje, waar de troepen gekazerneerd waren, quasi om de zaak te onderzoeken, doch voor dit onderzoek afgeloopen was, had de Graaff steeds te melden: „dat het hem leed deed te moeten mededeelen dat die persoon ontsnapt was”. Een enkel maal verklaarde de Graaff zelfs een schuldige niet gevangen te kunnen zetten, „omdat er geen plaats was in de gevangenissen van het eiland”.

behoeft naar die wettige bewijzen niet steeds gevraagd. *De Graaff's* positie als gouverneur werd, na de klachten der Engelschen — die minst genomen toch wel eenigen grond voor hun bezwaren gehad moeten hebben — geheel onhoudbaar. Hadden de Staten *de Graaff* per se de hand boven het hoofd willen houden, er stonden daartoe genoeg wegen open, doch om *de Graaff* als gouverneur naar St. Eustatius terug te zenden, was zeker niet de verkieselijkste politiek van het zwakke Holland tegenover een machtigen nabuur. Een beleid, meer in overeenstemming met de handelingen van den gouverneur-generaal van Suriname, *P. R. Cants'laar* — die in 1828 de leden van een rechterlijk college te St. Eustatius van de verdere waarneming hunner functie's verschoonde op grond dat, ofschoon de tegen hen ingebrachte klachten wel is waar niet wettig waren bewezen, die toch genoeg redenen van bezwaar opleverden voor een verdere waarneming hunner bedieningen — zou zeker meer in overeenstemming zijn geweest met de zoo wel bekende voorzichtigheid der Staten. Misschien ware dan Holland van de rampen des oorlogs verschoond gebleven, want dat de weigering der Staten om de Engelsche regeering eenige satisfactie hoegenaamd te geven in hare klachten tegen *de Graaff* en in het algemeen over de hulp door Hollanders aan Amerikanen verleend, een der voornaamste oorzaken der oorlogsverklaring in 1780 is geweest, schijnt aan geen twijfel onderhevig. De hulp door St. Eustatius aan de rebellen verleend, werd door de Engelschen van overwegend gewicht geacht, zoozeer zelfs, dat Lord *Stormont* in 1781 openlijk in het Parlement verklaarde, „dat, ware St. Eustatius drie jaar geleden in den oceaan verzonken, de Amerikaansche opstand reeds lang onderdrukt zou zijn geweest”. Op den duur zou Engeland, indien het in zijn toenmalige koloniale politiek had volhard, zeker niet in staat zijn geweest het zich met rassche schreden ontwikkelend land als kolonie te behouden, doch, ware den toenmaligen opstandelingen alle toevoer van oorlogsbehoeften, waarin St. Eustatius voor een zeer belangrijk deel voorzag,

afgesneden geworden, misschien waren zij er niet in geslaagd reeds toen hunne onafhankelijkheid te verwerven. En hadde Engeland daarna zijn koloniale politiek gewijzigd, hadde het daarna een bestuur ingevoerd in den geest als het ruim een halve eeuw later aan Australië en Canada gaf — kolonies te dier tijd zeker van meer belang en kracht dan de Amerikaansche kolonies op het einde der 18^e eeuw — wellicht was er thans een groote en machtige staat minder. Wie zal thans kunnen uitmaken of Lord *Stormont* zich aan overdrijving schuldig maakte en wie zal kunnen bepalen welk een invloed het kleine eilandje St. Eustatius misschien op de wereldgeschiedenis heeft uitgeoefend! Zeker laat zich het besluit der Staten in zake de Graaff moeielijk anders verklaren, dan door met *van Heusden* aan te nemen, „dat de Staten dachten dat Engeland, uit vrees van met de Republiek te breken niet tot dwangmaatregelen zou overgaan”.

Van den anderen kant echter dient niet uit het oog verloren, dat de Engelschen de Staten ten opzichte der Kolonie St. Eustatius meermalen hadden gegriefd door eigenmachtige, tegen alle beginselen van het volkenrecht indruischende handelingen. Op St. Eustatius b. v. landde de bemanning van een Engelschen kaper in een der buitenbaaien, liep een paar plantages af, voerde de geroofde goederen mede en doodde zelfs een ingezetene. Op St. Martin en Saba werden Amerikaansche schepen, in de haven of op de ree voor anker liggende, door Engelsche kapers genomen en weggevoerd ¹⁾, en St. Eustatius bleef alleen voor dergelijke rooverijen gespaard door de wakkere houding van den Graaf *van Bijlandt*, commandant van het ter reede van St. Eustatius liggend, Hollandsch oorlogsschip *Mars*. Op geen zijner klachten over deze eigenmachtige handelingen kreeg *de Graaff* ooit eenige voldoening van de Engelschen. Zóó ontstond er tusschen de Staten en Engeland ten opzichte

¹⁾ O. a. de brik *Minerva*, de *Wellcome* en de schoeners *Liddy* en *Liberty*.

van deze kolonie een gespannen verhouding, die er na de terugkomst van *de Graaff* op 2 Januari 1778 niet beter op werd. Admiraal *Rodney* kreeg bevel met zijn vloot de haven van St. Eustatius te blokkeeren. Den 9^{den} Mei 1780 arriveerde op St. Martin een Engelsch eskader van één linesschip en zes fregatten, onder bevel van kolonel *Robertson*. Deze eischte van den commandeur *A. Heijliger* de overgave van alle Amerikaansche schepen, die in Philipsbaai ten anker lagen en, toen deze eisch niet spoedig genoeg werd ingewilligd, werden de Amerikaansche schepen eenvoudig weggenomen. De Hollandsche sloep "Experiment" werd door een Engelschen kaper genomen; op 29 Mei 1780 voerde dezelfde kaper de Amerikaansche bark „Lively” van de ree van St. Eustatius weg; elf dagen later geschiedde hetzelfde met de Fransche bark „Le Diable Boiteux”; te Saba voor anker liggende; de Engelsche kaper „Hawke” nam de Amerikaansche bark „Washington”, binnen het bereik van het geschut van het fort Pointe Blanche op St. Martin; de door den orkaan van 18 October 1780 van hun ankers ter reede van St. Eustatius weggeslagen schoeners „Greyhound” en „Runner” en de brik „Aimable Hollandais” werden door de Engelschen genomen en prijs verklaard.

Dat zulk een gespannen verhouding niet lang kon voortduren, lag voor de hand; den 20sten December 1780 verklaarde Engeland dan ook den oorlog aan de Republiek en den dag daarna werd aan *Rodney* het bevel gezonden om de Hollandsche bezittingen in West-Indië te veroveren.

Het was te één uur in den namiddag van den 3^{den} Februari 1781, dat een Britsche vloot van 15 linesschepen, 5 fregatten, 2 branders en eenige kleine, gewapende vaartuigen — onder bevel van Sir *Rodney* en met 3 regimenten troepen aan boord ondergeneraal-majoor *John Vaughan* — ter reede van St. Eustatius aankwam en schrik en ontsteltenis verspreide onder de ingezetenen, die nog geen kennis droegen van de vredebreuk. De

vloot stelde zich in linie op van af de Galgenbaai tot aan Diamond Rock, dus de geheele benedenstad bestrijkende, en weldra landde er een parlementair, ¹⁾ die den gouverneur het volgend schrijven overbracht:

„Aan boord de *Sandwich* op de reede te
„*St. Eustatius*, den 3^{den} Februari 1781.”

„Wij, Hoofdofficieren en Commandanten en Chef van
„Zijner Britsche Majesteit's vloot en leger in West-Indië,
„doen u in Zijnen Koninklijken naam afvorderen eene
„dadelijke overgave van het eiland *St. Eustatius* en deszelfs
„onderhoorigheden, met alles wat daartoe behoort. Wij
„geven u een uur tijd van beraad. Indien eenige tegenstand
„geboden wordt, moet gij de gevolgen afwachten.”

George Bridges Rodney,
John Vaughan.

Op ontvangst dezer sommatie riep *de Graaff* terstond den Raad bijeen en hoorde het gevoelen van de weinige leden, die verschenen, alsmede dat van den commandeerenden officier van het garnizoen, die allen eenparig van oordeel waren, dat het eiland met zijn garnizoen van 50 man, „so officieren als gemeenen”, ²⁾ in het geheel niet tegen eene macht als die, waarmede de Engelschen het bedreigden, te verdedigen was, waarom aan *Rodney* het volgende antwoord werd gezonden:

„De Gouverneur *de Graaff*, het niet in zijn macht
„hebbende om eenigen weerstand te bieden aan de Britsche
„machten, die het eiland *St. Eustatius* ingesloten hebben,
„geeft hetzelfde met deszelfs onderhoorigheden over aan de
„Heeren Sir *George Bridges Rodney* en den Generaal *John*

¹⁾ De luitenant-kolonel James Cockburn, vergezeld door een officier van lageren rang.

²⁾ Schrijven van de Graaf aan Bewindhebberen, dd. Amsterdam 3 Dec. 1781. (Berustende in het Rijksarchief te 's Hage).

„*Vaughan*. De eer en menschlievendheid dezer Comman-
danten-en-Chef kennende, beveelt de Gouverneur de stad
en derzelve inwoners aan in hunne goedertierenheid en
„genade.”

Johannes de Graaff.

Oliver Oyen.

Jacobus Seys.

Hendrik Pandt.

Terstond na deze overgave landde *Vaughan* de troepen en plaatste wachten van het eene einde der benedenstad — waar zich alle pakhuizen in een dubbele rij langs de baai uitstrekten — tot het andere, en nam *Rodney* de 35 schepen, benevens eenige kleinere vaartuigen, die op de ree lagen, in beslag. Onder die schepen was ook het oorlogsschip *Mars* — een fregat van 36 stukken en 230 man, onder bevel van *van Bylandt* — dat zich overgaf, na het recht te hebben bedongen zijn laag te mogen afvuren. Het andere oorlogsschip, dat de Staten in deze wateren hadden — eveneens *Mars* genaamd, doch een lineschip van 64 stukken en 418 man, onder bevel van den Schout-bij-nacht *Willem Crul* — had juist twee dagen te voren met een convooi van 24 schepen de reis naar het moederland aanvaard. *Rodney*, hiervan onderricht, stuurde het onmiddellijk drie schepen achterna, die het den volgenden morgen op de hoogte van het eilandje *Sombbrero* ontmoetten. Van deze ontmoeting en het daarop volgend gevecht heeft een ooggetuige eene beschrijving gegeven, die ik hier laat volgen ¹⁾.

„Met het aanbreken van den morgen van den vierden (Februari) telde men als naar gewoonte het door de duisternis van den afgelopen nacht verspreid convooi, en toen 27 zeilen, dus 3 boven het getal, bevindende, werden er van ons boord

¹⁾ Uit C. de Jong's voren aangehaald werk. Hier en daar heb ik ter verduidelijking de zinsconstructie eenigszins gewijzigd; eenige regels heb ik uit een Engelsche vertaling moeten nemen.

aan de loefwaardsche koopvaarders dadelijk seinen gedaan om af te komen. In het begin van de voormiddagwacht, toen de vreemde schepen, die met kracht van zeilen aankwamen, ons tot op een zekere nabijheid genaderd waren, heschen wij vlag, geus en wimpel, en elk schip van het convooi toonde de vlag zijner natie. De heer *Crul* wandelde in een witte jas en pantoffels nog geheel ongekleed op het halfdek en ging juist naar beneden om zijn monteering aan te trekken, toen de vreemde schepen de Engelsche vlag en wimpel heschen en lieten wapperen, terwijl het grootste der drie van de twee anderen af — en naar ons toehield. Dit was het schip „*Monarch*”, met 78 stukken en 500 man bewapend, onder bevel van kapitein *Reynolds*. De „*Panther*”, van 64 stukken en 450 man, door kapitein *Fargaison* gevoerd, ging op een klein kanonschot afstand te loefwaard of aan de windzijde van ons liggen en het fregat „*Sibylle*”, van 28 stukken, begaf zich onder het convooi en zette sloepen uit, welk laatste ook de „*Panther*” deed. Toen wij deze onvriendelijke manoeuvres zagen, sloegen wij, hoewel reeds te laat, alarm, geiden de onderzeilen, wachtten de Engelsche schepen in en maakten alles voor een gevecht gereed. Doch, daar dit alles met veel overhaasting moest geschieden, ging het verschansen en het gereed maken niet in die geregelde orde als zulks wel behoorde. Terwijl men hiermede bezig was, kwam de schout-bij-nacht weer op dek en had, ten blijke zijner gerustheid en ten bewijze hoe weinig hij dacht, dat er iets ernstigs zou kunnen voorvallen, de kapiteins-uniform, die zeer gegallonneerd en vol goud is, aangetrokken, waardoor hij dan ook op een vrij grooten afstand zichtbaar en als de chef van het schip te herkennen was. Hij beval nog nader aan een ieder zich te wapenen, naar zijn post te gaan en zich stil te houden, maar het bevel om de lonten aan te steken werd niet gegeven; doch gelukkig, deden wij officieren, op de onderscheidene posten bij de batterijen verdeeld, het uit eigen beweging, door ik weet niet welk een voorgevoel ingelicht.

„De Engelschen kwamen nu in voorzegde orde op ons af, terwijl de Monarch op onze stuurboordswindvering aan hield, hetgeen ons de poorten aan stuurboord deed openen en de batterijen gereed maken. Deze verrichtingen hebben de Monarch wellicht van haar oorspronkelijk voornemen, om ons aan de loef- of windzijde aan te vallen, doen afzien, althans zij hield zeer kort achter ons om en bleef aan bakboord, dat tevens de lijzijde was, schier tegen den bil aan, liggen. Deze manoeuvre gaf haar veel voordeel, want het is zeker dat wij haar aan stuurboord beter zouden hebben kunnen ontvangen, door het doen spelen van de onderste batterijen, en nu gaf zij te gelijktijd aan *Fargaison* gelegenheid, om op de door haar verlaten zijde van ons schip te vuren.

„De heer *Crul*, deze afhouding ziende, gaf dadelijk bevel om de batterijen aan lij, die nog gesjord waren, klaar te maken en de poorten aan stuurboord te doen vallen. Terwijl men hiermee nog bezig was, riep *Reynolds* den schout-bij-nacht toe om de vlag te strijken en bij te draaien. Dit moest hij eenige malen herhalen, daar onze chef maar tamelijk de Engelsche taal verstond en eindelijk een zeer bits, weigerend antwoord gaf, waarop *Reynolds* ons eensklaps de volle laag gaf, die — op den korten afstand, die ons scheidde, zoodat wij duidelijk des vijands commando „fire in the guns” konden verstaan — wezenlijk verschrikkelijk was. Aanstonds hadden wij een aantal gekwetsten. Wij gaven ook oogenblikkelijk vuur en geraakten daarop in een volkomen gevecht. Thans op den afstand van een half pistoolschot zijnde, konden alle vuurwapenen dienen; pistolen, donderbussen, handgranaten — van alles werd, onder het spelen van het geschut, gebruik gemaakt. De wind woei dien morgen vrij wakker, waardoor het schip zoodanig overhelde, dat wij het voordeel van de onderbatterij, welke door dit schip te laag gedragen werd, aan deze zijde verloren, hetgeen een zeer groot voordeel voor den vijand was. De officieren, welke over de verschillende divisie's, waarin deze batterij ver-

deeld was bevel voerden, deden wel al het mogelijke om dit voorname deel onzer defensie te doen werken en hun geschut te doen spelen, doch nauwelijks werd er eene poort geopend of het zeewater kwam er met zulk een geweld inbruischen, dat men de grootste moeite had en zich niet te veel haasten kon om ze weer dicht te krijgen. Ook de kapitein *van Halm* wendde alle vlijt aan om zoo mogelijk aan den vijand eenige afbreuk te doen met de stukken uit de konstapelskamer, maar onze onvoordeelige stand liet niet toe noch achter noch voor, een van de vierentwintigponders te boord te halen. Het volk stond tot de enkels en de stukken tot de borsten der rolpaarden in het water.

„Intusschen waren wij boven wakker aan den gang, doch het vijandelijk schip, op den bil blijvende liggen, benam de voorste stukken almede de gelegenheid om van eenigen dienst te zijn, zoodat wij ten hoogste twaalf à veertien stukken met eenige vrucht gebruiken en de volle batterijen van den vijand konden tegenover stellen: alles begunstigde den vijand. Deze de gewenschte voordeelen van overrompeling, voordeeliger stand en meerdere sterkte hebbende, onderhield een geweldig vuur en het gevecht was, vooral voor ons, vrij hevig, daar *Fargaison* zijne batterijen op de andere zijde van ons schip deed spelen. Kogels en schroot schenen op ons dek te regenen, en de eersten gingen meest altijd door en door. Ik had de twee achterste divisies der bovenbatterij onder mijn bevel, op welken post reeds twee man gesneuveld en verscheidene anderen gekwetst waren. Van de eersten werd de een door een kanonskogel getroffen, die hem midden door deelde, terwijl hij, voorover liggende, bezig was een stuk te laden; den anderen trof een musketbal in de borst onder het baksen van een stuk dat ik pointeerde, zoodat hij mij tegen het lijf viel, ik greep hem nog, doch nauwelijks was hij op het dek neergelegd of adem en leven waren verloren. Deze brave werd ter zijde gelegd, de andere over boord geworpen

en ik, toen naar achter gaande om te zien of de stukken in de kajuit niet van meer dienst konden zijn, zag op hetzelfde oogenblik den commandeur der soldaten, een Fransch officier met name *de Bonne de Regnevalle*, den trap van het halfdek afkomen, dragende met eenige manschappen den doodelijk gekwetsten commandant in de armen. Wij legden zijn lichaam in de voorkajuit op de vaste tafel en ik, zijn pols nog voelende kloppen, hoewel zwak, liet het lichaam naar de kombuis brengen, waar de dokters de gekwetsten ontvingen om te zien of er nog iets gedaan kon worden, doch het was te vergeefs, de wakkere admiraal was niet meer. . . .

„Dus was het einde van *Crul*, die op deze gedwongen reis welke hij met tegenzin aanvaard had, steeds een vorgevoel had gehad, van te zullen sterven. Blootgesteld aan eene macht, welke hij niet kon weerstaan, verkoos hij het sneuvelen boven het strijken der vlag en, evenals zijn laatste gedachte het behoud zijns volks was, zoo was ook zijn laatste bevel — daar hij zag dat wij allen op de slachtbank waren — om aan den kapitein te zeggen om zich over te geven. Na den eersten kogel, welke den rechterschouder inging en in de borst zonk, werd hem geraden zich uit het gevecht te begeven en naar beneden te gaan. „Neen, kinderen” zegt hij, „’t zal nog wel gaan!” en tegelijk moedigt hij zijn volk aan en beveelt hun bedaard te zijn en goed te schieten. Doch onmiddellijk daarop treft een tweede kogel — denkelyk van den zelfden schutter, die de monteering zag en kende — hem in de linkerborst, hij deed nog eenige stappen achterwaarts en, oogenblikkelyk weer voorwaarts gaande, sloeg hij de handen op den boog en zeeg neder op de knieën. De reeds hiervoren genoemde commandeur der soldaten ving hem op en ondersteunde hem en aan dezen was het, dat hij — met een bijzondere tegenwoordigheid van geest — in diens eigen taal zeide: „Dites au capitaine qu’il baisse le pavillon”. Met deze woorden in den mond hield *Crul* op te zijn en blies tegelyk den adem en het leven uit. . . .

„Doch in plaats van dat dit noodlottig voorval der onzen moed zou doen verkoelen, zag men veeleer het tegendeel en hoorde niet dan een algemeen wraakgeschrei. De commandeur der soldaten bracht mij het bericht der laatste woorden van *Crul*, doch ik den heer *van Halm* niet ziende, gelastte den commandeur om weer naar het dek te gaan en daar ik, evenmin als hij, mijn post kon noch wilde verlaten, bleven wij doorvechten. Naderhand den kapitein van de onderbatterij ziende komen, maakte ik hem bekend met den dood van ons opperhoofd en het bevel, door hem stervende gegeven, waarop hij wegging, waarschijnlijk om te zien of er nog iets aan te doen was.

„Ondertusschen begon het water in ons schip te rijzen; tusschendecks was alles aan de lijzijde drijvende en bij de pompen stond het water 38 duim hoog. Het tuig, dat de vijand tot mikpunt scheen gekozen te hebben, was reeds zoodanig geschonden, dat geen zeil meer kon geheschen noch een ra gebrast worden. Dit alles deed den kapitein — ongeveer een kwart uur nadat de schout-bij-nacht gesneuveld was en ongeveer drie kwartier na het begin van het gevecht — het bevel geven de vlag te strijken.”

Nadat de *Mars* zich overgegeven had, werd er door de Engelschen jacht gemaakt op de schepen van het convooi. Deze werden op één na alle genomen, hetgeen slechts te verklaren is door aan te nemen, dat er een paniek aan boord ontstond. Immers, hadden de schepen — waaronder er toch wel geweest zullen zijn, die het in snelzeilen van de oorlogsschepen konden winnen — elk een verschillenden koers uitgestuurd, allicht zouden er enkelen ontkomen zijn. De *Mars* en het convooi, werden te St. Eustatius opgebracht en naderhand vielen *Rodney* nog verscheidene andere schepen in handen, daar hij de kriegslist gebruikte de Hollandsche vlag op de forten te laten waaien. Terugkeerende schepen, van geen kwaad bewust, werden dus een gemakkelijke prooi der Engelschen, en het totaal der schepen, die *Rodney* veroverde, wordt

op 130 geschat, behalve eenige kleinere vaartuigen en open booten. ¹⁾

Inmiddels had *Rodney* in den nacht van den vierden op den vijfden Februari, een eskader van 2 lineschepen en 2 fregatten onder bevel van kapitein *Thomson* met 500 man troepen onder kolonel *Edhousen*, naar Saba en St. Martin gezonden, welke eilanden eveneens door *Rodney's* troepen bezet, en waar nog ongeveer een veertigtal schepen prijsgemaakt werden. Ofschoon *Thomson* en *Edhousen* natuurlijk *Rodney's* bevelen hadden op te volgen, dient echter te hunner eer gezegd, dat zij op deze eilanden niet op zulk een barbaarsche wijze huishielden als hun chef op St. Eustatius.

Zondag, 4 Februari, werd aan *de Graaff* bevolen, de kas van het eiland, waarin een batig saldo van Ps. 46155.2.4¹/₂ ²⁾, aan *Vaughan* over te geven. Twee dagen daarna vaardigde *Rodney* een publicatie uit waarbij, onder bedreiging van zware straffen, den ingezetenen gelast werd aan generaal *Vaughan* te zenden

¹⁾ Volgens de opgaven, vermeld in de lijst der genomen schepen, toegevoegd aan het in de noot op blz. 132 voorkomend werkje werden door de Engelschen genomen:

24 schepen van het convooi onder den Schout-bij-nacht W. Crull, waarvan 2 als varende onder Deensche vlag, later vrijgegeven werden;

34 Hollandsche koopvaardijsschepen ter reede van St. Eustatius en St. Martin, waarvan 2 (dat van Klaas Hoekmaker en dat van Mathijs Hanssen) weder vrij werden gegeven;

40 kleinere vaartuigen ter reede van St. Eustatius en St. Martin;

1 schip dat van Teneriffe komende, het anker te St. Eustatius liet vallen, terwijl *Rodney's* eskader daar was.

„Buiten deze zijn nog circa 30 zeeschepen als andere vaartuigen, alle gewapend, van de Amerikanen genomen, ter Reede leggende van St. Eustatius, en circa 8 a 10 Fransche vaartuigen. De Hollandsche vlag bij aanhoudendheid van 't Fort en de schepen op St. Eustatius waajende, zijn nog over de 40 Amerikanen, zoo ter Reede in hunne handen gevallen als door de Kapers en Fregatten opgebracht”.

²⁾ Zoo opgegeven door *de Graaff* in zijn reeds aangehaald schrijven aan Bewindhebbers.

nauwkeurige inventarissen van al hun roerende bezittingen, als schepen, slaven, contanten, zilver- en goudwerk, juweelen, meubels, enz. Den volgenden dag werd deze proclamatie gevolgd door een andere, waarbij den kooplieden gelast werd, de sleutels hunner pakhuizen, waartoe zij sinds den 3^{den} Februari geen toegang meer gehad hadden, af te geven. De eene publicatie volgde nu weldra de andere, allen strekkende om de inwoners te beletten iets hoegenaamd van hun have en goed te redden. 1) Den 11^{den} Februari werd den ingezetenen bevolen den eed van trouw aan den koning van Engeland te doen of, met achterlating van al hun bezittingen, het land te ontruimen. De krijgsgevangen officieren en soldaten van het garnizoen werden naar St. Kitts vervoerd en — na aldaar veel ellende en gebrek doorstaan te hebben, hetgeen vele mindere militairen in Engelschen dienst deed overgaan — na den vrede naar het moederland gezonden. De gouverneur, de fiskaal *van der Hoeven*, de officieren en de manschap der twee oorlogsschepen en der schepen van het convooi werden, na van al hun contanten, ja zelfs van hun zeevaartkundige instrumenten beroofd te zijn, grootendeels in Engelsche schepen naar Engeland opgezonden, vanwaar zij gedeeltelijk uitgewisseld, gedeeltelijk, na den vrede, na allerlei wederwaardigheden ondervonden te hebben, naar hunner respectieve woonplaatsen terugkeerden. 2)

Aan alle vreemdelingen en ook den Israëlieten werd ge-

1) In 't geheel vaardigden Rodney en Vaughan 38 proclamatie's uit. Ik vond ze in 't Rijksarchief te 's Gravenhage verzameld in een gedrukt werkje, tot titel voerende: „Nauwkeurige Verzameling van alle de proclamaties, door den Engelschen admiraal *Rodney* en generaal *Vaughan* gedaan, zedert het nemen van St. Eustatius (Alomme a 12 stuivers te bekomen)” en gevoegd bij de Graaff's schrijven aan de Bewindhebbers, dd. Amsterdam, 3 Dec. 1781.

2) O. a. *de Graaff*, *Van der Hoeven*, *Van Bylandt*, *Van Halm*, *Stuivezand* en *Van Dam*.

De Graaff meldde aan Bewindhebbers dat generaal *Vaughan* den 10^{den} Maart bij hem was gekomen en hem had bevolen terstond al zijn contante penningen over te leveren. *De Graaff* voldeed aan dezen eischen

last binnen enkele dagen, eveneens met achterlating van al hun bezittingen, het eiland te ontruimen, en sommigen der laatsten werden gevankelijk naar Engeland opgestuurd.

Den 18^{den} Februari viel eindelijk de slag, dien men wel is waar gevreesd, doch nog gehoopt had, dat afgeweerd zou kunnen worden door de protesten der Engelsche en Amerikaansche kooplieden. *Rodney* vaardigde een publicatie uit, waarbij de goederen van alle inwoners, Hollanders en vreemdelingen, verbeurd verklaard werden. Zelfs het protesteeren der Engelsche kooplieden was te vergeefs geweest. *Rodney* beweerde dat alles, wat op een Hollandsch eiland gevonden werd, als Hollandsch eigendom beschouwd moest worden. In Engeland deden later verscheidene dezer kooplieden *Rodney* processen aan, waardoor een aanzienlijk bedrag op den admiraal verhaald werd, hetgeen zijn vreugde wel wat getemperd zal hebben "of having been the instrument of his country to bring this nest of villains to condign punishment". ¹⁾

Op den 15^{den} Maart werd er een begin gemaakt met den publieken verkoop der bezittingen der ingezetenen, wien zelf verboden werd iets hoegenaamd van hunne have in te koopen. Deze verkoop duurde onafgebroken voort, dag aan

telde den generaal in goud en zilver Ps. 54654.2.3 toe, welke op een karretje naar 't hoofdkwartier werden vervoerd. Later gaf men den gouverneur, die geëischt had, dat men, na hem van alles te hebben beroofd, nu in zijn onderhoud en dat van zijn gezin zou voorzien, echter 897 dukaten terug met de woorden, „dat hij het daarmee maar moest doen”. (Missive aan Bewindhebberen als voren).

Den 4en Mei op de „Prospect”, kapitein *Lawson*, scheep gegaan, bereikte *de Graaff* den 25 Juni Spithead. Vandaar vertrok hij naar Northhampton. Van zijn verblijf aldaar vermeldt hij:

„Ben gedurende mijn verblijf te Northhampton met veel fatsoen en „achting behandelt geworden en door verscheyde aanzienlijke Lieden uit „de omleggende plaatzen, verwelkomt als meede zeer veele politessen, „gedurende mijn verblijf van dezelve genooten.”

1). Dit is waarschijnlijk de reden, waarom *C. de Jong* later *Rodney's* vrouw en dochter in betrekkelijke armoede in Nederland aantrof.

dag, Zondagen alleen uitgezonderd, tot in het begin van Mei en uit één pakhuis alleen, dat van den heer *J. van Putten*, werd voor een bedrag van Fl. 176.000 verkocht. Ten einde koopers te lokken beloofden de Engelschen aan alle vreemdelingen, die inkoop wenschten te doen, vrijen in- en aftocht met hunne schepen, terwijl zij tevens een smaldeel om het eiland deden kruisen, om de vele kaperschepen en zeeroovers, die het eene gunstige gelegenheid achtten voor de uitoefening hunner praktijken en het eiland als blokkeerden, in bedwang te houden.

De buit, die den Engelschen te St. Eustatius in handen viel was zeer aanzienlijk en wordt algemeen op ruim dertig millioen gulden geschat ¹⁾. Het grootste gedeelte daarvan viel echter in handen onzer bondgenooten, de Franschen. Het eskader van admiraal *Hotham*, dat als geleide medegegeven was aan het convooi, dat den buit naar Engeland moest overbrengen, werd op de hoogte van Brest aangevallen door een Fransch eskader onder *La Motte Piquet*, die 25 schepen van het convooi veroverde, zoodat, als *Hume en Smollet* zeer juist aanmerken, „the wealth of St. Eustatius still continued to enrich our enemies (History of England. Vol. 13, pag. 100 seq.) ²⁾).

Op denzelfden dag, dat *Hotham* met dit convooi naar Engeland vertrok, verliet ook *Rodney* in allerijl met de rest zijner vloot de West-Indische wateren. Den dag te voren toch was een eskader, onder bevel van Sir *Samuel Hood* op het eiland gearriveerd en had het bericht gebracht, dat een sterke Fransche vloot van ongeveer 20 linesschepen en evenveel fregatten op de hoogte van Martinique kruiste, met het kennelijk doel om

¹⁾ Door zijn enormen rijkdom had het eiland den bijnaam van „Gouden Rots” verkregen.

²⁾ Een convooi van omtrent 100 schepen, beschermd door „The Vigilant” van 64 stukken (gecommandeerd door Sir *George Hones*) was echter den 23 Juni te voren behouden te Spithead aangekomen. Tenminste wordt niets van een nemen daarvan door den vijand vermeld door *de Graaff*, die de reis met dat convooi meemaakte (zie aangehaald schrijven).

de Engelsche vloot te ontmoeten. Aan een strijd met deze superieure macht wilde *Rodney* zich niet wagen en oordeelde het bezit van St. Eustatius genoegzaam verzekerd door er twee fregatten en een troepenmacht van 670 man achter te laten onder de kolonels *Cockburn* en *Stafford* ¹⁾. Tot civiel gouverneur stelde *Rodney* bij zijn vertrek den brigadier-generaal *D. Ogilvy* aan, die na een bestuur van slechts 27 dagen overleed, waarna evengenoemde kolonels met het oppergezag belast bleven.

De door *Rodney* achtergelaten bezetting werd aangevallen door den Franschen admiraal Markies *de Bouillé*, die den 26sten November 1781 voor het eiland verscheen met een eskader, dat deel uitmaakte van de vloot van *de Grasse*. Des nachts ontscheepte hij 400 man, die er in slaagden ongemerkt te landen, doch het ongeluk hadden hunne sloepen in de branding te verliezen. Ofschoon dus van hunne hoofdmacht afgesneden, besloten de Franschen toch aanvallenderwijs te werk te gaan. Zij hadden het geluk het Engelsche garnizoen te overrompelen, waarop *Cockburn* en *Stafford* het eiland overgaven ²⁾.

Bij deze overgave hadden de Engelschen vrijen aftocht van personen en goederen bedongen, doch de opbrengst der verbeurd verklaarde goederen, verkocht na *Rodney's* vertrek, moest den Franschen overgeleverd worden. Zoo redden de Franschen nog bijna een millioen gulden, die den daarop rechthebbenden geresitueerd werden; een bedrag van 500 gulden bleef echter onopgevorderd.

Tegelijk met St. Eustatius werden St. Martin en Saba, welke eilanden eveneens geplunderd werden, door de Engelschen ontruimd. *De Bouillé* vaardigde daarop eene publicatie uit, waarin hij verklaarde de kolonie St. Eustatius voor en ten

¹⁾ Hierdoor ontging Curaçao waarschijnlijk een gelijk lot als St. Eustatius trof. *Rodney* zelf verklaarde in het Parlement van plan geweest te zijn ook Curaçao te nemen.

²⁾ Wat *Hume* en *Smollett* aanleiding gegeven heeft te zeggen, dat deze overgave geschiedde „in a very discreditable way”, is mij onbekend.

behoefte van de Staten in bezit genomen te hebben en dat die eilanden door de Fransche troepen zouden blijven bezet, tot er eene regeling omtrent hen met de Republiek getroffen zou zijn. Alles op het eiland bleef op den voet als vóór de komst der Engelschen. *Charles Chabert*, een inboorling van St. Eustatius, werd door de Bouillé als civiel gouverneur aangesteld, terwijl kolonel *Fitz Maurice* met het militair commando belast bleef. *De Bouillé* zelf vertrok in December met zijn eskader naar St. Kitts, welk eiland eveneens door hem genomen werd.

Gedurende ruim drie jaar hielden de Franschen het eiland voor de Staten in bezit. Na den vrede van Versailles (20 Mei 1784) werd de kolonie aan de Republiek overgegeven en benoemden de Staten *Abraham Heijliger* ¹⁾ tot gouverneur, die het bestuur — na een korte tusschenregeering van het oudste raadslid *Oliver Oyen* — den 3den Februari 1785, juist vier jaren na *Rodney's* komst, aanvaardde.

Het gedrag der Engelschen in deze verovering of — om het een beter passenden naam te geven — deze plundering van St. Eustatius, is met recht ernstig gecriticiseerd. Zij hielden op een vreeselijke wijze op het eiland huis. De onbeschaamdheid der troepen kende geen grenzen. Op straat werden de ingezetenen aangevallen en naakt uitgeschud; het belangrijke archief van het eiland werd vernield of weggevoerd en de secretarie, waar het bewaard werd, door de soldaten als privaat gebruikt ²⁾; ongestraft werden de ingezetenen, stand noch sexe uitgezonderd, door de soldaten beleedigd, kortom — het gedrag der Engelschen te dezer gelegenheid doet eerder denken aan de wijze van oorlogvoeren van wilde Aziatische horden, dan aan die van soldaten eener beschaafde natie.

¹⁾ Deze was niet dezelfde als de hiervoren vermelde commandeur van St. Martin.

²⁾ Proces-verbaal van bevinding van den Secretaris P. Ouckema, dd. 10 Dec. 1871. (Zie: Eerste Jaarverslag.)

Het dient echter vermeld te worden, dat de Engelschen zelf hunne verontwaardiging over het gedrag van *Rodney* te kennen hebben gegeven, en had deze niet het volgend jaar (12 April 1782) de zoo welbekende, schitterende overwinning behaald op *de Grasse* — waardoor hij aan Engeland de oppermacht ter zee verzekerde en het in staat stelde, bij het sluiten van den vrede zijn eigen voorwaarden te stellen — hij zou het hard te verantwoorden hebben gehad; doch na de nederlaag van *de Grasse* wilde Engeland er niet meer van hooren, den man te vervolgen, die met recht de Redder zijns Vaderlands genoemd werd ¹⁾.

Kort na zijn terugkeer in Engeland werd *Rodney* echter in het Lagerhuis geducht over den hekel gehaald door den bekenden redenaar *Burke*. Na op spottenden toon gewezen te hebben op de enorme macht, die *Rodney* noodig geacht had, om St. Eustatius te nemen, een eiland dat, zooals *Burke* terecht aanmerkte, ²⁾, gemakkelijk door drie kaperschepen genomen had kunnen worden, zeide *Burke* verder:

„At sight of this formidable armament, resistance being impossible, the island immediately surrendered at discretion, but it seems that our commanders interpreted *discretion* into *destruction*, for they did not leave the conquered a shilling. Discretion, in the language of the civil law, means *arbitrium*, not *arbitrium cuius libet pravi*, but *aequi bonique viri*, and of course was to be taken in a favorable interpretation, and therefore, the moment the people laid down their arms, they were entitled to protection; for, where hostilities end, there protection begins. But what was the protection they received? Their warehouses were locked up, their books taken from them,

1) Hij werd integendeel tot Pair van Engeland verheven en hem werd een erfelijk pensioen van £ 2000 toegekend, dat zijn nazaten tot in 1890 genoten, toen in het Parlement werd voorgesteld het af te koopen.

2) Het eiland verkeerde in een zeer slechten staat van verdediging; zie *de Jong's* meer aangehaald werk.

their provisions withheld, and they were compelled to give in an account of all their ready money, plate, jewels etc.; nor was rank, or sex, or age spared in the general order; all were included, and all were forced to comply; nay, so great had the hardships been which the inhabitants were forced to undergo, that governor *Meijnell* who died, was supposed to have fallen a victim to the hardships he had endured. . . . The poor Jews at the island were treated in a worse manner if possible than all the other inhabitants; they were stripped of all their money. One of them in particular, Mr. *Hobeb*, a venerable old gentleman, near seventy years of age, had even his cloths searched, and from this bit of linnen (holding it up) which was sewed in the poor man's coat, were taken 36 shillings which he had the *consumate audacity* to endeavor to conceal for the purpose of buying victuals; here is the linnen, and I can produce at your bar the coat from which it was taken, and the man who wore it."

Na daarna nog gewezen te hebben op het nadeel, dat Engeland geleden had door de in bezit neming van St. Eustatius — daar daaraan, eerstens indirect de nederlaag te Cheasapeak te wijten was en daardoor tweedens aan de Amerikaansche opstandelingen gelegenheid gegeven was om zich op goedkoope wijze te St. Eustatius allerlei scheepsbenoodigdheden aan te schaffen en schepen ter kaapvaart uit te rusten — stelde *Burke* in conclusie voor om het gedrag van *Rodney* en *Vaughan* in de verovering van St. Eustatius aan een onderzoek te onderwerpen. Hoewel het Lagerhuis dit voorstel verwierp, strekt het toch als bewijs, dat ook in Engeland *Rodney's* gedrag afgekeurd werd en meer behoeft zeker niet gezegd ten bewijze dat dit wel alle perken te buiten moet zijn gegaan.

De Engelsche geschiedschrijvers *Hume* en *Smollett* hebben getracht *Rodney's* gedrag te versoonen. Zij zeggen: „If, however, he erred against strict legal right, he may be excused on the plea that he considered himself justified in confiscating

the property of British subjects, who for their own private gain, had sacrificed the interests of their country. This island had long been the chief magazine whence the Americans had procured supplies, and in that commerce British subjects had largely participated." 1)

Toegevende dat *Rodney* geen blaam verdiende door de goederen verbeurd te verklaren van geboren Engelschen, die met opstandelingen tegen Engelsch gezag heulden, dan rechtvaardigt dit nog geenszins *Rodney's* gedrag ten opzichte der overige ingezetenen, verreweg de groote meerderheid. Welk nadeel de ingezetenen van St. Eustatius den Engelschen ook mochten hebben toegebracht door de hulp door hen aan de Amerikanen verleend, er is weinig in te brengen tegen *Burke's* bewering dat, zoodra het eiland zich had overgegeven, de ingezetenen onderdanen van Engeland waren en als zoodanig recht op protectie hadden. Bovendien deden de ingezetenen den eed van trouw aan den Koning van Engeland op 11 Februari en een week later werden hunne goederen verbeurd verklaard, zoodat *Rodney* feitelijk Engelsch eigendom roofde.

Ook prof. J. A. Froude trekt *Rodney's* partij als hij zegt, dat *Burke's* motie tegen *Rodney* toe te schrijven was aan het verlangen der patriotische partij om Engeland tot het sluiten van den vrede te dwingen. „He denounced *Rodney* as he denounced *Warren Hastings*”, zegt Froude van *Burke*. 2) Engelsche historieschrijvers verdedigen meestal *Warren Hastings'* handelingen; andere geschiedschrijvers zijn het er echter over

1) In een noot staat hierbij: „The island having been taken at first summons says *Rodney's* biographer, the merchants had no time to destroy or secrete their books, on inspection of which, it came out, that certain London and Bermudian merchants had been in the habit of furnishing the American privateers with warlike stores, and as a cloak to their clandestine commerce, they fixed on a cipher, part of which consisted in calling cannonballs „fruit”, and gunpowder „grain”. (Life of *Rodney*. Vol. II).

2) The English in the West Indies.

het algemeen vrij wel over eens, dat *Hastings* zijn grooten naam bezoedelde door zijn wreedheid, tyrannie en afpersingen. Indien dan ook alleen dergelijke beweringen als *Hume* en *Smollett* of *Froude* bijbrengen ter verontschuldiging van *Rodney* dienen moeten, dan vermeen ik — en de meesten mijner lezers zullen het met mij eens zijn — dat een onpartijdiger oordeel geveld werd door een Britsch hoofdofficier ¹⁾ — dien ik *Rodney's* handelingen in bijzonderheden vertelde — toen hij mij zeide: „Zulke handelingen waren misschien te verschoonen in de tijden van *Drake* en *Raleigh*, doch indien ik ze in praktijk bracht, zou men mij eenvoudig als een zeeroover ophangen!”

Voor St. Eustatius was *Rodney's* roofdaad een slag, dien het nimmer te boven kwam. Door het uitzetten der vreemdelingen verplaatste zich de zoo belangrijke handel van het eiland met Noord-Amerika, de Antillen en de Zuid-Amerikaansche kust naar St. Thomas en St. Bartholomeus. Hierdoor verloor het eiland de belangrijkheid, die het voor den Hollandschen handel bezat en die zooveel had bijgebracht tot ontwikkeling van dien handel met de Nieuwe Wereld. Gedurende langen tijd was St. Eustatius de eenige bezitting geweest, die der West-Indische-Compagnie aanzienlijke winsten had opgebracht, maar na de plundering door *Rodney* was er geen sprake meer van het overmaken van belangrijke batige saldo's. Tot 1830 echter kon het eiland nog in zijn eigen kosten voorzien. Na dien tijd heeft het echter steeds subsidie noodig gehad. Wanneer die subsidie door het eiland Curaçao of — juister gesproken — door Nederland of door het eiland Aruba gegeven moest worden, ²⁾ werd die door den Kolonialen Raad met weezin verleend. Waar het mogelijk was werden de uitgaven beknipt

1) Kolonel *Herbert Dowding*, toen commandeerende H. M. S. *Canada*.

2) Immers waren het niet de inkomsten van het eiland Curaçao, maar die van het eiland Aruba of het subsidie door het moederland verleend, waaruit de tekorten der bovenwindsche eilanden moesten worden gedekt.

ten nadeele der Bovenwindsche eilanden en ter ondermijning van de liefde en den eerbied der ingezetenen voor het Nederlandsch gezag. 1) Geen poging werd er gedaan om het eiland, dat eens direct en indirect zooveel tonnen gouds naar het moederland deed stroomen, uit zijn armoedigen staat op te heffen. Met rasse schreden gaat het thans zijn totalen ondergang tegemoet. 2)

Gouden Rots! al zijt gij niet van schuld vrij te pleiten, wel is uw lot hard geweest!

Curaçao 1897.

J. H. J. HAMELBERG.

Het eiland Curaçao zelf heeft nooit zijn eigen kosten kunnen dekken. Wel heeft men meermalen het tegendeel beweerd, maar een vergelijking tusschen de werkelijke (niet de geraamde) inkomsten en uitgaven staaf die bewering geenszins.

Het laat echter geen twijfel over, dat Curaçao's ingezetenen waarschijnlijk minder belast zouden zijn, indien de bovenwindsche eilanden niet tot de kolonie behoorden. Er is dan ook grond voor de klacht der Curaçonaars, dat zij worden belast terwille van inwoners van andere eilanden. Ééne zaak wordt hierbij echter vaak uit het oog verloren, n. m. de voorrechten, die het eiland Curaçao geniet boven de overige eilanden der kolonie.

Er zijn op het eiland Curaçao een garnizoen, een stationschip, een gouverneur, een hof van justitie met zijn voorzitter en leden en enkele andere hoofdamttenaren, die bestemd zijn voor de kolonie, doch het eiland Curaçao alléén geniet er alle voordeelen van en — daar het het hoofdeiland is — kan dat slechts billijk worden geacht.

Maar laat men nu al die zaken en personen eens b. v. op St. Eustatius overplaatsen en het geld, daarvoor uitgegeven, daar worden omgezet en het eiland zou ruimschoots zijn onkosten dekken!

1) Zooals ik elders reeds vermeldde (vragen van den Dag, 1894) bekromp men van 1879 tot 1894 de uitgaven van St. Eustatius van f 36564.99 tot f 32231.66, terwijl die van het eiland Curaçao in dezelfde jaren stegen van f 348,493.59 tot f 453,675.24⁵.

2) Ik vermeen hier te mogen verwijzen naar mijn artikel „De Koninklijke West-Indische Commissie” (Vragen des Tijds, Juli 1899) waarin ik uiteenzette op welke wijze de eilanden, naar ik vermeen, van verderen achteruitgang kunnen worden gered.

ARCHIVALIA

BETREFFENDE

St. EUSTATIUS, St. MARTIN en SABA,

berustende in het Algemeen Rijksarchief

te 's GRAVENHAGE.

(Bijdrage van Mr. A. TELTING).

ATJAVHUSA

THE UNIVERSITY

DEPARTMENT OF MATHEMATICS

STUDY IN THE HISTORY OF MATHEMATICS

BY

JOHN W. CLARKE

STUKKEN betreffende de eilanden **St. EUSTATIUS**,
St. MARTIN en **SABA**, berustende in het
 Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage.

WEST-INDISCHE-COMPAGNIE.

VERGADERING VAN TIENEN (en KAMER AMSTERDAM.)

Minuut-Brieven naar de Kust van Guinea, Essequebo, Demerary, Curaçao, St. Eustatius, St. Martin, Suriname en Berbice. (kohieren)		1722 - 1738
Idem.	Idem.	1738—1745
Idem.	Idem.	1746—1749
Idem.	Idem.	1750—1762
Idem.	Idem.	1762—1768
Idem.	Idem.	1767—1773
Idem.	Idem.	1773—1776
Idem.	Idem.	1776—1779
Idem.	Idem.	1780—1784

VERGADERING VAN TIENEN.

Minuut-Brieven naar Amerika, (hierbij stukken betref- fende St. Eustatius en Saba.).....		1687—1690
Kopieboeken van Brieven naar Amerika, (hierin brieven betreffende St. Eustatius en St. Martin.)....		1691—1706
Idem.	Idem.	1706—1718
Idem.	Idem.	1719—1772
Idem.	Idem.	1773—1776
Idem.	Idem.	1776—1778
Idem.	Idem.	1779
Idem.	Idem.	1780—1784
Idem.	Idem.	1784—1789
Idem.	Idem.	1790—1791

met registers.

Stukken betreffende convooien op Curaçao en St			
Eustatius (in portefeuille).....		1751 (?)	
Brieven en Papieren van St. Eustatius enz. 1) (kohieren)		1697—1722	} met registers.
Idem. Idem.		1701—1728	
Idem. Idem.		1729—1737	
Idem. Idem.		1737—1749	
Idem. Idem.		1749—1767	
Idem. Idem.		1769—1778	
Korte inhoudsopgave van de Missives van St. Eustatius en St. Martin, 1787—1790.			
Stukken betreffende den notariëelen verkoop van de helft der eilanden St. Eustatius en Saba aan de West-Indische Compagnie, 1681—1683.			
Notitie omtrent de propositiën of projecten om het Fransche gedeelte van St. Martin voor de West-Indische-Compagnie te koopen of de limieten te termineeren, loopende over 1748—1763.			
Proces-Verbaal van overname (ter bewaring) van de eilanden St. Eustatius en Saba door de Franschen, 1784.			
Consideratiën nopens de commercie der eilanden Curaçao, St. Eustatius, St. Martin en Saba, (na 1788).			
Rapport aan den Stadhouder betreffende St. Eustatius, St. Martin en Saba 1791 (met bijlagen).			
Commissiën, Instructiën, Brieven enz. betreffende St. Eustatius 1727, 1728, 1729 (in portefeuille).			
Extracten uit de Notulen van St. Eustatius, 1778.			
Inventarissen van goederen door de Engelschen op St. Eustatius genomen, 1783.			
Inventaris van artilleriebehoeftigheden op St. Eustatius, door de Franschen ter bewaring van het eiland overgenomen, 1784.			
Lijst van inkomende en uitgaande vaartuigen van St. Eustatius (in portefeuille), 1787, 1788 en 1789.			
Negotie-Journaal St. Eustatius, 1789.			
Negotie-Grootboek van St. Eustatius, 1789.			
Generaal-Extracten der Soldijrekeningen van St. Eustatius van 1789 en 1790.			
Rekening van St. Martin, 1741—1742.			

1) In de kohieren van St. Eustatius werden ook stukken van St. Martin en Suriname opgenomen.

VERGADERING VAN TIENEN en KAMER AMSTERDAM. (P)

Missives van St. Eustatius en St. Martin, sommige gericht aan de Kamer Zeeland en aan de Kamer op de Maze (in portefeuilles).....	1723.	1733—1740	} met lijsten.
Idem. Idem.		1741—1751	
Idem. Idem.		1752—1761	
Idem. Idem.	1772—1775 en	1777—1779	

KAMER AMSTERDAM.

Minuut-Brieven naar Curaçao, Suriname, St. Eustatius (in portefeuille).....		1687—1690	
Kopieboeken van Brieven naar Amerika (hierin brieven betreffende St. Eustatius en St. Martin).....		1675—1684	} met registers.
Idem. Idem.		1684—1689	
Idem. Idem.		1689—1694	
Idem. Idem.		1695—1701	
Idem. Idem.		1702—1710	
Idem. Idem.		1710—1719	
Idem. Idem.		1719—1733	
Idem. Idem.		1733—1745	
Idem. Idem.		1746—1765	
Idem. Idem.		1766—1779	
Idem. Idem.		1779—1784	} met registers.
Idem. Idem.		1785—1791	
Brieven en Papieren van St. Eustatius enz. ¹⁾ (kohieren)		1722—1730	
Idem. Idem.		1731—1737	
Idem. Idem.		1737—1743	
Idem. Idem.		1743—1747	
Idem. Idem.		1747—1756	
Idem. Idem.		1756—1761	
Idem. Idem.		1761—1764	
Idem. Idem.		1764—1766	
Idem. Idem.		1766—1768	
Idem. Idem.		1768—1770	
Idem. Idem.		1771—1773	
Idem. Idem.		1773—1776	
Idem. Idem.		1776—1778	

1) In de kohieren van St. Eustatius werden ook stukken van St. Martin en Suriname opgenomen.

Brieven en Papieren van St. Eustatius enz (kohieren)	1778
Idem.	Idem. 1778—1780
Idem.	Idem. 1780—1784
Idem.	Idem. 1784—1787
Idem.	Idem. 1787—1790
Idem.	Idem. 1790—1791
Ontvangen Missives van St. Eustatius en St. Martin	1785, 1786 (met lijst, volgens welke hierbij nog 3 aanschrijvingen behoorden aan St. Eustatius en St. Martin van 1786, welke thans ontbreken) (in portefeuille).
Deductie en Memorie met Bijlagen van Johannes de Graaff, commandeur van St. Eustatius enz. betreffende klachten door den Koning van Groot Britannië tegen hem ingebracht over het aldaar gebeurde met betrekking tot de Amerikaansche Koloniën 1777, ingediend 23 Februari 1779 (kohier).	
Stukken en Documenten aan de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie ter Kamer Amsterdam overgegeven van wege den advocaat Louis Stephanus le Jeune als last en procuratie hebbende van Alexander le Jeune, secretaris en vendumeester op St. Eustatius (met inventaris), loopende over 1769—1777 (in portefeuille).	

KAMER ZEELAND.

Kopieboeken van Buitenlandsche Brieven, (hierin ook Missives naar St. Eustatius en Saba)	1675—1688
Idem.	Idem. 1688—1711
Idem.	Idem. 1712—1729
Idem.	Idem. 1730—1749
Idem.	Idem. 1750—1765
Idem.	Idem. 1765—1768
Idem.	Idem. 1768—1773
Idem.	Idem. 1773—1789
Kopieboek van brieven van de Kamer Amsterdam en van de Kamer op de Maze naar St. Eustatius en St. Martin, 1773—1791.	
Brieven en Papieren van St. Eustatius enz. (kohieren)	1688—1715
Idem.	Idem. 1717—1723
Idem.	Idem. 1721—1725
Idem.	Idem. 1725—1730
Idem.	Idem. 1731—1736
Idem.	Idem. 1737—1740

Brieven en Papieren van St. Eustatius enz. (kohieren)	1741—1744
Idem.	Idem. 1745—1749
Idem.	Idem. 1750—1755
Idem.	Idem. 1755—1756
Idem.	Idem. 1756—1760
Idem.	Idem. 1760—1764
Idem.	Idem. 1764—1765
Idem.	Idem. 1766—1770
Idem.	Idem. 1780—1786
Idem.	Idem. 1786—1788
Idem.	Idem. 1788—1791
Soldij-boeken. (in portefeuilles)	1726—1737
Idem.	Idem. 1737—1744
Idem.	Idem. 1745—1752
Idem.	Idem. 1754—1768
Idem.	Idem. 1769—1779
Negotie-Journaal van St. Eustatius, 1777.	
Negotie-Grootboek van St. Eustatius, 1777.	

KAMER OP DE MAZE.

Brieven en Papieren van de Kust van Guinea, Curaçao, Suriname, Essequibo, St. Eustatius; Brieven uit Engeland, Frankrijk, Noorwegen; Rekeningen van cargazoenen, vivres en equipagebehoefden; Biljetten van verkoop 1701—1723 (23 deelen), (hierin Brieven van St. Eustatius van: 1701, 1702, 1704, 1705, 1707, 1709, 1710, 1712, 1713, 1715, 1718, 1719, 1720, 1722, 1723).

Brieven en Papieren van St. Eustatius en St. Martin (in portefeuilles)	1774—1777
Idem.	Idem. 1778—1783
Idem.	Idem. 1784—1786
Idem.	Idem. 1787—1788
Idem.	Idem. 1789
Idem.	Idem. 1790
Idem.	Idem. 1791
Missive van den Vice-Commandeur op St. Martin (met bijlagen) 27 Januari 1786, (in portefeuille).	

RAAD DER COLONIËN IN DE WEST-INDIËN.

- Kopieboek van Missives naar St. Eustatius (met register), 1792—1795.
 Kopieboek van Missives naar St. Martin, 1792—1795.
 Missives en Bijlagen van St. Eustatius (met register), 1792—1795 (recueil).
 Missives en Bijlagen van St. Martin (met register), 1792—1794 (recueil).
 Missives en Bijlagen van St. Eustatius en St. Martin (in portefeuille),
 1792, 1793, 1794.
 Missives en Bijlagen van St. Eustatius (in portefeuille), 1792, 1793, 1794.
 Notulen van het Hof van Justitie en Politie van St. Eustatius (in
 portefeuille), Juli—December 1792.
 Deductie of beantwoording der artikelen, door den Raad der Coloniën
 in de West-Indiën 22 Juli 1793 opgegeven aan Pieter Antony Godin,
 Gouverneur van St. Eustatius, St. Martin en Saba, en afgezonden
 22 Februari 1794 (met bijlagen).
 Staten van de artillerie en ammunitie van St. Eustatius (in portefeuille),
 1791—1793.
 Maandlijsten van inkomende en uitgaande vaartuigen van St. Eustatius
 (in portefeuille), 1792, 1793.
 Maandlijsten van inkomende en uitgaande vaartuigen van St. Eustatius
 (in portefeuille), 1793.
 Manifest van geladen goederen van St. Eustatius, 7 Maart 1794.

DEPARTEMENT AMSTERDAM,

- Missives van St. Eustatius, gediend hebbende als geleibrieven van
 manifesten van geladen goederen (in portefeuille) 1788, 1790, 1791,
 1792, 1793, 1794, (hieronder Missives aan de Kamer op de Maze en
 aan het Departement Rotterdam van 19 Februari, 6 Mei 1791,
 4 April 1792, 28 Juli 1794.)

COMMITTÉ TOT DE ZAKEN VAN DE COLONIËN EN
 BEZITTINGEN OP DE KUST VAN GUINEA
 EN IN AMERIKA.

- Kopieboek van Missives naar St. Eustatius (met register), 1795—1800.
 Kopieboek van Missives naar St. Martin (met register), 1795—1800.
 Missives en Bijlagen van St. Eustatius en St. Martin (in portefeuille),
 1791—1798.
 Missives en Bijlagen van St. Eustatius en St. Martin (met register),
 1796—1800 (kohier).

Missives en Bijlagen van St. Martin (met register), 1795—1800, (kohier).
 Lijst der beambten en hunne gagiën Kust van Guinea, Essequebo,
 Demerary, Curaçao, St.Eustatius en St. Martin, 1796.

RAAD DER AMERIKAANSCH E COLONIËN EN BEZITTINGEN.

Missives en Bijlagen van St. Eustatius, 1802—1805.
 Journalen 1802, 1803 van St. Eustatius.
 St. Eustatius—Curaçao.
 Stukken betreffende de zaken van Lans, Creefts, Hagen en Lange,
 1795—1804 (kohier).
 Missives en Bijlagen van St. Martin (met registers), 1800—1803,
 1804—1806 (kohieren).
 Verzameling lijsten van ingekomen en uitgeklaarde vaartuigen, waag-
 boeken, certificaten daarbij behoorende enz., van St. Martin 1803 en
 1804 (genummerd 1—11, in portefeuille).

MINISTERIE VAN KOOPHANDEL EN KOLONIËN ; VAN MARINE EN KOLONIËN.

Kopieboek van Missives van den Minister naar St. Eustatius (met register),
 1806—1809.
 Kopieboek van Missives van den Minister naar St. Martin, 1806—1809
 en naar het gouvernement van St. Eustatius, St. Martin en Saba,
 1809 en 1810 (met register).
 Soldijboek van St. Eustatius en St. Martin (met alphabetisch register),
 1802—1810.
 Register van Wissels, getrokken door het Gouvernement van St.Eustatius,
 1807—1810.

SISALCULTUUR.

Eenige dagen geleden geraakte ik in het bezit van een werkje, waarin de „Turks Islands” worden beschreven en waarin omtrent de sisalcultuur eenige gegevens voorkomen, waarmede ik bij het schrijven van mijn artikel „Een nieuwe cultuur voor de kolonie Curaçao” (Tweede Jaarverslag, blz. 19 vlg.) niet bekend was, doch die mij belangrijk genoeg voorkwamen om ze publiek te maken. Beter dan de Bahama's zijn de „Turks Islands” hier bekend en het gunstig oordeel, uitgesproken over de sisalcultuur op die eilanden, benevens de bijzonderheden daaromtrent vermeld, kunnen er wellicht toe bijdragen om aan mogelijk nog bestaand vooroordeel tegen die cultuur, aan twijfel omtrent het voordeel, er aan verbonden, of de geschiktheid er voor van onzen bodem en ons klimaat een einde te maken.

Het bovenbedoeld werkje werd volgens de voorrede geschreven in 1896, dus juist één jaar, nadat de sisal den laagsten prijs had gedaan, ooit besteed (zie Tweede Jaarverslag, blz. 51). Desniettegenstaande zegt de schrijver van de cultuur op de Turksche eilanden: „The industry is greatly progressive”. Sinds is de prijs der vezel aanmerkelijk gestegen en was in Januari l.l. te New-York f 0.50 per K G. of 3maal zooveel als in 1895 (Ide & Christie's monthly circular, 15 January, 1900).

Het is te verwachten, dat die prijs langzamerhand weer zal dalen, vooral zoodra de Amerikanen de rust op *Luzon* hebben hersteld en er van daar weer meer manillahennep aan de markt zal worden gebracht. Maar zoo spoedig zal dit pacificeeren niet in zijn werk gaan, geloof ik, en dan dient men ook in het oog

te houden, dat de later door de Amerikanen aan te leggen nieuwe cultures van *musa textilis*, (waaruit de manilla-hennep wordt bereid), niet vóór een jaar of vier productief zullen worden. Hoe eer daarom een hier aangelegde culture productief worde, hoe hooger prijzen men zal kunnen realiseeren en dat er dan ook, sinds ik in 1898 de aandacht van het Bestuur en van particulieren op de sisal vestigde, waarschijnlijk een zeer kostbare tijd is verloren gegaan, zal wel niet behoeven betoegd.

Curaçao, Maart 1900.

J. H. J. H.

EXTRACT uit: "The Handbook of the Turks and Caicos Islands, by J. Henry Pusey (over seventeen years resident missionary of the Baptist Missionary Society in the Turks and Caicos Islands). Jamaica, Mortimer C. De Souza, Kingston, 1897."

Pg. 80. The Fibre industry was started in these Islands in 1890. In the month of June of that year, three bales of Fibre extracted from the "Pita"¹⁾ plant, grown on the property at Haulover (Grand Caicos), were shipped on the S.S. "Geo. W. Clyde", to New York. The property is owned by the Hon. Alfred Stubbs, and was leased for a number of years for the purpose of this experimental trade by Joseph L. Hance Esq. United States Consul, for these islands. The success that attended Mr. Hance's new venture, gave rise in the same year to the establishment of two other Fibre Companies, protected by the Trading Companies Ordinance of 1890. The East Caicos Fibre Co. have leased the large tract of land on

¹⁾ Door Dr. Horris gequalificeerd als "*agave rigida*, var. *sisalana* (blz. 79).

Grand Caicos, called, "Breezy Point", and latterly "Jacksonville", estimated to be 15 miles long and 6 miles broad, containing some 50,000 acres adapted to Fibre cultivation, and managed by the well known firm of "Frith & Murphy". The industry is greatly progressive. Mr. A. Lewis Jones is the manager.

The other is the West Caicos Fibre Co. (limited), occupying the Island of West Caicos, of the waste lands of which there are upwards of 6,000 acres, adapted to the Fibre plant.

In ten month of February, 1896, 1,500 acres of this land were under cultivation, and the acreage was daily increasing. The Albee Smith A machine, has been erected in the Island, at the Works by its maker, Mr. Smith. The costs is £ 360; it is capable of preparing over 50,000 leaves a day, yielding some 75,000 ¹⁾ lbs. of Fibre, and resulting a pecuniary daily income of £ 22 10s. 0d.

Mr. Smith, the Machinist, has other classes of Fibre Machines that would suit to utilize the small patches of Fibre plants now growing about Grand Turk, with or without steam. A small Machine to prepare from 8 to 10.000 leaves a day, with horse power attached would cost £ 55; without horse power £ 40.

Up to March, 1896, about the sum of £ 8,000 has been expended, by the West Caicos Fibre Co. in the enterprise. This Company is managed by the well known firm of "Frith Brothers".

Pg. 81. (Extract uit: "The Royal Standard" van 14 Juni 1890, genomen uit het "Bulletin of the Botanical Department, Jamaica", waarvan wordt gezegd:

"The particulars which it gives of soil, planting, cultivating, machinery &ca are no doubt from the most reliable sources,

¹⁾ Dit is blijkbaar een drukfout. Waarschijnlijk wordt bedoeld 1500 lbs. Zoals de opbrengst wordt opgegeven in gewicht en waarde zou een pond vezel slechts $\frac{3}{10}$ cent waard zijn!

and it claims a record for the attention of those who cultivate this valuable Fibre in Turks Islands.”)

Another variety (*Agave rigida*, var. *Sisalana*) was very freely distributed in the Bahamas by His Excellency Sir Henry Blake, when he was Governor in that colony ¹⁾. The inhabitants now see the great importance of this industry, and the Government has been induced to forbid the export of any plants for three years. This variety is of a dark green colour, and has no spines on the edges of the leaves. The absence of spines on the edges saves trouble and expense in harvesting.

SOIL.

Pg. 82. Any dry, poor land will suit Sisal Hemp, but rocky, gravelly soil is the best for the production of the finest fibre. Moist land is not suitable, nor rich land, like old Sugar Estates, for though the leaves grow well and fast, the fibre is poor, and small in quantity. Shade is prejudicial, even to the young plants.

PLANTING.

..... The plants are put out in straight rows: the distance between the rows being 12 feet, and between the plants 6 feet in the rows.

It is necessary to keep the plants at this distance apart, for if they are too close the leaves may be damaged in high winds, resulting in great loss of fibre. Great care is taken in Yucatan to put out the plants quite upright, and stones are even placed to support them in a proper position, for they grow as they are planted.

¹⁾ Van 1884 tot 1887.

CULTURE.

The culture is extremely simple. No shade of any kind is allowed, bush is cut down, and trees taken up by the roots. . . . Any plant of quite low growth may be planted between the young plants to give „catch crops”. When the plants are about two years old, cattle may be turned in to keep the grass low, and to prevent bush springing up. ¹⁾

Sisal Hemp plants thrive better without either hoeing or ploughing. Various estimates have been formed of the duration of these plants, but at any rate, they last from 12 to 20 years.

When they show signs of dying off new suckers are planted between, and there need never be a vacant spot in the plantation.

HARVESTING.

When the leaf is ready for cutting, it will have inclined downwards to a horizontal position, and its colour will have become darker.

30 such bundles (of 50 leaves) are a day's work, but, of course, more can be done, if the variety is cultivated, without the prickles on the sides of the leaves.

EXTRACTION OF FIBRE.

Pg. 83. Particular attention is paid in Yucatan to the operation of baling, and all discoloured fibre is separated and packed as a second quality ²⁾. Even the cordage used to cord the bales of first quality must be of the same kind. The

¹⁾ Eene zaak, voor Curaçao van zeer groot belang.

²⁾ Dit is zeker zeer aantebevelen. De heeren Ide en Christie, de groote vezelmakelaars in Londen, deelden mij mede, dat een baal vezel getaxeerd wordt naar de slechtste vezel, die zij bevat.

bales are pressed either by a screw or by a hydraulic press, and great care is taken to make the bales neat-looking and of uniform weight.

MACHINERY.

Preston says: The first farm I visited, "Chenkj" ¹⁾ was running six of D'Aeth's fibre machines, or wheels 50 inches in diameter, eight inch face and eight knives or scrapers, driven by a No. 7281, 10 horse power, Marshall, Sons & Co. 's Stationary Engine, and each wheel was cleaning the leaves at the rate of 20 to the minute, or 8000 per wheel for a day's work; two men at each wheel, standing between the wheel and rack containing the leaves, feed the machines as fast as their hands can move — one boy, to two wheels supplies the feeders, and three others carrying away the fibre to the drying ground adjoining.

It is the most simple thing possible, requiring no skilled labour. One fibre machine is required for every hundred acres of plants.

Pg. 84. The engine is driven by an Indian. Many of the engines are supplied by Brown & May, and the wheels are all from D'Aeth & Allwood, Leicester.

The working hours at this farm were from 4 a.m. to 12 noon, or earlier, if the 8,000 leaves to each machine were cleaned, with an interval for breakfast.

The fibre is all housed the same day, the machine men in the afternoon lending a hand in gathering it in from the drying

¹⁾ In Yucatain.

ground. If the farm has a press, it is properly baled, if not, it is hand-baled and sent to Merida at once, eight bales on a dray drawn by six mules, or by road, and railway from the more distant farms and there re-baled or sold as it is.

There are in Yucatan some 200 henequen farms of all sizes, the largest running 30 machines and employing 500 hands, and several others of 20 wheels or more. Many farmers' daily incomes are \$ 500 to \$ 2000 clear profit.

EXTRACT uijt de Boecken van d. H^r. Lowijs
houtcooper Zal. van de debiteuren en crediteuren
aengaende de Generale geotroijeerde Nederlandsche
West Indische Comp^{ie} tot op sijn E. overlijden,
6 Octobre 1686, op S^t. Eustatius na gelaten En
uijtgetrocken In presentie van d. H^r. Commandeur
L. Schorer En d'Heeren Jan Simonsen doncker,
Ariaen Sorgeloos en Jannes Benner, Raden. ¹⁾

Folio.	DEBITEUREN.	lb. Suijker.
5	Anthony Leseur — — — — — — — —	120
7	Pr. Battrij — — — — — — — —	208
7	Adriaen Sorgeloos — — — — — — — —	24045
12	Jannes de Wint — — — — — — — —	3581
12	Jan Jawaert — — — — — — — —	10
13	Jan Morsmouw — — — — — — — —	1458
14	Adriaen Runnels de Oude — — — — — — — —	2830
14	Jan Engel — — — — — — — —	95
15	Joris teerlingh d'O. — — — — — — — —	288
15	Louwereijs hansen — — — — — — — —	94
16	Jacob Vereijck d'O. — — — — — — — —	160
16	francoijs page — — — — — — — —	112
17	Cornelis hendriksen — — — — — — — —	180
17	Jannes Benner — — — — — — — —	1152
17	Dirk van Stel — — — — — — — —	225
18	Isaack van de Woestijne — — — — — — — —	250
19	Michiel Barents — — — — — — — —	120

¹⁾ Uit: Brieven en Papieren van St. Eustatius en Saba, Kamer
Zeeland, 1688—1715, berustende in het Rijksarchief te 's Gravenhage
(700 W. I. C. 1180, blz. 25 en 37.) J. H. J. H.

Folio.	DEBITEUREN.	lb. Suijcker.
19	Jacob Vereijck de Jonge — — — — —	311
19	Jannes Minnebeeck — — — — —	18
20	Jacob van Stel — — — — —	510
20	Simion de fonteijne — — — — —	204
21	Jan flink — — — — —	72
22	Willem Leverick Saba — — — — —	585
22	Wed ^e Anthony nasareth — — — — —	180
22	Jan Simonsz Saba — — — — —	837
22	Jan de Wever — — — — —	460
23	Dirk halij Saba — — — — —	75
24	Willem Leverick d'O. — — — — —	1687
24	Maerten Geus — — — — —	196
25	Wed ^e Alexander Davids ¹⁾ — — — — —	60
25	Alexander Davids de Jonge ¹⁾ — — — — —	892
26	Matthij mulder d'O. — — — — —	60
26	Nettij Runnels — — — — —	65
27	Wed ^e Jan Sprouts — — — — —	2038
27	Jan Cuvilie — — — — —	39
27	Jan Smith — — — — —	270
28	Samuel george — — — — —	29545
28	Matthij Wintvelt S. ²⁾ — — — — —	2396
29	Olivier graval — — — — —	728
29	Guljaem heyliger d'O. — — — — —	228
29	Jan Le ducq — — — — —	514
30	Caterijn Carremans — — — — —	1743
30	Jan Langhmet — — — — —	324
30	Daniel pijke — — — — —	1779
31	Jan Vallan Saba — — — — —	453
31	Philip de mulder S. — — — — —	1900
32	Anthony graval S. — — — — —	556

¹⁾ De naam komt ook voor als Davides.

²⁾ Ik vermoed dat deze S (en ook de volgende) staan voor „Saba.”

Folio.	DEBITEUREN.	lb. Suijcker.
32	Christ Maegden d. J. — — — — —	1356
32	Anna turnaerts S. — — — — —	1508
33	floris Simons S. — — — — —	1392
33	Julij gernaer S. — — — — —	1781
33	Willem van der poele S. — — — — —	1556
34	p ^t Runnels S. — — — — —	416
34	Thomas Hijl ³⁾ — — — — —	18000
35	Bartel Lordijck — — — — —	2765
35	Jan Sprouts — — — — —	53
36	Adriaen de Velder — — — — —	232
36	Isaack Sprouts — — — — —	160
37	Louwereijs Westerbaen — — — — —	90
37	Jores teerlingh de Jonge — — — — —	112
37	Elisabeth hijl ³⁾ — — — — —	1100
38	Jacques Davids d'O. ¹⁾ — — — — —	397
38	Adriaen Runnels d'J. — — — — —	905
38	James Salomonsz — — — — —	221
39	Wed ^e Lucas Jacobsz — — — — —	1677
40	Joos uijttendale d'O. — — — — —	—
40	Willem barents d'J. — — — — —	60
43	Jan Segers Saba — — — — —	5335
45	Abraham Bartholomeus — — — — —	598
		lb.123967

1) De naam komt ook voor als Davides.

3) De naam komt ook voor als Hil.

Folio.	CREDITEUREN.	lb. Suijcker.
7	Jaques Davids de Jonge M ^r kneght van de Comp ^e — — — — —	1627
15	Wed ^e . Lodewijck Aertsen — — — — —	42
24	Jan Simonsen Doncker Comp ^s Chirurgijn	552
—	noch voor particulier — — — — —	160
27	Philip Ojen — — — — —	108
29	Engel huijsen en P ^t Le ducq — — — — —	355
28	Josias hose — — — — —	106
40	Joos Uijtendale — — — — —	57
—	Thomas Pijke — — — — —	590
23	Jan Callewaert d' Oude — — — — —	40
8	Herman Steevens, voor geleverde Cassave in 3 J ^r : — — — — —	5000
		lb. 8637

NB. Bijten dese Crediteuren hebben de navolgende Trains Persoonen doenmaels vande Ed. Comp^e te pretenderen gehadt (de Hr Houtcooper Sal. uijtgesondert) dit navolgende

Jan de Rincq Balans. mr. en Bottelier — —	f 158: 19: 8
George Le Stockaet Sergeant — — — — —	„ 458: 19: —
Anthony Enninga Sold ^t voor 7½ m ^t gagie —	„ 60: —: —
Willem Bailly Soldaet — — — — —	„ 97: 18: —
Herman Nieuwhuijs Soldaet — — — — —	„ 118: —: —
Leendert Aertzen Soldaet — — — — —	„ 96: 5: —
Jacques Davidtsz d Jonge Comp ^s M ^r Kneght en Jan Simonsz doncker Chirurgijn zijn hier boven f ^o 7 en 24 Gementioneert — — — —	
f 990: 1: 8	

Na gedane Collatie hebbe dese bevonden te Accorderen Met Sijne Orginele. Actum St. Eustatius Int Comp^s Fort Orange 24 Aug^s 1688.

Mij Present

N. VIGNON.

Secretaris.

LIJST DER LEDEN

VAN HET

GESCHIED-, TAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDIG GENOOTSCHAP,
gevestigd te WILLEMSTAD, op het eiland CURAÇAO.

BESCHERMHEER:

Zijn HoogedelGestrenge Mr. C. A. H. BARGE, *Gouverneur der Kolonie*

EERELID:

A. J. van KOOLWYK, *Gepensionneerd R. K. Geestelijke van den 2^{en} rang (te Hees, bij Nijmegen).*

LEDEN-DONATEURS:

L. V. LEYBA, *Koopman.*

C. A. JONES, *Koopman.*

GEWONE LEDEN:

BAARS. J. A. van, *Bisschop van Teuchira, Apostolisch Vicaris van Curaçao.*

BAARS. W. G. van, *R. K. Geestelijke van den 2en rang.*

BEREA. R. A., *Hoofd der Gouvernements-school op St. Martin.*

BOER. J., *Koopman.*

BOSSCHE. E. D. E. van den, *Oud-Gezaghebber.*

BRANDAO. J. W., *Koopman.*

BRANDHOF. A. E. J. van den, *Gezaghebber van Bonaire.*

BRANDHOF. N. van den, *Oud-Gouverneur der kolonie Curaçao.*

BRINK. H. van den, *Hervormd Predikant.*

- BROUWER. A. J. C., *Gezaghebber van St. Eustatius.*
 BUYS. T. J. C., *Militair Apotheker.*
 CAPRILES. Dr. D. R., *Geneesheer.*
 COLLETTE. J. R. L., *Eerste Luitenant der Artillerie.*
 CORREA. A. A., *Grondeigenaar.*
 CURIEL. Morris E., *Koopman.*
 CURIEL. Mozes, *Koopman,*
 DEBROT. I., *Oud Koloniaal-Ontvanger.*
 ELLIS J. H. M., *Officier van Gezondheid.*
 EPS. J. F. K. van, *Majoor-Commandant der stedelijke en landelijke Schutterij.*
 ESKILDSEN. J. P., *Oud Hoofdcommies Boekhouder.*
 EVERTSZ. Mr. Ph. de H., *Lid van het Hof van Justitie.*
 EUWRENS. P. A., *R. K. Geestelijke.*
 FENSOHN. C., *Koopman.*
 FERGUSON. G. A. L., *Oua-Chef v/d. Militairen-Geneeskundigen dienst.*
 FERGUSON. H., *Stadsgeneesheer.*
 FORBES. J. C. B., *1ste Commies.*
 GORSIRA. C., *Notaris.*
 GORSIRA. C. S., *Koopman.*
 GORSIRA. Mr. J. B., *Lid van het Hof van Justitie.*
 GORSIRA. J. P. E., *Koopman.*
 GORSIRA. M. B., *Koopman (Sinds overleden).*
 GORSIRA. P. A., *Grondeigenaar.*
 GORSIRA. P. C., *Koopman.*
 GORTER. C. B. de, *Kassier.*
 GRAVENHORST. J. B., *Controleur.*
 GRAVENHORST. J. H. W., *Oud-Gezaghebber.*
 GROEBE. Th. G., *Oud-Gezaghebber.*
 HALLEY. A. B., *Cipier.*
 HAMELBERG. J. H. J., *Postdirecteur.*
 HELLING. J. A., *R. K. Geestelijke van den 2en rang.*
 HELLMUND. C. A. F., *2e Commies.*
 HELLMUND. H. J. C., *Bodenburg, Administrateur der Maatschappij tot Zoutexploitatie op Bonaire.*
 HENRIQUEZ. H. J. C., *2e Commies.*
 HENRIQUEZ. Mr. Sol. C., *Oud-Procureur-generaal.*

- JESURUN. A., *Secretaris der Aruba-Phosphaalmaatschappij.*
 JESURUN. Edward, *Koopman.*
 JESURUN. Jacob, *Koopman.*
 JUTTING. Isaac, *Koopman.*
 KLEUNEN. J. van, *Koopman.*
 KRAFFT. A. J. C., *Hoofdcommies-Boekhouder.*
 KUIPERS. L., *Koopman.*
 LAAG. A. M. W. ter, *Administrateur der Maatschappij tot zout-exploitatie op St Martin.*
 LEYBA. A. B., *Koopman.*
 LEYBA. J. E., *Koopman.*
 MADURO. E. S. L., *Koopman.*
 MADURO. Manuel S. L., *Koopman.*
 MADURO. Mord. S. L., *Koopman.*
 MADURO. Mozes S. L., *Koopman.*
 MEYERSTON. A., *Koopman.*
 MONSANTO. J. M., *Koopman.*
 MUSKUS. C. F., *Koopman.*
 NUYENS. Mr. Th. J. A., *Procureur-Generaal.*
 PERRET GENTIL. J. H., *2e Commies.*
 QUAST. J. H. Hzn., *Griffier bij het Hof van Justitie.*
 ROYER. J. N. W., *Boekhouder.*
 ROMONDT. A. A. van, *Koopman.*
 ROMONDT. D. C. van, *Waarn. Gezaghebber van St. Martin.*
 SCHEUERMAN. J., *Hoofd der Gouvernementsschool op Aruba.*
 SCHOTBORGH. J. W. J. v. d. L., *8 Griffier b/h Kantongerecht op Aruba.*
 SELHORST. M. J., *Directeur v/h Departement van Openbare Werken.*
 SEMINARIE „SCHERPENHEUVEL”.
 SENIOR. S., *Koopman.*
 SENIOR. S. Jr., *Koopman.*
 STATIUS MULLER A. G., *2e Commies.*
 STATIUS MULLER. C., *Administrateur van Financiën.*
 STUMPF A. J. F., *Koopman.*
 TILLERMAN. O., *1e Commies.*
 VRIES. H. P. de, *Koopman.*
 WILLEMS. H., *R. K. Geestelijke van den 2en rang.*
 WILLEMSSEN. W. A. C., *2e Commies.*

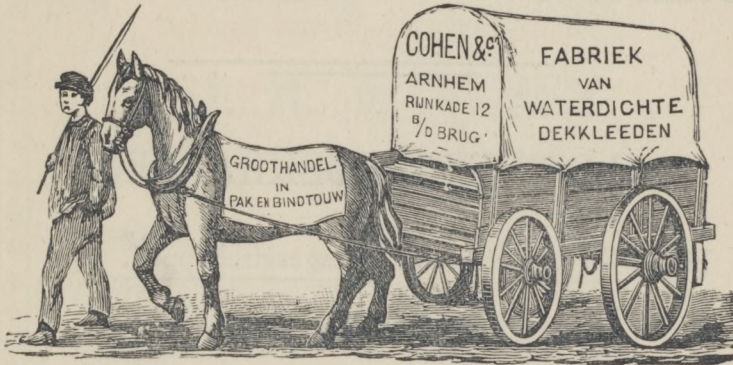
WUIJSTER. J., *Vice-Consul der V. S. van Noord-Amerika.*
 ZWIJSEN. V. M., *Directeur van het Collegie „Santo-Tomás”.*

CORRESPONDEERENDE LEDEN:

In Nederland: Mr. A. TELTING, *Adjunct Rijksarchivaris, Den Haag.*
 A. A. VORSTERMAN VAN OYEN, *Rijswijk.*
 op Aruba: J. J. BEAUJON, *Kantonrechter.*
 „ Bonaire: J. B. P. L. SEILER, *Gouvernements Geneeskundige.*
 „ Saba: R. L. HASSELL, *Onderwijzer.*
 „ St. Eustatius: A. VALK, *Onderwijzer.*
 „ St. Martin: E. S. A. HOEKSTRA, *Lid van den Raad van Justitie.*

COHEN & Co.

ARNHEM (HOLLAND).

FABRIEK:

RIJKADE 12 b/d RIJNBRUG.

Interc. Telefoon 299.

Telegram-Adres: COHENCO.

— EXPORT. —

* Fabriek van Bruine, Zwarte, Witte en Groene, chemisch geprepareerde Waterdichte Dekkleeden (speciaal preparaat voor de Tropen) - Paarde-
dekken - Regenjassen - Jutte Waggonkleeden -
Geolied Export - Paklinnen. * * * * *

* Groothandel in Pak- en Bindtouw - Schoengarens -
op maat gesneden Jutte Zakbandjes (tegen fabrieksprijzen)
- Machineoliën - Talk - Consistentvet - Poetskatoen en
verdere artikelen voor Machinekamergebruik - Bruine
Teer - Carbolineum - Black-Varnish (sneldrogende
Teerlak) - Ijzeren en Houten Katrollen. * * * * *

— EXPORT. —

J. H. DE BUSSY,

Rokin 60. AMSTERDAM.

ALGEMEENE BOEKHANDEL.

H.H. Directeuren van Leesgezelschappen,

H.H. Secretarissen van Societeiten,

H.H. Bibliothecarissen,

H.H. Militaire en Civiele Ambtenaren,

H.H. Planters, Particulieren enz. enz.

maken wij beleefd, doch met vertrouwen opmerkzaam op de gelegenheid, zich door bemiddeling onzer firma geregeld en op de vlugste wijze te voorzien van alle verschijnende

BINNEN- EN BUITENLANDSCHE TIJDSCHRIFTEN,

ROMANS IN ALLE TALEN,

WETENSCHAPPELIJKE- EN STUDIEWERKEN,

BROCHURES, VLUGSCHRIFTEN enz.,

WOORDENBOEKEN, ATLASSEN enz.,

PRACHT- EN PLAATWERKEN in elk genre,

en alles wat in binnen- en buitenland verschijnt.

Catalogussen worden op aanvraag gaarne toegezonden.

MERCUR-**S**TOOMDRUKKERIJ
VAN

J. H. DE BUSSY,
AMSTERDAM.

Rokin 60. — Rustenburgerstraat 148.

LEVERT

spoedig, billijk en fraai uitgevoerd
alle voorkomende

Boek en Steendrukwerken

in den uitgebreidsten zin, zoowel voor particulier
gebruik, als voor Handelskantoren, Gouvernements-
en Militaire Bureaux, Cultuur-Ondernemingen,
Kerkbesturen, Societeiten, Vereenigen en z.

SPECIALE INRICHTING VOOR HET DRUKKEN VAN
GELDSWAARDIGE PAPIEREN.

Modellen en prijsopgaven worden gaarne op
aanvraag verstrekt.

Aanbevelend

J. H. DE BUSSY.

Haarlemsche Machinefabriek,

voorheen GEBR. FIGEE.

Machines voor Publieke Werken.

Draagbaar Spoorweg Materieel.

Electrische Installaties voor Krachtoverbrenging.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Groninger Tabak- en Sigarenfabriek,

VOORHEEN:

J. KRANENBURG,
te GRONINGEN.

EXPORT NAAR DE TROPEN.

DENKT ER OM

bij het SEINEN tusschen de Oost- en West-Indische Koloniën en het Moederland gebruik te maken van den

MERCUUR-CODE

2e EDITIE.

N.B. Het gebruik maken van de 1e EDITIE kan aanleiding tot verwarring en fouten geven.

Men lette er vooral op de 2e EDITIE te gebruiken.
Verkrijgbaar bij iederen soliden boekhandelaar.

**H. VETTEWINKEL & ZONEN,
AMSTERDAM.**

HOOGSTE BEKRONING TENTOONSTELLING 1852, 1853, 1860,
1861, 1868, 1869, 1879 en 1883.

HOOGSTE BEKRONING EEREDIPLOMA,
Tentoonstelling Batavia 1893.

Stoomfabrieken van
VERFWAREN, VERNISSEN enz.

SPECIALITEITEN in zeer blank
Zinkwit, droog en bereid,
in elke verpakking.

S. VAN DIJK AZN.

AMSTERDAM.

❁ **DISTILLATEURS.** ❁

PRIMA AGENTEN GEVRAAGD.

KONINKLIJKE
West-Indische Maïldienst.

Geregelde dienst tweemaal per maand

VAN

AMSTERDAM naar PARAMARIBO — DEMERARA —
TRINIDAD — CIUDAD BOLIVAR — CARUPANO —
CUMANA — GUANTA — LAGUAIRA — PUERTO
CABELLO — CURAÇAO — MARACAIBO — JACMEL
AUX CAYES — PORT AU PRINCE — NEW-YORK
en retour langs dezelfde havens met aandoening van HÂVRE,

met de 1^e klasse Stoomschepen:

ORANJE NASSAU.
PRINS WILLEM I.
PRINS WILLEM II.
PRINS WILLEM III.

PRINS WILLEM IV.
PRINS WILLEM V.
PRINS FREDERIK HENDRIK.
PRINS MAURITS.

Snelste route tusschen Nederland en West-Indiën.

MODERNE PASSAGIERS-INRICHTINGEN.

Voor informatiën omtrent vrachten en passageprijzen,
adres bij de Directie: de Ruyterkade 125 te Amsterdam, of
bij de Agenten der Maatschappij.

